

Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive

COORDONATORI*:

Pelin Florin

Tudor Virgil

Mujea Ana-Maria

COLECTIV DE AUTORI*:

Badea Dan

Bălan Valeria

Caracaș Valentin

Ciolcă Corina

Ciolcă Sorin

Cordun Mariana

Croitoru Doina

Dreve Adina

Grigore Gheorghe

Grigore Vasilica

Igorov Marina

Ivan Corina

Mitrache Georgeta

Moanță Alina

Mujea Ana-Maria

Munteanu Monica

Pasat Cristina

Pârvan Antonio

Popescu Gabriel

Predoiu Radu

Radmann Aage

Săftel Alin

Stoicescu Marius

Ticală Laurențiu

Tudor Virgil

* Toți autorii au contribuit egal la realizarea capitolelor și au statutul de autori principali.

Cuprins

Capitolul 1

Preambul	5
1.1. Introducere	5
1.2. Politica în domeniu, acțiuni existente, practici (cadrul de referință).....	9
1.3. Remarci concludive – identificarea direcțiilor de intervenție.....	14

Capitolul 2

Viziunea, misiunea, scopul și obiectivele strategiei	29
---	-----------

Capitolul 3

Problematika excluziunii sociale, abandonului școlar în rândul copiilor la nivel național și internațional	32
3.1. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar în context european	32
3.2. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar la nivel național.....	40
3.3. Cauzele apariției situațiilor de risc privind excluziunea socială și părăsirea timpurie a școlii în învățământul secundar inferior pentru regiunile din proiect	53
3.4. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar la copiii cu CES.....	74

Capitolul 4

Instrumente de transpunere	80
4.1. Recomandări și acțiuni în scopul formării cadrelor didactice și a părinților pentru promovarea practicilor specifice în sensul reducerii abandonului școlar și facilitării integrării sociale	80
4.2. Rolul formativ al atletismului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	91
4.3. Strategii didactice specifice atletismului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	93
4.4. Rolul formativ al baschetului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	96
4.5. Strategii didactice specifice baschetului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	99
4.6. Rolul formativ al fotbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	102
4.7. Strategii didactice specifice fotbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	104
4.8. Rolul formativ al gimnasticii în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	108

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

4.9. Strategii didactice specifice gimnasticii în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	110
4.10. Rolul formativ al handbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	114
4.11. Strategii didactice specifice handbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	115
4.12. Rolul formativ al voleiului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	117
4.13. Strategii didactice specifice voleiului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	120
4.14. Rolul formativ al taberelor de vară și de iarnă în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	121
4.15. Strategii didactice specifice taberelor de vară și de iarnă în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	124
4.16. Rolul formativ al activităților outdoor în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.....	131

Capitolul 5

Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și a abandonului școlar în contextul abordării desfășurării activităților sportive în mediul online	134
---	------------

5.1. Contextul socio-economic actual determinant pentru abordarea strategiei de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul elevilor prin activități sportive	134
5.2. Rolul suport al tehnologiei informației și comunicațiilor în facilitarea integrării sociale și educaționale prin activități sportive și prevenirea abandonului școlar	137

Capitolul 6

Monitorizarea și evaluarea strategiei privind prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar	141
--	------------

Bibliografie.....	144
--------------------------	------------

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Capitolul 1. Preambul

1.1. Introducere

Introducerea strategiei de față necesită de la început definirea unor concepte care, dintr-o abordare interdisciplinară vor constitui o bază pentru dezvoltarea acestora.

În ceea ce privește definirea conceptelor, considerăm că în primul rând termenul de **curriculum** trebuie definit. Astfel, "termenul de **curriculum** provine din limba latină și este consemnat pentru prima dată în documentele universitatilor din Leiden-Olanda (1582) și Glasgow-Scoția (1633)"¹. Definirea conceptului nu este tocmai facilă, dacă luăm în considerare intervalul lung de timp, diferitele abordări și etapele acestora (dintre care trei sunt considerate importante premoderne, moderne și post moderne) în care s-au cristalizat variante ale accepțiunilor curriculumului, drept concept psihopedagogic.

Definit ca un traseu de urmat, curriculum este abordat atât din perspectiva științelor educației cât și din cea a psihologiei și științelor sociale. În accepțiunea actuală, una sistemică extinsă, conceptul în discuție este considerat drept unul integrator, un proiect pedagogic care prevede atât traseul intelectual și afectiv, cât și ariile de instruire, disciplinele și conținuturile acestora, dar mai ales rezultatele așteptate (competențe și abilități) pe baza proiectării obiectivelor, nominalizării formelor de instruire și a strategiilor de predare - învățare a conținuturilor în corelație cu tipurile de formare.

Văzută ca noutate a ultimelor decenii, prezentă în politicile și strategiile europene și naționale privind educația, **instruirea centrată pe elev** este în opinia lui Cristea S. (2019) „o direcție de cercetare promovată de psihologie la nivelul mai multor ramuri. Persistă tendința tratării ei ca „nouă paradigmă” a educației (post)moderne.”² Autorul menționat consideră că această perspectivă este supradimensionată, deoarece educația centrată pe elev este privită ca: "a) „*atribut fundamental al paradigmelor educaționale*” opuse celor tradiționale, „centrate pe profesor”; b) *mișcare cu origini în*

¹ <https://pedagogie101.wordpress.com/2012/12/10/definirea-curriculumului/>
<http://psihopedagogie.blogspot.com/p/bibliografie.html>

Potolea, D. Manolescu, M. (1996). Teoria și metodologia curriculumului. MEEdC. București: PIR.

² <http://tribunainvatamantului.ro/centrarea-invatarii-pe-elev-de-la-teoria-psihologica-la-realitatea-scolii/>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Antichitate (vezi metoda socratică, a conversației euristice) afirmată în modernitate, Comenius, Rousseau, Pesatalozzi, Frobel; „Educația nouă”); c) *model de educație umanistă*, inspirat din „consilierea centrată pe client” (Carl Rogers) bazată pe resursele psihoterapeutice ale dialogului pedagogic (vezi Științele educației. Dicționar Enciclopedic, I, coord. gen., Noveanu E., Editura Sigma, București, 2007, 130, 131)³.

Politicile educaționale din România și reglementările legislative privind curriculumul național prevăd ca acesta să fie ”structurat pe șapte **arii curriculare** desemnate pe baza unor principii și criterii de tip epistemologic și psiho-pedagogic”⁴. Conform literaturii de specialitate aceste arii se raportează la o viziune multi- și/sau interdisciplinară asupra a ceea ce este de studiat, constituită pe baza unor obiective și metodologii care au elemente comune.

În România finalitățile învățământului, importanța disciplinelor de studiu, relațiile dintre ele și contribuția fiecărui domeniu la dezvoltarea personalității umane au condus la selectarea următoarelor arii curriculare: *Limba și comunicare, Matematica și Științe ale naturii, Om și societate, Arte, Educație fizică și sport, Tehnologii – Informatică, Consiliere și orientare*.

Ca și toate celelalte arii curriculare, „*Educație fizică și sport*” corespunde principiilor și criteriilor de selecție, deoarece este în interdependență cu alte discipline și domenii, în acțiunea de operaționalizare a planurilor de abordare și influențare a structurării și dezvoltării personalității umane, începând cu cele mai mici vârste. Tratănd omul în integralitatea lui, *Educația fizică și sportul* are o contribuție consistentă la înglobarea unor valori și principii specifice acestei arii curriculare în obișnuințele și rutinele din viața zilnică, în favoarea menținerii sănătății, a condiției fizice, a implicării în sarcină, a deschiderii spre nou și integrării într-un grup, a fair-play-ului ș.a.

În ceea ce privește Educația în viziunea europeană, aceasta are un rol cheie în cetățenia activă prin transpunerea în viața de zi cu zi a valorilor comune adoptate la nivel de UE. Potrivit celor discutate la reuniunea de la Göteborg (2017) de liderii europeni, educația și cultura împreună au un rol important în înglobarea valorilor comune și „construirea unor societăți inclusive și coerente și pentru susținerea competitivității noastre”⁵.

³ <http://tribunainvatamantului.ro/centrarea-invatarii-pe-elev-de-la-teoria-psihologica-la-realitatea-scolii/>

⁴ <https://ro.scribd.com/doc/47721373/aria-curriculara-glosar>

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0607%2801%29>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Preocupările la nivel european și național legate de viața și șansele persoanelor aflate în diferite situații de risc au condus la elaborarea unor documente deosebit de importante menite să ofere oportunități de dezvoltare și integrare socială a acestor persoane/grupuri de persoane dezavantajate. Amintim aici Declarația pentru drepturile copilului.

Vorbind despre modelul social european, documentele îl prezintă ca fiind unic în felul său, deoarece este "caracterizat prin flexibilitate și dinamism și este chiar răspunsul la schimbările rapide înregistrate în economia și în societatea europeană"⁶.

În cazul politicilor sociale, anul 2000 a fost deosebit de important deoarece constituie reperul la care se raportează hotărâri cruciale. Amintim aici doar: "Consiliul European de la Nisa (decembrie 2000) a aprobat Agenda Socială Europeană care definește, în conformitate cu concluziile Consiliului European de la Lisabona, prioritățile de acțiune concrete până în anul 2005, în domeniul politicii sociale. În ceea ce privește *Strategia europeană împotriva excluziunii sociale și a tuturor formelor de discriminare, Consiliul European de la Nisa a aprobat obiectivele de luptă împotriva sărăciei și excluziunii sociale care recomandă statelor membre dezvoltarea politicilor care să aibă în vedere aceste obiective*".⁷

În România, în acord cu recomandările Consiliului European, a fost elaborată și adoptată Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei, 2015-2020. Chiar din introducere este formulat obiectivul principal al Guvernului: "toți cetățenii să aibă oportunități egale de a participa în societate, să fie apreciați și valorizați, să trăiască în demnitate, iar nevoile lor elementare să fie satisfăcute și diferențele respectate"⁸.

În acest sens amintim ca importante clarificările referitoare la grupurile vulnerabile, conceptele de excluziune și incluziune și recomandările privind sănătatea și educația, mai ales accesul și susținerea copiilor la pregătirea școlară. În (Sub) Secțiunea "Strategia de Incluziune Socială" este stipulat: "*Consolidarea capacității instituționale de reducere a sărăciei și promovare a incluziunii sociale; 2.4.1. Îmbunătățirea sistemului de educație și îngrijire pentru copiii preșcolari; 2.4.2.*

⁶ Comisia Europeană, POLITICI DE INCLUZIUNE SOCIALĂ PENTRU GRUPURILE VULNERABILE. Creșterea accesului pe piața muncii, programul în cadrul proiectului „Transnational European Labour Market Integration Through Information Technologies” – TELMI finanțat prin programul INTERREG III B CADSES RO, 2004/016-772.05.02.02.07, p.12

⁷ Ibidem , p. 12

⁸ Ministerul Muncii Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Strategia naionala privind incluziunea sociala și reducerea saraciei, 2015-2020, România, p.8

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Creșterea ratei participării și îmbunătățirea rezultatelor obținute de toți copiii cuprinși în învățământul primar și gimnazial; 2.4.5. Creșterea accesului copiilor din grupuri vulnerabile la educație de calitate.

Să îmbunătățească calitatea educației și îngrijirii copiilor preșcolari, mai ales a celor de etnie romă. Să adopte strategia națională pentru reducerea abandonului școlar timpuriu.⁹

Știind că sărăcia este unul dintre factorii care determină abandonul școlar timpuriu și a unei vieți lipsite de calitate, "Pilonul european al drepturilor sociale, proclamat în 2017, face apel la combaterea acesteia din perspectiva drepturilor copilului. Promovarea și protejarea drepturilor copilului, combaterea sărăciei în rândul copiilor și a excluziunii sociale și oferirea de șanse egale pentru toți copiii, indiferent de mediul lor social, cultural, etnic sau de altă natură, sunt obiective fundamentale ale Uniunii Europene."¹⁰

În condițiile socio-economice și medicale ale anului 2020 determinate de pandemia la nivel mondial și în acord cu prevederea referitoare la îmbunătățirea sistemului și a calității educației din cuprinsul paragrafelor 2.4.1 și 2.4.5 din „Strategia de Incluziune Socială” nominalizată mai sus, este necesară asigurarea accesului la educație, în condițiile în care predare-învățarea se realizează în mod clasic (face to face), on line sau hibrid (combinație între cele două precedente). Astfel, s-au elaborat și adoptat reglementări, instrucțiuni, măsuri care să sprijine continuarea activității în educație și accesul elevilor la lecțiile organizate on line pe diferite platforme și teleșcoală (prin televiziune națională). Amintim aici spre exemplu Ordinul Ministrului Educației 4135/21.04.2020 cu anexele aferente.

Pornind de la o realitate evidențiată în țările Europei, se constată că România se confruntă cu provocări demografice. Referitor la populație, statisticile prezintă faptul că în ultimele două decenii s-au înregistrat două aspecte: scădere semnificativă simultan cu îmbătrânirea.

„Din 2002, populația a scăzut cu 1,6 milioane de persoane (7,2%), în mare parte din cauza ratei scăzute a nașterilor și emigrării. Dacă aceste tendințe continuă,

⁹ Ibidem, caseta 2, p.10

¹⁰ Consiliul Uniunii Europene, 21 iunie 2018, 9724/18 + COR 1 + COR 2 Politici integrate privind dezvoltarea copiilor preșcolari ca instrument pentru reducerea sărăciei și promovarea incluziunii sociale - Concluziile Consiliului, Bruxelles, p.2-3

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

numărul elevilor va scădea cu 40% până în 2025, urgentând nevoia de reforme educaționale care să abordeze calitatea, eficiența, echitatea și relevanța”.¹¹

În sensul celor prezentate mai sus, considerăm că **Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive** se înscrie pe linia documentelor menționate mai sus și Educația fizică și sportul, prin activitățile și mijloacele ei specifice de influențare și stimulare a motivației pentru învățare și participare la diferite activități împreună cu ceilalți copii, poate contribui consistent la îndeplinirea obiectivului de țară asumat de România, adică reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii cu șase procente, de la 17,3% în 2013 la 11,3% în 2020, atingând ținta asumată de România în cadrul Strategiei Europa 2020.

Prin strategia de față și intervenția proiectată se va acționa pentru reducerea părăsirii timpurii a școlii (PTȘ) identificat drept factor major de risc pentru șomaj, sărăcie și excluziune socială. Această reducere a PTȘ „este esențială pentru atingerea mai multor obiective cheie din strategia Europa 2020. Este important să fie luate în considerare ambele obiective: de <<creștere inteligentă>>, prin îmbunătățirea nivelurilor de educație și formare și de <<creștere incluzivă>>”¹² în vederea realizării integrării sustenabile, sociale și educaționale prin activități sportive, desfășurate în diferite medii de învățare (clasic, hibrid, virtual/ online).

1.2. Politica în domeniu, acțiuni existente, practici (cadrul de referință)

Educația constituie axa centrală a dezvoltării societății, factorul de bază în transmiterea și crearea de valori culturale și implicite sociale, de dezvoltare a oamenilor, de formare a conștiinței, responsabilității și identității naționale.

În aceeași măsură, educației îi revine rolul în crearea premiselor în vederea dezvoltării personalității umane durabile și a unei societăți bazate pe cunoaștere, cu participarea diferitelor domenii de activitate. Școala românească și societatea se străduiesc să facă față cu succes abandonului școlar, în tendință de creștere chiar de

¹¹ HG 417 / 2015, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, p.12

¹² Ibidem p. 22

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

la vârste mici, creștere generată de o multitudine de factori. Acest demers presupune elaborarea unor programe de acțiune, articulate pe principii comune și strategii incluzive, elaborarea și implementarea unor măsuri de prevenire și remediale în vederea diminuării abandonului școlar.

Din punct de vedere sociologic, excluziunea socială „se concentrează pe dificultățile, barierele care previn îmbunătățirea circumstanțelor de viață ale grupurilor dezavantajate, generând o perpetuare a inegalităților sociale” (Moisă, 2012)¹³.

Problematika discriminării, excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor împreună cu cea a combaterii sărăciei au suscitată interes și au determinat activitate intensă în ceea ce privește cadrul reglementărilor legislative, atât la nivel european, național cât și în lume (Figura 1).

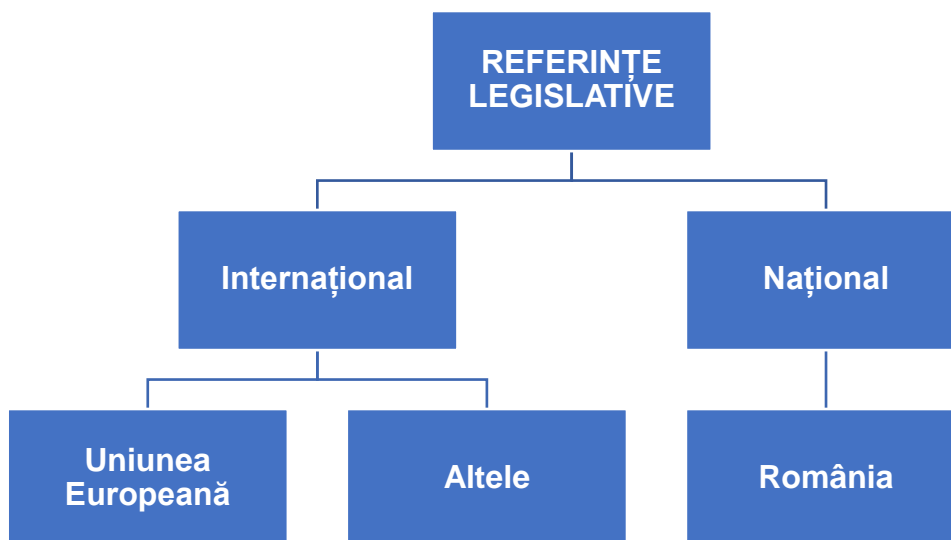

Figura 1. Sistemizarea referințelor legislative privind problema discriminării, excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor

În urma activității grupurilor de lucru, comisiilor, consiliilor cu responsabilități în elaborarea, prezentarea, consultarea și aprobarea reglementărilor legislative referitoare la problema în discuție au fost elaborate și adoptate o serie de: tratate, legi, hotărâri, directive, rezoluții și recomandări incluse în documente emise de Uniunea Europeană (Parlament, Consiliu, Comisie), ONU ș.a.m.d.

¹³ Moisă, F. (2012). Incluziunea Socială în România. De la concept la implementarea politicilor publice de incluziune a populației de romi (rezumat teză de doctorat), Cluj Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Prezentăm mai jos o selecție a principalelor documente referitoare la discriminări, excluziune socială și abandon școlar în rândul copiilor împreună cu cea a combaterii sărăciei. Astfel :

I. Nivel internațional

- ✓ Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE);
- ✓ Recomandarea 92/441/CEE a Consiliului;
- ✓ Pilonul european al drepturilor sociale;
- ✓ Directiva privind egalitatea rasială (2000/43/CE);
- ✓ Directiva privind egalitatea la încadrarea în muncă (2000/78/CE);
- ✓ Directiva privind tratamentul egal (2006/54/CE), care a unificat mai multe directive anterioare dedicate șanselor egale pentru bărbați și femei;
- ✓ Rezoluția Parlamentului European din 14 martie 2018 referitoare la semestrul european pentru coordonarea politicilor economice: aspecte legate de ocuparea forței de muncă și aspecte sociale în analiza anuală a creșterii pentru 2018 (2017/2260(INI));
- ✓ Carta Socială Europeană revizuită;
- ✓ Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități;
- ✓ Convenția ONU cu privire la drepturile copilului;
- ✓ Proclamația interinstituțională privind Pilonul european al drepturilor sociale din 17 noiembrie 2017 de la Göteborg;
- ✓ Comunicarea Comisiei din 26 aprilie 2017 intitulată „Instituirea unui Pilon european al drepturilor sociale” (COM(2017)0250);
- ✓ Pachetul privind investițiile sociale adoptat de Comisie la 20 februarie 2013, inclusiv Recomandarea 2013/112/UE intitulată „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării;
- ✓ Comunicarea Comisiei din 3 martie 2010 intitulată „Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii” (COM(2010)2020);
- ✓ Council Recommendation of 22 May 2018 on promoting common values, inclusive education, and the European dimension of teaching (2018/C 195/01);
- ✓ Rezoluția Parlamentului din 16 iunie 2010 referitoare la UE 2020(4);
- ✓ Rezoluția Parlamentului din 19 ianuarie 2017 referitoare la un pilon european al drepturilor sociale(1);

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ Rezoluția Parlamentului din 24 noiembrie 2015 referitoare la reducerea inegalităților, în special a sărăciei în rândul copiilor(15);
- ✓ Observațiile finale ale Comitetului ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități referitoare la raportul inițial al Uniunii Europene (septembrie 2015).

II. Nivel național

- ✓ Legea educației naționale nr. 1/2011 cu modificările și completările ulterioare;
- ✓ Legea asistenței sociale nr. 292/2011 SECȚIUNEA 1 Prevenirea și combaterea sărăciei și riscului de excluziune socială;
- ✓ Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, (republicată), cu modificările și completările ulterior, art. 7;
- ✓ HG nr. 1113/2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 33 din 15 ianuarie 2015 cu privire la Strategia națională pentru protecția și promovarea drepturilor copilului pentru perioada 2014 - 2020 și Planul operațional pentru implementarea Strategiei naționale pentru protecția și promovarea drepturilor copilului 2014–2016;
- ✓ HG nr. 383/2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 463 din 26 iunie 2015 cu privire la Strategia Națională privind Incluziunea Socială și Combaterea Sărăciei 2015-2020 și în Planul strategic de acțiuni pentru perioada 2015-2020,47;
- ✓ HG 136/2016 privind aprobarea normelor metodologice pentru determinarea costului standard per elev/preșcolar;
- ✓ HG nr. 417/2015, publicată în Monitorul Oficial nr. 439 din 19 iunie 2015 pentru aprobarea Strategiei privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România;
- ✓ Pachetul anti-sărăcie al Guvernului României, februarie 2016;
- ✓ Guvernul României, Strategiei Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020, București;
- ✓ OUG 72/2016 privind aprobarea Programului-pilot de acordare a unui suport alimentar pentru preșcolarii și elevii din 50 de unități de învățământ preuniversitar de stat;
- ✓ Banca Mondială (2016), Atlasul Zonelor Rurale Marginalizate din România, București, disponibil la <http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Minister/F6 Atlas Rural RO 23 Mar2016.pdf>;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ MEN, UNICEF, ISE (2006), Program pilot de intervenție prin sistemul Zone Prioritare de Educație, disponibil la <http://nou2.ise.ro/wp-content/uploads/2012/08/Zone-prioritare-de-educatie.pdf>;
- ✓ Ordinul nr. 5349/2011 cu privire la metodologia pentru implementarea programului ȘDȘ (Școală după școală);
- ✓ UNICEF (2014), Costul investiției insuficiente în educație, București, disponibil la <https://www.unicef.org/romania/Cost.Noninvest.web.pdf>;
- ✓ MEN și BM (2015), Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii, București, disponibil la <http://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf>;
- ✓ MEN (2015), Raportul privind starea învățământului preuniversitar 2015), disponibil la <https://www.edu.ro/sites/default/files/Raport%20Stare%20invatamant%20preuniversitar%202015.pdf>;
- ✓ MEC (2020), ORDINUL nr. 4.135 din 21 aprilie 2020, publicat în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 331 din 23 aprilie 2020. Secțiunea 1 și Anexa (Instrucțiune din 21 aprilie 2020 pentru crearea și / sau întărirea capacității sistemului de învățământ preuniversitar prin învățare on-line);
- ✓ UNICEF (2012), Estimarea dimensiunii fenomenului de abandon școlar folosind metodologia analizei pe cohortă, București, disponibil la https://www.unicef.org/romania/studiu_cohorte_EN_22_nov_2012_pt_web.pdf.

Din documentele prezentate mai sus se pot evidenția cadrul de referință și dispoziții pentru Strategia de față, din perspectiva activităților sportive. Acest cadru stabilește caracteristicile definitorii ale activităților sportive desfășurate în scopul prevenirii și reducerii discriminării, excluziunii sociale și abandonului școlar a elevilor din ciclul gimnazial.

Implementarea unei astfel de strategii răspunde unei cerințe imperative a educației în contextul actual social-economic din România.

Soluția educațională privind integrarea copiilor aflați în risc de excluziune socială și abandon școlar se regăsește în realizarea Strategiei în care instruirea este centrată pe copil și nevoia de integrare a acestuia, în care activitățile sportive prin valențele lor formative pot reprezenta soluții viabile pentru îndeplinirea scopurilor.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Procesul de incluziune socială, conform legislației românești în vigoare, reprezintă „ansamblul de măsuri și acțiuni multidimensionale din domeniile protecției sociale, ocupării forței de muncă, locuirii, educației, sănătății, informării-comunicării, mobilității, securității, justiției și culturii, destinate combaterii excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele economice, sociale, culturale și politice ale societății”¹⁴.

Integrarea socială presupune trecerea dintr-o stare de izolare, de separare, generată de o serie de factori sociali, către o stare de apartenență la un grup social, educativ / școlar, profesional.

1.3. Remarci concluzive – identificarea direcțiilor de intervenție

Direcțiile de intervenție ale strategiei au fost identificate prin cumulara și armonizarea informațiilor extrase din următoarele sfere ale intervenției pe care proiectul le-a avut în vedere:

- ✓ Cele 3 studii sociologice;
- ✓ Testarea, implementarea și actualizarea continuă a metodologiilor prin activități sportive derulate cu copiii care fac parte din grupul țintă principal;
- ✓ Activități integrate dedicate lucrului cu experții educaționali – întâlniri inițiale, workshopuri, consiliere și formare;
- ✓ Activități orizontale comunitare – punctul de sprijin comunitar, relaționarea permanentă cu Inspectoratele Școlare, școli, primării și alți actori instituționali locali și naționali relevanți în conturarea nevoilor și soluțiilor de integrare educațională și socială a copiilor cu vulnerabilități.

Toate aceste domenii ale intervenției proiectului au avut un dublu rol în dinamica stabilirii principalelor direcții de acțiune. La studiu au participat 2.600 de elevi vulnerabili și 760 de cadre didactice care lucrează în mod direct cu aceștia. Studiul a presupus trei tipuri de investigare corelată: anchetă prin chestionar; interviuri structurate și focus-grup. Ancheta sociologică a presupus aplicarea a 2.600 de

---

¹⁴ Legea 292/2011 a asistenței sociale, Articolul 6, alineatul cc, [http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-\(NTk3Mjk4\).htm](http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-(NTk3Mjk4).htm).

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

chestionare la nivelul grupului țintă principal (elevii aflați în situații vulnerabile). La nivelul grupului țintă secundar (cadrele didactice) au fost aplicate 760 de interviuri semi-structurate și au fost organizate 16 grupuri de focus în cadrul cărora au participat în total un număr de 131 de profesori.

Figura 2. Direcții de intervenție ale strategiei

Vom aborda sintetic fiecare dintre aceste categorii

A. Date relevante rezultate din cele 3 studii sociologice

A.1. Analiză în profunzime a mecanismelor de excluziune socială în comunitățile vizate de proiect

Studiul a vizat identificarea formelor concrete sub care se manifestă excluziunea socială și educațională în comunitățile vizate pentru a putea identifica acele căi de acțiune care să adreseze în mod specific nevoile, în special, ale copiilor. La studiu au participat 2.600 de elevi vulnerabili și 760 de cadre didactice care lucrează în mod direct cu aceștia. Studiul a presupus trei tipuri de investigare corelată: anchetă prin chestionar; interviuri structurate și focus-grup. Ancheta sociologică a presupus aplicarea a 2.600 de chestionare la nivelul grupului țintă principal (elevii aflați în situații vulnerabile). La nivelul grupului țintă secundar (cadrele didactice) au fost aplicate 760

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

de interviuri semi-structurate și au fost organizate 16 grupuri de focus în cadrul cărora au participat în total un număr de 131 de profesori.

Studiul a vizat analiza acestor dimensiuni în cadrul grupurilor țintă, urmărind o reprezentativitate pur statistică întrucât respondenții nu au fost selectați pe baza unui eșantion tipic reprezentativ.

Una dintre concluziile studiului a fost modalitatea de incluziune a copiilor în mediul educațional și social. Astfel, conform studiului *"O treime dintre elevii chestionați au declarat că cea mai mare parte a timpului și-o petrec singuri, iar 22% nu au în viața lor nici un prieten suficient de apropiat încât să îi poată împărtăși lucruri personale sau intime, care nu pot fi comunicate oricui. 15,4% dintre elevi au declarat că în cea mai mare parte a timpului își doresc să fie altcineva, indicând un grad scăzut de satisfacție față de experiența socială cotidiană."*

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

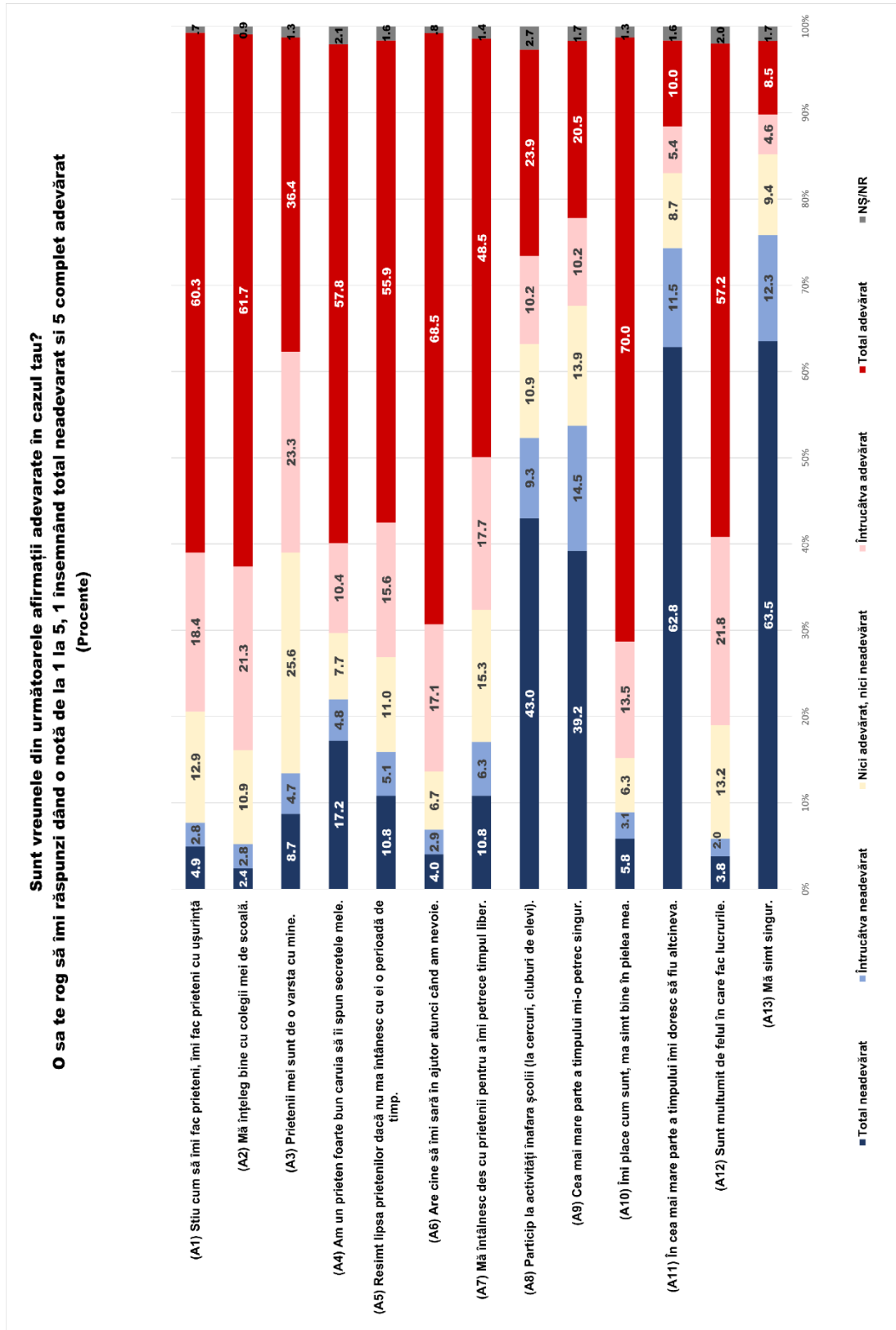

Figura 3. Analiză în profunzime a mecanismelor de excludere socială în comunitățile vizate de proiect (1)

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

”Datele colectate arată că starea de deconectare socială pe care o resimt o parte dintre elevii chestionați nu generează și nu alimentează sentimentul de nemulțumire personală sau de neîncredere în forțele proprii, declanșând în principal frustrare în planul raportării la mediul social.”

Această concluzie a studiului a fost integrată în activitatea de consiliere a copiilor care au făcut parte din grupul țintă principal al proiectului. În cadrul sesiunilor de consiliere am abordat și investigat în profunzime dimensiunea integrării și am extras următoarele date relevante pentru strategie:

- ✓ Sentimentul integrării la copiii din ciclul gimnazial inferior este în mare măsură datorat unei expuneri extrem de limitate la alte medii sociale și educaționale decât mediul de reședință, în special în comunitățile de tip rural. Acest sentiment oferă o siguranță relativă care, în cazul copiilor cu vulnerabilități, se suprapune peste o slabă cunoaștere a propriilor abilități – inclusiv de integrare – a unei perspective de continuare a actului educațional. Odată cu încrierea în clasa IX-a, indiferent de tipul de educație ISCED 3 urmat, acest sentiment de integrare dispare aproape în totalitate, elevul fiind expus unui mediu complet nou la care trebuie să se adapteze, adaptare extrem de dificilă în cazul comunităților izolate în care acest exercițiu nu a fost deloc practicat.

O altă dimensiune relevantă pentru definirea direcțiilor de acțiune a strategiei este analiza participării școlare. *”Un indicator fundamental al nivelului scăzut de integrare în colectivul școlar îl constituie tendința de auto-excludere prin absentare. 9,7% dintre elevii chestionați au confirmat că obișnuiesc să lipsească de la școală, indicând un rată de aproape unul din zece elevi.”*

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

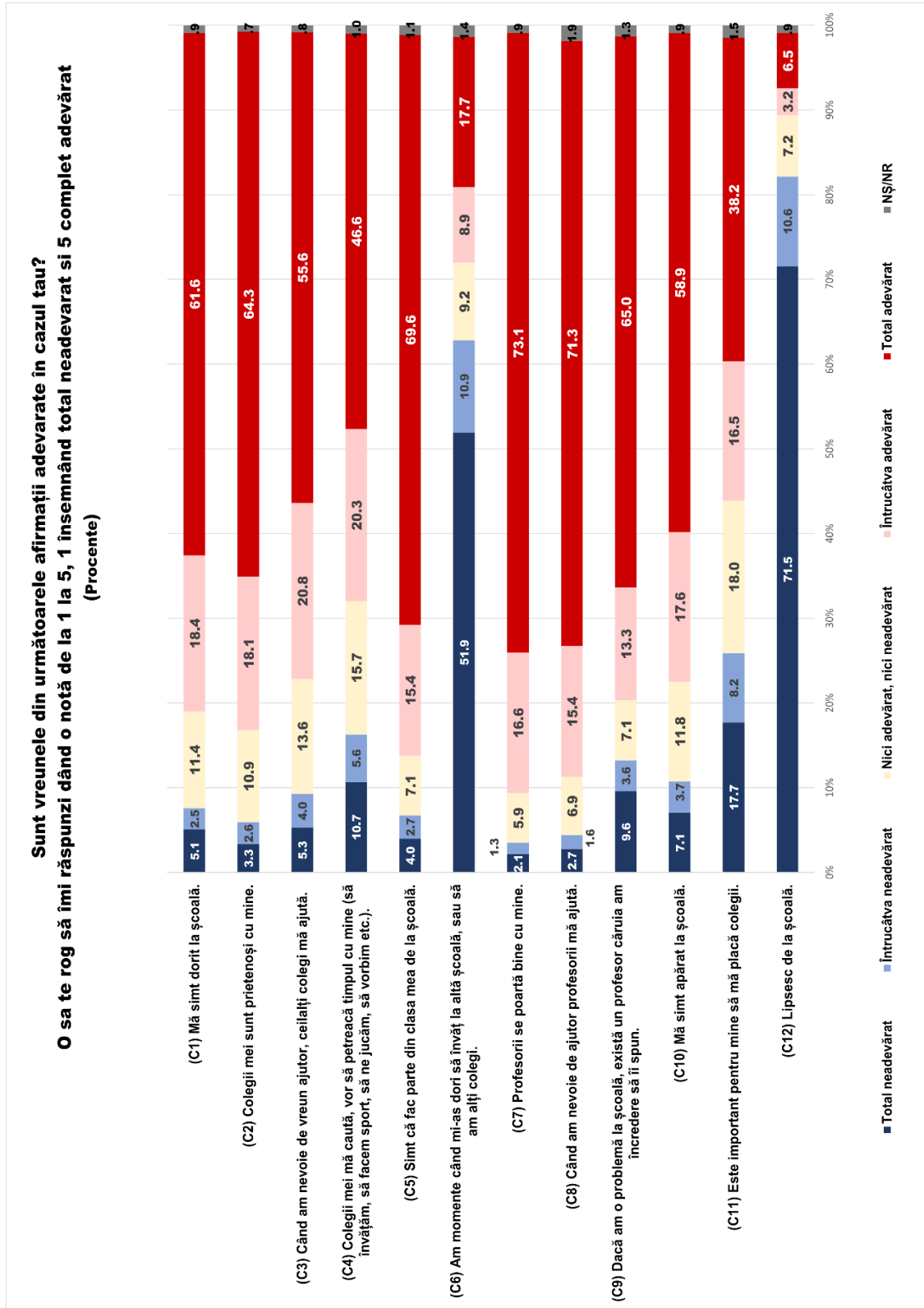

Figura 4. Analiză în profunzime a mecanismelor de excludere socială în comunitățile vizate de proiect (2)

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Această componentă a fost analizată, ca parte a strategiei, pentru identificarea direcțiilor de acțiune:

- ✓ Stabilirea unui mod de acțiune în mod real la nivelul participării școlare a copiilor. Strategia va viza încurajarea participării și asumării actului educațional de către copiii vulnerabili având în vedere două direcții: participarea școlară reală nu este măsurată în mod coerent la acest moment la nivel sistemic, în special după perioada pandemică și trecerea actului educațional prin componenta online;
- ✓ Există o masă critică de copii care nu înregistrează absențe însă care nu acumulează nici măcar un nivel minimal de cunoștințe (scriere, citire corecte) până la finalizarea nivelului de învățământ ISCED 2. Concluzionăm că această categorie nu poate fi considerată ca fiind participantă în mod real la actul educațional, ci formal.

A.2. Impactul Sportului și a Activității Fizice Asupra Prevenirii Fenomenului de Părăsire Timpurie a Școlii și Asupra Integrării Sociale

Acest studiu a vizat posibilă poziționare centrală a activităților cu caracter sportiv ca și model de intervenție în integrarea sustenabilă educațională și socială a copiilor cu vulnerabilități. La studiu au participat 2.600 de elevi vulnerabili și 760 de cadre didactice care lucrează în mod direct cu aceștia. Studiul a presupus trei tipuri de investigare corelată: anchetă prin chestionar; interviuri structurate și focus-grup. Ancheta sociologică a presupus aplicarea a 2.600 de chestionare la nivelul grupului țintă principal (elevii aflați în situații vulnerabile). La nivelul grupului țintă secundar (cadrele didactice) au fost aplicate 760 de interviuri semi-structurate și au fost organizate 16 grupuri de focus în cadrul cărora au participat în total un număr de 131 de profesori.

Una dintre concluziile studiului a fost:

”Datele colectate au indicat la nivelul elevilor din grupul țintă o incidență ridicată a activităților fizice în contexte recreative, însă o mai slabă integrare a lor în modul de viață. Deși o treime dintre elevi au declarat că obișnuiesc zilnic, în timpul pauzelor, să alerge, să se joace cu mingea sau să facă alte tipuri de mișcare, doar unul din trei dintre aceștia resimt lipsa acestor activități atunci când nu le fac, indicând un

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

comportament impulsivat de către factori sociali, exteriori și mai puțin emanat dintr-o aplecare internă.”

Activitățile de ordin sportiv nu contribuie doar la sentimentul de fericire și bună stare, de apropiere de colegi subliniind aspectul lor integrativ dar reprezintă și un puternic factor motivator pentru participarea la întregul proces educațional. Astfel, peste 73% dintre respondenți practică cu plăcere activități sportive și peste 58% dintre respondenți consideră că acestea îi apropie de colegii și prietenii lor. Un indicator extrem de important pentru prezenta strategie este reprezentat de aproape 43% dintre respondenți care poziționează activitățile sportive ca factorul motivator principal sau secundar pentru care vin la școală.

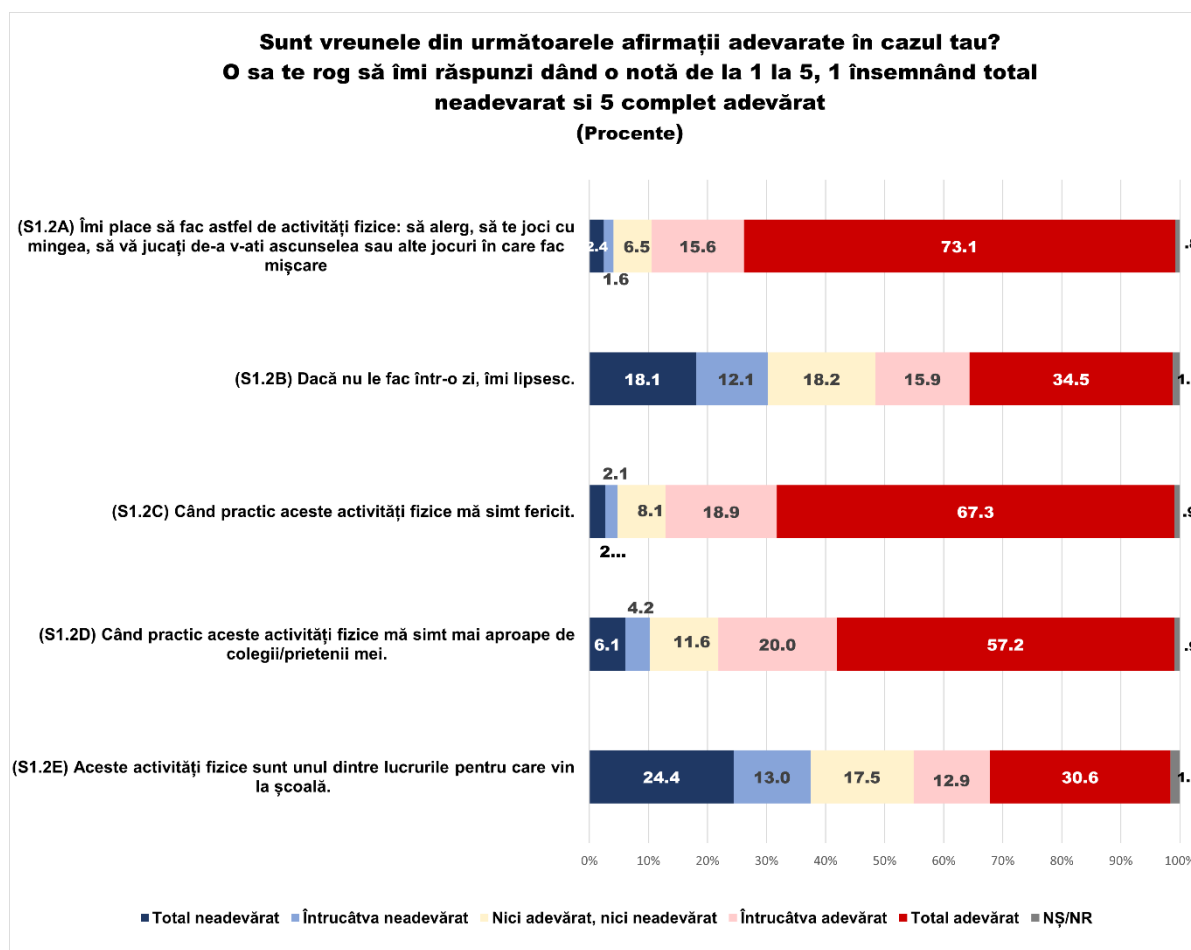

Figura 5. Impactul sportului și a activității fizice asupra prevenirii fenomenului de părăsire timpurie a școlii și asupra integrării sociale

Ceea ce este relevant pentru prezenta strategie este faptul că, deși acest tip de activități au un foarte puternic aspect motivator pentru participarea la actul educațional,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

ele nu sunt adesea integrate în viața școlară, în actul educațional. Există, desigur, orele de educație fizică însă, tipul de activități propuse prin intervenția din proiect se axează pe dezvoltarea unor abilități cheie prin jocuri bazate pe activități sportive.

Pe baza acestor concluzii, în cadrul testării activităților sportive în școlile permanente și itinerante, s-au dezvoltat permanent tipuri noi de jocuri, destinate dezvoltării unor abilități precum:

- ✓ Motivația de a învăța
- ✓ Integrarea în colectivul educațional
- ✓ Comunicarea
- ✓ Lucrul în echipă
- ✓ Asertivitatea etc

Astfel, noi am sesizat în urma testării acestor metode, o participare extrem de crescută a copiilor. Adesea, copiii ne solicitau să le comunicăm acele zile în care activitățile derulate prin proiect vor avea loc, pentru a veni la școală în acele zile. Un aspect extrem de relevant ar fi sesizarea etapelor care conduc la creșterea participării școlare, prin acest tip de activități:

- ✓ Interes distant față de activități, sesizarea corelării dintre acestea și școală. Acesta este un element important, asocierea cu școala la nivelul intervenției fiind esențială;
- ✓ Participare doar la activitățile sportive în zilele în care acestea au avut loc;
- ✓ Participarea la activități și la orele de școală, pe măsura avansării în modelul intervenției după activități de tip consiliere și/sau măsuri de sprijin fie hard fie participare la tabere.

A.3. Relevanța Activităților Incluzive în Sistemul de Educație Formală și cum Pot fi Acestea Implementate

Studiul a avut în vedere înțelegerea percepției experților educaționali asupra educației incluzive și determinarea palierelelor de acțiune necesare în această direcție. Studiul a reprezentat o evaluare aprofundată privind eficiența activităților incluzive în sistemul de educație formală. La studiu au participat 760 de cadre didactice care lucrează în mod direct cu elevi aflați în situații vulnerabile. Studiul a presupus două tipuri de investigare corelată: interviuri structurate și focus-grup.

Una dintre concluziile relevante pentru prezenta strategie a fost:

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

”Școlile în care predau profesorii intervievați abordează educația din punct de vedere incluziv, însă arareori fac din acest lucru o prioritate. Cazurile de elevi care necesită sprijin pentru integrarea lor socială sunt abordate punctual, cu mobilizarea personală a cadrelor didactice, fără existența unor pachete de suport gata dezvoltate și standardizate pentru astfel de situații. Chiar dacă anumite instituții dețin resurse suport privind această problemă, ele nu sunt cunoscute la nivelul experților educaționali deoarece aceștia pot ajunge la ele doar în urma unor cursuri selectate și suportate material chiar de către aceștia, fapt care restrânge drastic aria competențelor profesorilor, ce îi pot susține în demersul lor individual, din păcate, nu organizațional, de a recunoaște și interveni punctual, pe cazistica cu care se confruntă la clase.

- Partea de obligații formale îndeplinite pentru integrarea în colectivul școlar al elevilor cu CES (curricula personalizată, monitorizare etc.) nu este conectată în mod funcțional la dificultățile cu care cadrul didactic se confruntă practic, gestionarea unei părți considerabile dintre aceste obstacole căzând în sarcina informală a profesorilor și fiind lăsată în seama priceperii lor.”

Concluzia relevantă în raport cu strategia este faptul că provocările în școlile de masă, raportate la educația incluzivă, sunt substanțiale în aproape toate școlile în care proiectul a avut intervenție:

- ✓ Pregătirea profesională pentru a administra o clasă cu copii cu CES și pentru a asigura un act educațional incluziv dar și care să permită tuturor copiilor acces la o educație de calitate;
- ✓ Pregătirea școlilor, alta decât investițiile în infrastructură, pentru o educație incluzivă este deficitară;
- ✓ Înțelegerea conceptului de educație incluzivă este suficient de bună pentru a putea clădi însă, la momentul studiului, ea se referă cu preponderență copiilor cu CES și nu integrării tuturor în actul educațional.

O altă concluzie relevantă pentru strategia de acțiune este *”Comunitățile de părinți sunt în general evaluate ca fiind principalul factor de marginalizare și discriminare a elevilor aflați în situații de vulnerabilitate, dar și un factor important de sprijin a integrării acestor copii în colectivele claselor. Lucrul activ cu colectivele de părinți și abilitatea profesorilor diriginți de a-i mobiliza în acțiuni integrative sau de a destructura micile ostilități înainte de fața de coagulare a lor, sunt deosebit de productive pentru educația incluzivă.”*

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

În strategie subliniem nevoia acută de a lucra cu părinții pe toate palierele legate de integrarea educațională sustenabilă a copiilor cu și fără CES. Am integrat această concluzie în activitatea de consiliere a părinților și putem menționa faptul că lucrul cu părinții este un element cheie în orice strategie care își dorește să abordeze participarea la un sistem educațional incluziv.

B. Date relevante rezultate din activitățile derulate cu experții educaționali

Activitățile pe care proiectul le-a derulat cu experții educaționali au generat următoarele concluzii relevante pentru prezenta strategie:

- ✓ Experții educaționali, ca și copiii din grupul țintă principal, au o serie de vulnerabilități legate de permanentele provocări ale actului educațional.
- ✓ Instabilitatea întregului sistem educațional este o provocare majoră care conduce la nevoia permanentă de a schimba și adapta metodele de predare.
- ✓ Experții educaționali trebuie sprijiniți să se axeze în principal pe abordarea actului didactic spre a ajunge la copiii cu vulnerabilități, într-un mod calitativ și mai puțin constrâns de formalități.
- ✓ Experții educaționali au nevoie la rândul lor de un cadru coerent pentru perfecționarea profesională, axată pe nevoile lor reale dar și de programe individualizate de empowerment.

C. Date relevante rezultate din activitatea de testare și actualizare a metodologiilor

Activitatea de testare a metodologiilor s-a derulat în permanență pe baza informațiilor provenite din studii, din activitatea de consiliere a tuturor categoriilor de beneficiari, a măsurătorilor derulate atât la nivel fizic și motric dar și la nivel psihologic. În cele 16 școli cu intervenție permanentă adaptarea metodologiilor s-a realizat bisăptămânal iar în restul de 42 de școli itinerante odată cu derularea caravelor și a taberelor.

Concluzii relevante pentru prezenta strategie:

- ✓ Orice tip de intervenție la nivelul copiilor cu vulnerabilități este nevoie să aibă o componentă constantă, axată pe activități interactive și experiențiale dar care să fie legate de școală.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ Metodologiile de intervenție este nevoie să aibă următoarele componente: activități interactive bazate pe activități sportive, intervenții de tip consiliere, intervenții cu caracter motivant (competiții, tabere etc), o măsură de sprijin de tip hard (masă sau rechizite etc.) și intervenții secvențiale la nivelul profesorilor și părinților.

D. Date relevante rezultate din activitățile orizontale cu implicare comunitară

Proiectul a insistat pe componenta comunitară a intervenției. Amprenta comunitară a proiectului a fost mai accentuată în comunitățile în care proiectul a avut o intervenție permanentă. Concluzii relevante pentru prezenta strategie:

- ✓ Copiii vulnerabili și familiile acestora au nevoi crescute la nivel informațional, în special legate de educația de nivel ISCED 3. La nivelul comunităților există nevoia unui punct, informal, care să poată sprijini cu informații punctuale, în mod individual, beneficiarii;
- ✓ Acolo unde intervenția la nivel de comunitate este permanentă, are un impact crescut, în timp, comunitatea se constituie într-un punct de sprijin și la nivelul autorităților.

Pe baza acestor informații, considerăm că strategia de acțiune pentru integrarea sustenabilă educațională și socială a copiilor cu vulnerabilități trebuie să aibă următoarea structură:

Figura 6. Structura strategiei de acțiune pentru integrarea sustenabilă educațională și socială a copiilor cu vulnerabilități

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Caracteristici esențiale ale intervenției:

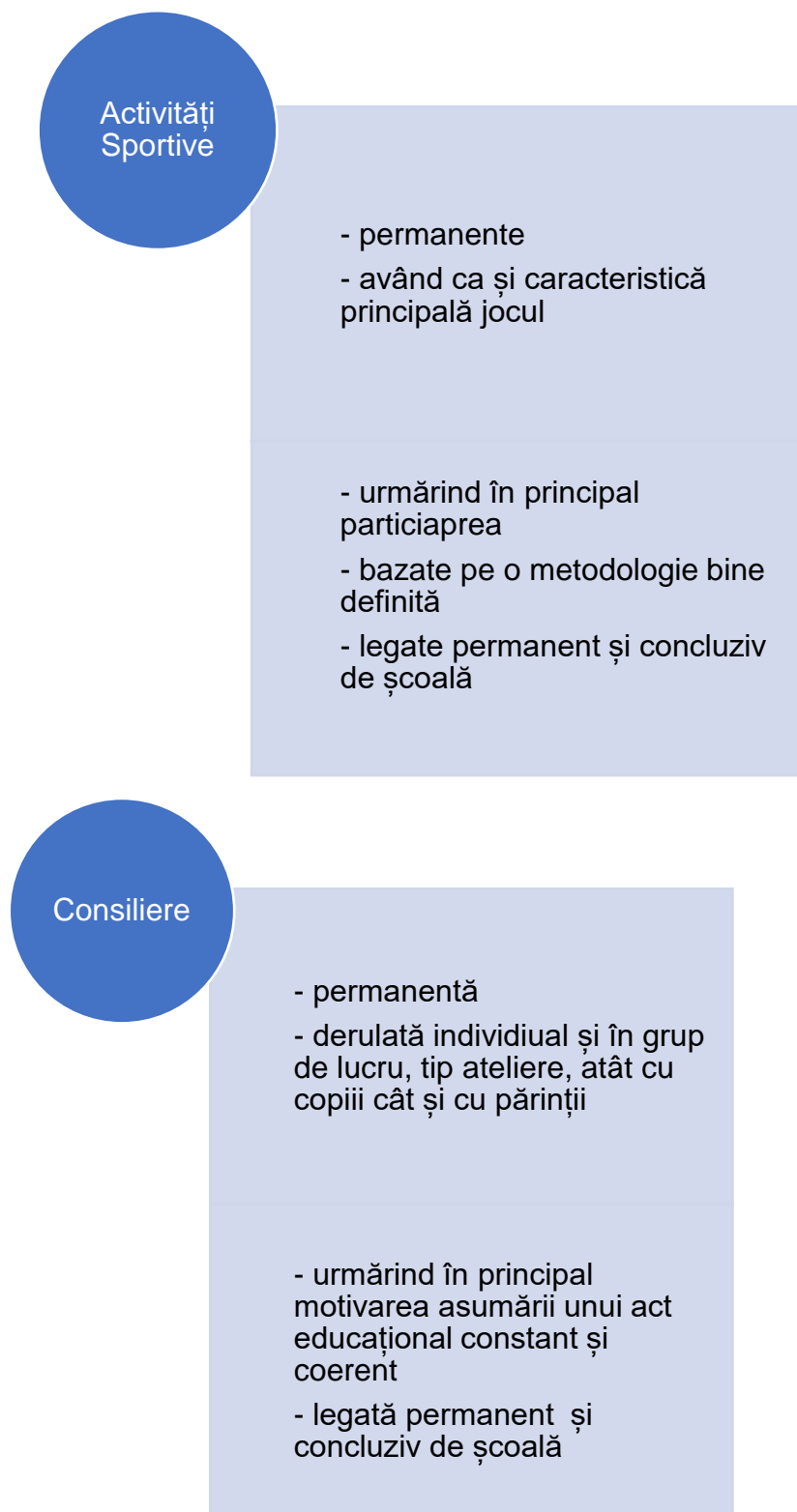

Figura 7. Caracteristici esențiale ale intervenției

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

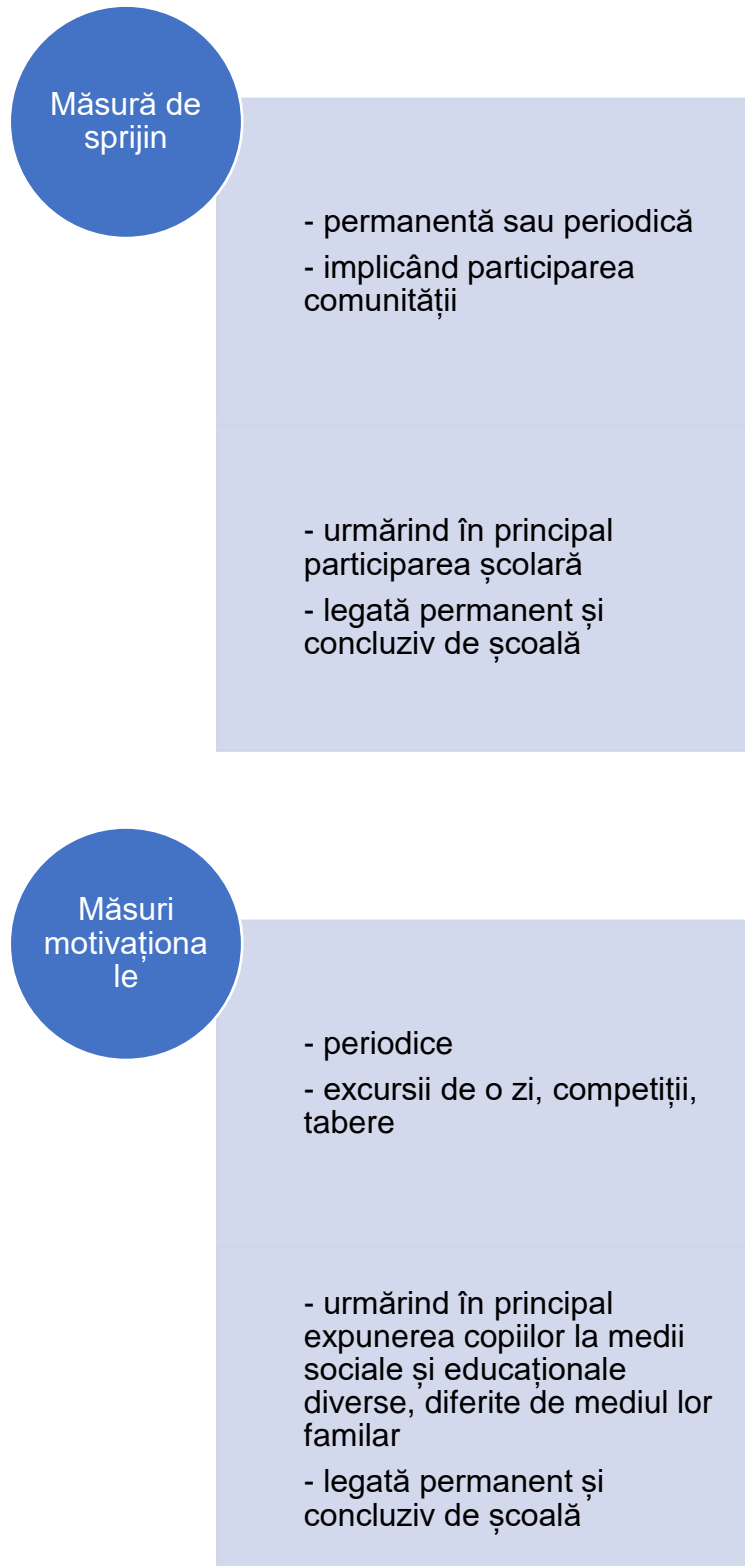

Figura 7. Caracteristici esențiale ale intervenției (continuare)

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

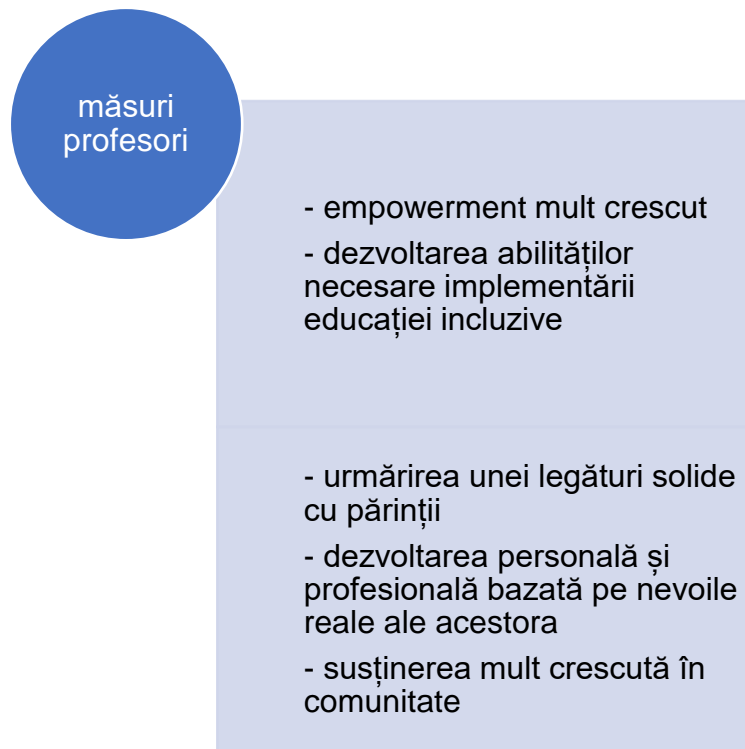

Figura 7. Caracteristici esențiale ale intervenției (continuare)

Capitolul 2

Viziunea, misiunea, scopul și obiectivele strategiei

Viziunea strategiei constă în realizarea și transmiterea unui conținut de informații de înaltă calitate, actualizat și în concordanță cu noile provocări în domeniul educației, totodată provocator pentru beneficiarii proiectului, și ne referim aici la specialiști care lucrează cu copii în risc de părăsire timpurie a școlii și de excluziune socială dar și accesibil părinților acestora. Totodată, sunt prezentate posibilități de realizare a soluțiilor de integrare sustenabilă socială și educațională pentru elevi, prin crearea unor metodologii și implicarea și dezvoltarea de relații cu unitățile școlare, specialiști, factori de decizie de la nivelul comunităților, ONG-urilor, inspectoratelor sau chiar ministerelor.

Proiectul are o abordare strategică la nivel național. Ne referim la importanța sportului în integrarea educațională și socială fiind evidențiată de Guvernul României ca o măsură prioritară de integrare, în documentele sale, politici și strategii.

În ceea ce privește atingerea scopului și obiectivelor **Strategiei de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive**, sunt vizate atât **integrarea școlară** care cade în sarcina învățământului, conform actualelor politici educaționale, **integrarea profesională** care este o formă a integrării ce vizează creșterea autonomiei sociale și economice a individului și bazată pe competențe și **integrarea socială** cu nivelurile sale:

- ✓ **integrarea fizică:** referitoare la spațiul fizic, material și raporturile din cadrul acestora;
- ✓ **integrarea funcțională:** ce se referă la participarea într-o activitate comună de învățare;
- ✓ **integrarea socială:** care este o formă a integrării ce are în vedere aspecte de natură organizatorică.

Politica pentru dezvoltarea durabilă a Europei și preocupările pentru bunăstarea socială a cetățenilor ei, are prevederi referitoare la progresul social. „Uniunea combate excluziunea socială și discriminarea și promovează justiția și protecția socială, egalitatea între femei și bărbați, solidaritatea între generații și protecția drepturilor

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

copilului”¹⁵. Respectând principiul subsidiarității, UE împreună cu Statele membre acționează pentru punerea în aplicare a Agendei 2030 și, implicit, a celor 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă, prin Strategia 2020 și strategiile naționale. În conținutul documentelor menționate mai sus sunt inserate direcții clare de acționare în vederea asigurării calității vieții generațiilor actuale și viitoare prin educație, combaterea sărăciei, incluziune și coeziune socială, printr-o valorificare mai bună a potențialului oferit de domenii diferite, printre care se numără Educația fizică și sportul.

„În contextul declinului demografic, amploarea fenomenului de părăsire timpurie a școlii în România relevă faptul că mulți tineri din rândul populației școlare părăsesc sistemul de învățământ fără a deține abilitățile și formarea solicitate pe piața muncii”¹⁶

Referitor la acest aspect, România, prin politicile de țară în domeniul social și al drepturilor copiilor corelat cu cel al educației, acționează în direcția armonizării cu prevederile pe plan european. Strategia educației 2020, programele naționale și măsurile aferente, sunt componente importante ale politicii naționale pentru prevenirea și reducerea discriminării, excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor și tinerilor. Astfel, la nivelul „școlii sau a instituției de învățământ, strategiile utilizate pentru a reduce rata de părăsire timpurie a școlii se află la baza întregii politici de dezvoltare instituțională. Ele au scopul de a crea un mediu de învățare pozitiv, de a consolida calitatea și inovația la nivel pedagogic, de a spori calitatea competențelor corpului didactic în vederea unei abordări corecte a diversității sociale și culturale, precum și în vederea dezvoltării unor tactici adecvate de combatere a violenței și intimidării în școală”¹⁷

În cadrul acestor demersuri se înscrie și proiectul: **INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001**.

Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive, ca document necesar implementării proiectului are drept **scop** evidențierea contribuțiilor activităților sportive pentru îndeplinirea obiectivelor Strategiei naționale 2020, stabilirea unor relații între arii, medii de învățare (clasic, online, hibrid), activități și căi de acționare prin mijloace specifice

¹⁵ Parlamentul European, Consiliul și Comisia, (2017/C 428/09), Proclamația interinstituțională privind Pilonul european al drepturilor sociale

¹⁶ Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, 2018, p5

¹⁷ [hg-417-2015 Strategia privind Reducerea parasirii timpurii a scolii.](https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Anexe%20Strategie%20PTS.pdf)

¹⁷ <https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Anexe%20Strategie%20PTS.pdf>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Educației fizice și sportului, orientarea activităților și acțiunilor pe baza instrumentelor subsecvente, astfel încât rezultatele așteptate să fie atinse.

Obiectivele sunt subordonate atât celor înscrise în Agenda 2030 și Strategiei Naționale 2020 și celor proiectului PNP001. Astfel:

- ✓ creșterea contribuției activităților sportive pentru schimbarea percepției elevilor, părinților și a comunității asupra școlii, în sensul: „școala – un loc prietenos și atractiv”;
- ✓ dezvoltarea capacității proactive și leadership-ului pozitiv a unității de învățământ prin implicare mai mare în activitățile extracurriculare de tip sportiv și colaborare susținută cu experții din domeniu;
- ✓ dezvoltarea competențelor personalului didactic specializat în Educație fizică și Sport prin abordarea unor metode și tehnici noi de predare – învățare pentru tipul clasic, online, hibrid, într-un mod atractiv și motivant astfel încât elevii să își dorească să frecventeze școala;
- ✓ asigurarea calității activităților prin alocarea de spații adecvate, modernizarea dotărilor (aparate, obiecte, echipamente sportive, software și dispozitive de accesare a platformelor educationale pentru învățământul online) și creșterea atractivității lecțiilor;
- ✓ suport pentru creșterea nivelului de digitalizare a infrastructurii și competențelor digitale ale personalului din școală și ale elevilor;
- ✓ valorificarea potențialului de socializare și incluziune a concursurilor și taberelor sportive pentru schimbarea atitudinii elevilor și părinților față de Educație fizică și sport într-una pozitivă, cu spectru de extindere și asupra altor arii curriculare;
- ✓ dezvoltarea unui sistem durabil de colaborare, monitorizare și sprijinire a elevilor aflați în situație de risc în învățământul obligatoriu și implementarea unor sisteme de avertizare.

Capitolul 3

Problematika excluziunii sociale, abandonului școlar în rândul copiilor la nivel național și internațional

3.1. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar în context european

Excluziunea socială, din perspectiva Uniunii Europene (UE), se referă la situația în care o persoană sau un grup de persoane sunt excluse sau marginalizate din societate din cauza unor factori precum venitul scăzut, lipsa educației sau a calificărilor, discriminarea, izolarea geografică sau starea de sănătate precară. Legată în mod frecvent de problematica excluziunii sociale, discriminarea este o problemă care afectează o multitudine de persoane, inclusiv copii, tineri, adulți, senescenti, persoanele cu dizabilități și minoritățile etnice și lingvistice. Până în anul 2000, la nivelul Uniunii Europene, contextul care viza aplicarea legilor privind nediscriminarea era cel al ocupării forței de muncă și al securității sociale, iar acestea reglementau doar criteriul sex¹⁸ (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010, p.14)

Începând cu anul 2000, la nivel european s-a realizat o lărgire a sferei dreptului privind nediscriminarea, fiind adoptate o serie de măsuri legislative precum (tabelul 1):

- Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică¹⁹ (cu intrare în vigoare 19 iulie 2000 și termen de transpunere în legislația statelor membre: 19 iulie 2003);
- Directiva 2000/78/CE a Consiliului, din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea

---

¹⁸ Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, (2010) Manual de drept European privind nediscriminarea. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_RO.pdf

¹⁹ Directiva [2000/43/CE](#) a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000, pp. 22-26)

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

În muncă și ocuparea forței de muncă²⁰ (cu intrare în vigoare din 2.12.2000 și termen de transpunere în legislația statelor membre: 2.12.2003);

- Directiva 2004/113/CE a consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii.

Tabelul 1. Aspecte privind legislația internațională privind nediscriminarea

Directiva	Scop	La ce fel de discriminare se referă directiva?
Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică	De a stabili un cadru pentru combaterea discriminării pe baza rasei sau originii etnice, în vederea punerii în aplicare în statele membre a principiului egalității de tratament.	<ul style="list-style-type: none"> • Discriminare directă • Discriminare indirectă • Hărțuire • Persecuții
Directiva 2000/78/CE a Consiliului, din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă ²¹	A asigura că persoanele cu o anumită apartenență religioasă sau cu anumite convingeri, cu un anumit handicap sau cu o anumită vârstă sau orientare sexuală nu	<ul style="list-style-type: none"> • Discriminare directă • Discriminare indirectă • Hărțuire

²⁰ Directiva [2000/78/CE](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32000L0078) a Consiliului de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 05Volumul 06 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32000L0078>

²¹ Directiva [2000/78/CE](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32000L0078) a Consiliului de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 05Volumul 06 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32000L0078>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Directiva	Scop	La ce fel de discriminare se referă directiva?
	suferă din cauza discriminării, ci se bucură de egalitate de tratament la locul de muncă	
Directiva 2004/113/CE a Consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii	Formarea unui cadru pentru combaterea discriminării pe criterii de sex în ceea ce privește accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii, în vederea punerii în aplicare, în statele membre, a principiului egalității de tratament între bărbați și femei	<ul style="list-style-type: none"> • Discriminare directă; • Discriminarea indirectă; • Hărțuire; • Hărțuire sexuală

Ca urmare a adoptării acestor directive, precum și a promovării unei abordări integrate a Comisiei (centrate în special pe situațiile de discriminare multiplă) s-au constatat modificări substanțiale în legislația statelor membre ale UE, care s-au concretizat în includerea în politicile comunitare a obiectivului nediscriminării și al egalității de șanse.

Deoarece consecințele excluziunii sociale au efecte ample și nocive (pecum șomajul, sărăcia, sănătatea precară, accesul limitat la servicii publice și oportunități reduse de dezvoltare personală și profesională), Uniunea Europeană o consideră ca

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

fiind o problemă foarte important și încearcă ca, prin implementarea unor politici și programe, să promoveze incluziunea socială și să reducă decalajele socio-economice.

Ca urmare, în ultimii ani, Uniunea Europeană (UE) și statele membre ale sale au fost preocupate de problema excluziunii sociale a copiilor. În acest sens, au fost luate mai multe măsuri pentru a aborda această problemă și a asigura accesul egal la educație pentru toți copiii (indiferent de originea lor socială sau de statutul economic):

- Planul de acțiune al UE pentru incluziunea socială a copiilor: În luna martie 2021, Comisia Europeană a lansat un plan de acțiune pentru incluziunea socială a copiilor, care are ca obiectiv asigurarea faptului că toți copiii din UE beneficiază de aceleași șanse de a-și atinge potențialul de dezvoltare și de a-și realiza visurile. Planul de acțiune urmărește să ofere sprijin pentru îmbunătățirea calității educației să sporească accesul la educație și să lupte împotriva absenteismului școlar și al abandonului școlar timpuriu.
- Fondul social european: Fondul Social European (FSE) este un instrument financiar al UE care sprijină investițiile în capitalul uman și în combaterea excluziunii sociale și a sărăciei. FSE alocă fonduri pentru programe care urmăresc să reducă decalajele socio-economice și să promoveze incluziunea socială, inclusiv în educație.
- Raportul OECD despre incluziunea socială în educație: În 2019, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) a publicat un raport care evidențiază legăturile dintre incluziunea socială și performanțele școlare. Raportul subliniază că, în timp ce educația poate fi un motor de incluziune socială, există încă diferențe semnificative între elevii care provin din familii cu venituri și statut social diferite
- Programul Erasmus+: Programul Erasmus+ al UE sprijină mobilitatea și cooperarea între instituțiile de învățământ din UE, inclusiv cele care se ocupă de problemele excluziunii sociale a copiilor. Erasmus+ oferă finanțare pentru proiecte care abordează problemele de incluziune socială prin educație și formare

Abandonul școlar se referă la părăsirea timpurie a unui parcurs educativ ce determină dispariția posibilității persoanei de a obține o diplomă. În Europa, majoritatea țărilor consideră studiile obligatorii ca fiind până la 16 ani.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

În ultimii ani, abordarea abandonului școlar în Europa s-a axat pe dezvoltarea unor strategii și politici integrate care să acționeze la nivelul cauzelor profunde ale acestui fenomen (precum: dificultățile economice, problemele de sănătate, discriminarea și marginalizarea socială, problemele familiale, lipsa de orientare în carieră și abilitățile de învățare, precum și problemele legate de calitatea educației și de procesul de învățare în sine).

Printre obiectivele prioritare în domeniul educației, la nivelul Uniunii Europene în perioada 2016-2020 au fost: 1) Îmbunătățirea competențelor și a abilităților fundamentale ale elevilor (prin asigurarea unei baze solide de cunoștințe în domeniile matematicii, științelor, tehnologiei, limbilor străine și învățarea digital); 2) Îmbunătățirea calității și relevanței învățământului superior (prin dezvoltarea unor programe de studii mai relevante și mai adaptate la nevoile pieței muncii și prin încurajarea colaborării între instituțiile de învățământ superior și companiile din sectorul privat); 3) Promovarea învățământului profesional și tehnic (pentru a pregăti mai bine elevii pentru piața muncii și pentru a încuraja antreprenoriatul și inovația); 4) Sprijinirea învățământului la distanță și a utilizării tehnologiilor digitale în educație (pentru a permite accesul la învățământ pentru toți elevii și pentru a dezvolta abilitățile digitale ale acestora); 5) Creșterea mobilității studenților și a personalului educațional în cadrul UE (pentru a promova schimburile culturale și pentru a spori cooperarea între instituțiile de învățământ din diferite țări); 6) Consolidarea legăturii dintre învățământ și piața muncii, prin promovarea colaborării între instituțiile de învățământ și companiile din sectorul privat și prin dezvoltarea de programe de formare continuă pentru adulți.

La nivelul Uniunii Europene există o serie de inițiative pentru a aborda problema abandonului școlar și a facilita accesul la educație și formare. Aceste inițiative includ:

- Programul de învățare pe tot parcursul vieții (Lifelong Learning Programme) a fost un program european de finanțare a educației și formării pentru toate categoriile de vârstă care a funcționat în perioada 2007-2013. Această inițiativă a avut ca scop promovarea învățării de-a lungul vieții și sprijinirea tuturor tipurilor de învățare, inclusiv formarea profesională și educația la distanță. Programul de învățare pe tot parcursul vieții (Lifelong Learning Programme) a avut ca subprogram principale: Comenius (care se adresa învățământului preșcolar și școlar primar); Erasmus (pentru învățământul superior și formare profesională postsecundară); Leonardo da Vinci (pentru formarea profesională

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

a adulților) și Grundtvig (pentru învățarea adulților și educația de bază). Aceste subprograme au oferit o gamă largă de oportunități de finanțare pentru diferite activități de educație și formare, cum ar fi mobilitatea studenților și a personalului educațional parteneriate între instituții de învățământ din diferite țări și proiecte de cercetare în domeniul educației. Deși Programul de învățare pe tot parcursul vieții nu mai este activ în prezent, acesta a fost înlocuit de Programul Erasmus+, care a încorporat și extins multe dintre activitățile și oportunitățile de finanțare ale programului anterior.

- Strategia Europa 2020 a fost o strategie de creștere economică și dezvoltare durabilă pentru Uniunea Europeană, lansată în 2010 și valabilă până în 2020. Această strategie a fost creată în contextul crizei economice și financiare globale și a fost concepută pentru a ajuta statele membre ale UE să depășească dificultățile economice și să-și îmbunătățească competitivitatea într-o economie globală în continuă schimbare. Obiectivele strategiei Europa 2020 s-au adresat către 5 domenii-cheie: 1) Ocuparea forței de muncă (creșterea ratei de ocupare a forței de muncă în rândul populației cu vârste cuprinse între 20 și 64 de ani la cel puțin 75%); 2) Cercetare și inovare (investirea a cel puțin 3% din PIB în cercetare și dezvoltare și asigurarea că cel puțin jumătate dintre cetățenii europeni cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani sunt absolvenți de învățământ superior); 3) Schimbări climatice și energie (reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu cel puțin 20% față de nivelurile din 1990, creșterea cotei de energie regenerabilă la 20% și îmbunătățirea eficienței energetice cu cel puțin 20%); 4) Educație (reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii la sub 10% și creșterea numărului de cetățeni europeni cu vârste cuprinse între 30 și 34 de ani care au absolvit învățământul superior la cel puțin 40%); 5) Lupta împotriva sărăciei și a excluziunii sociale (reducerea numărului de cetățeni europeni care trăiesc în sărăcie sau excluziune socială cu cel puțin 20 milioane de persoane).

În cadrul acestei strategii, țările Uniunii Europene (U.E.) și-au propus să reducă rata abandonului școlar la mai puțin de 10% până în anul 2020. Comisia Europeană a colaborat cu țările U.E. în vederea dezvoltării sistemelor de educație școlară. Prezentăm, în tabelul 2, rata abandonului școlar în România (și în țările

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Uniunii Europene) în intervalul 2009-2012²². Astfel, în anul 2012, părăsirea timpurie a școlii în România avea valoarea de 17,4% (scopul U.E. pentru 2020 fiind ca această valoare să scadă până la 11,3%).

Tabelul 2. Rata abandonului școlar în România (și în U.E. - învățământ în general)
(Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving, November 2013, citat de Păunescu, M., Mihăilă, C. V., (2017), p.109

	2009	2012		2020	
	Total	Total	Băieți	Fete	Scopul U.E.
U.E.	14.3	12.7	14.5	11.0	< 10.0
Belgia	11.1	12.0	14.4	9.5	9.5
Bulgaria	14.7	12.5	12.1	13.0	11
Cehia	5.4	5.5	6.1	4.9	5.5
Danemarca	11.3	9.1	10.8	7.4	< 10.0
Germania	11.1	10.5	11.1	9.8	< 10.0
Estonia	13.9	10.5	14.0	7.1	9.5
Irlanda	11.6	9.7	11.2	8.2	8.0
Grecia	14.5	11.4	13.7	9.1	9.7
Spania	31.2	24.9	28.8	20.8	15.0
Franța	12.2	11.6	13.4	9.8	9.5
Croația	3.9	4.2	4.6	3.6	4.0
Italia	19.2	17.6	20.5	14.5	15.0-16.0
Cipru	11.7	11.4	16.5	7.0	10.0
Letonia	13.9	10.5	14.5	6.2	13.4
Lituania	8.7	6.5	8.2	4.6	< 9.0
Luxemburg	7.7	8.1	10.7	5.5	< 10.0
Ungaria	11.2	11.5	12.2	10.7	10.0
Malta	27.1	22.6	27.5	17.6	-
Olanda	10.9	8.8	10.2	7.3	< 8.0
Austria	8.7	7.6	7.9	7.3	9.5
Polonia	5.3	5.7	7.8	3.5	4.5
Portugalia	31.2	20.8	27.1	14.3	10.0
România	16.6	17.4	18.0	16.7	11.3
Slovenia	5.3	4.4	5.4	3.2	5.0
Slovacia	4.9	5.4	6.0	4.6	6.0
Finlanda	9.9	8.9	9.8	8.1	8.0
Suedia	7.0	7.5	8.5	6.3	< 10.0
Marea Britanie	15.7	13.5	14.6	12.4	-
Islanda	21.3	20.1	23.6	16.5	-
Turcia	44.3	39.6	36.1	43.0	-
Norvegia	17.6	14.8	17.6	11.9	-
Elveția	9.1	5.5	5.7	5.3	-

²² Reducing early school leaving: Key messages and policy support. Final Report of the Thematic Working Group on Early School Leaving, November 2013 - Păunescu, M., Mihăilă, C. V., (2017). Strategii de prevenire a abandonului școlar timpuriu în rândul studenților din U.N.E.F.S, Editura Discobolul, București, p. 109

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Pentru întreaga lume pandemia Covid-19 este o situație de risc. Pandemia 2020 „a dat tuturor societăților un test” (Health, T. L. P., 2020).

Măsurile de izolare și distanțare socială au afectat toate domeniile de activitate în mod diferit, dar sectorul Educație s-a confruntat cu provocări majore pentru profesori, elevi, manageri și părinți.

Dacă din perspectiva securității fizice a copiilor izolarea este considerată benefică, pe termen lung acest lucru s-ar putea să devină riscant. Pentru foarte mulți lucrul online implică un timp mult mai lung pentru îndeplinirea sarcinilor în fața unui ecran, lipsă de mișcare, creștere în greutate. Schimbarea programului zilnic, noi obișnuințe alimentare, schimbarea orelor de somn – toate acestea sunt schimbări nefaste pentru copii.

Studii recente au arătat că pandemia a afectat complex ființa umană: pe plan emoțional (Montemurro, 2020), psihologic (Cao și colab 2020), al sănătății mintale (Gao și colab, 2020). Au apărut repercusiuni asupra forței de muncă (Bayham, și Fenichel 2020), al lanțurilor de aprovizionare (Ivanov, 2020), sărăciei (Buheji și colab., 2020). Studiile recente abordează efecte mai puțin izbitoare, cum ar impactul Covid-19 asupra sistemului media (Casero-Ripollés, 2020) sau asupra ambientului sportului de performanță (Parnell și colab., 2020).

În perioada închiderii școlilor metodele de comunicare cu elevii au fost platformele dedicate întâlnirilor virtuale și, foarte mult, comunicarea prin intermediul telefoanelor inteligente. Pentru elevii care nu au avut acces la internet, s-au întocmit fișe de lucru trimise prin poștă, comunicare prin telefonul fix sau sms-uri pe telefoane mobile cu taste. În aceste condiții decalajul dintre copiii cu posibilități materiale – cu acces la un notebook, desktop, tabletă și având conexiune internet – și cei fără aceste facilități, care sunt în risc de excluziune socială se mărește.

În perioada pandemiei COVID-19, o serie de măsuri au fost luate la nivel european pentru a reduce abandonul școlar și pentru a sprijini elevii și familiile lor în perioada de învățământ la distanță, precum: asigurarea accesului la echipamente și tehnologie, îmbunătățirea conectivității la Internet, sprijinirea învățământului la distanță, dezvoltarea unor programe de sprijin pentru familiile vulnerabile etc.

3.2. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar la nivel național

Principiul nediscriminării se referă, în esență, la faptul că “persoanele care se află în situații similare trebuie să beneficieze de un tratament similar și să nu fie tratate mai puțin favorabil din cauza unei anumite calități „protejate” pe care o posedă”²³ (EUR-lex). Astfel, **dreptul privind nediscriminarea** urmărește să asigure perspective echitabile și egale de acces la oportunitățile disponibile în societate, tuturor membrilor societății (Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010, p.23).

În ceea ce privește legislația națională menționăm:

- Ordonanța Nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare;
- Hotărârea nr. 1.194 din 27 noiembrie 2001 (*actualizată*) privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării;
- Legea nr. 202 din 19 aprilie 2002 (*republicată*) privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați.

Aceste texte conțin definiții exacte privind conceptele de discriminare directă, indirectă, hărțuire, hărțuire sexuală și persecuții.

Astfel, conform Ordonanței Nr. 137 din 31 august 2000, prin discriminare se înțelege “orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”²⁴ (Ordonanța Nr. 137 din 31 august 2000).

²³ EUR-lex, Glosarul sintezelor. Principiul nediscriminării.
https://eurlex.europa.eu/summary/glossary/nondiscrimination_principle.html?locale=ro

²⁴Ordonanța Nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, <http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/ORDONANTE-DE-GUVERN/OG137-2000.pdf>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Fenomenul deosebit de complex al discriminării îmbracă forme diverse, precum: **discriminarea directă, indirectă, multiplă, hărțuirea, hărțuirea sexuală, victimizarea, dispoziții (ordinul) de a discrimina.**

Discriminarea directă se referă la situația în care “o persoană beneficiază de un tratament mai puțin favorabil decât o altă persoană care a fost, este sau ar putea fi într-o situație comparabilă, pe baza oricărui criteriu de discriminare prevăzut de legislația în vigoare”²⁵ (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării).

Discriminarea indirectă are loc în situația în care “o prevedere, un criteriu, o practică aparent neutră dezavantajează anumite persoane, pe baza criteriilor prevăzute de legislația în vigoare, cu excepția cazurilor în care aceste prevederi, criterii sau practici sunt justificate obiectiv de un scop legitim, iar metodele de atingere aceluși scop sunt adecvate și necesare. De asemenea, discriminarea indirectă este orice comportament activ sau pasiv care, prin efectele pe care la generează, favorizează sau defavorizează nejustificat, supune unui tratament injust sau degradant o persoană, un grup de persoane sau o comunitate față de altele care se află în situații egale”²⁶. (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării).

Discriminarea multiplă apare atunci când “o persoană sau un grup de persoane sunt tratate diferențiat, într-o situație egală, pe baza a două sau a mai multor criterii de discriminare, cumulative”²⁷. (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării)

Hărțuirea se referă la “situația în care are loc un comportament nedorit legat de rasă sau originea etnică, având drept scop sau efect violarea demnității unei persoane sau crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor”.²⁸

Hărțuirea sexuală se referă la “situația în care survine un comportament nedorit cu conotație sexuală, cu manifestări fizice, verbale sau nonverbale, având ca obiect sau ca efect atingerea demnității unei persoane și, în special, crearea unui

²⁵ Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. „Formele discriminării”

<https://cncd.ro/formele-discriminarii>

²⁶ Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. „Formele discriminării”

<https://cncd.ro/formele-discriminarii>

²⁷ Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. „Formele discriminării”

http://www.nediscriminare.ro/forme_discriminare_ro

²⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/LSU/?uri=CELEX%3A32000L0043>.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator”²⁹ (Directiva 2004/113/CE a consiliului din 13 decembrie 2004)

De asemenea, potrivit Ordonanței Nr. 137 din 31 august 2000, **comportamentul discriminatoriu** atrage răspunderea civilă, contravențională sau penală, după caz, în condițiile legii.

Termenul de „excludere” a fost folosit pentru prima dată în Franța în 1974 de către René Lenoir, secretar de stat în legătură cu persoanele cu dizabilități fizice și psihice, dar și pentru inadaptații social. René Lenoir a remarcat la acea vreme necesitatea îmbunătățirii situației din economie și a consolidării coeziunii sociale. Astăzi, această noțiune a devenit mai cuprinzătoare și a dobândit un sens mai complex în întreaga lume.

Excluderea, așa cum este înțeleasă în prezent, are un sens mai larg și, desemnează incapacitatea de a participa efectiv la viața economică, socială și culturală și situația îndepărtării de societate (Duffy, 1995). Prin urmare cuvântul *excludere* acoperă în principal ideea de relație dintre individ și societate și dinamica acestei relații.

La nivel european, excluziunea și incluziunea socială au devenit parte integrantă în toate politicile U.E spre începutul anilor '90, de atunci, chiar dacă programe privind reducerea sărăciei au fost derulate din anul 1975 (termenul “sărăcie” îl precede, din punct de vedere istoric, pe cel de excluziune socială). Conform paradigmei *specializării*, dominantă în S.U.A. (unde excluziunea este legată de discriminare), atunci când “limitele grupurilor împiedică libertatea individuală de a participa la schimburile sociale, excluziunea ia forma discriminării”³⁰.

Se remarcă diferite definiții ale excluziunii sociale:

- Excluziunea socială este rezultatul mai multor procese care interacționează și distanțează treptat persoane, grupuri, comunități și teritorii, plasându-le în poziții de inferioritate în raport cu puteri centrale, resurse și valori³¹;

---

²⁹Directiva 2004/113/CE a consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2004/113/oj>

³⁰ ESCWA, (2007). Literature review on social exclusion in ESCWA region, United Nations, New York, p. 2

³¹ Estivill, J., (2003). Concepts and strategies for combating social exclusion: An overview, International Labour Organization, Geneva, p. 13

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Procesul prin care indivizii sau grupurile sunt împiedicate să participe la viața socială, economică, politică, dar și să își afirmare drepturile. Excluziunea socială derivă din relațiile de excludere bazate pe putere³².

Deși întâlnim definiții diferite, atunci când excluziunea socială este abordată remarcăm o serie de caracteristici definitorii³³: excluziunea afectează viitorul persoanei (nefiind limitată la planul prezent); este efectul acțiunilor unei instituții, unui individ sau grup; pe măsură ce normele unei societăți se modifică, atitudinea “majorității” se schimbă și ea (față de persoanele vulnerabile/ marginalizate); excluziunea trebuie privită ca un proces, rezultând din interacțiunea mai multor factori (nefiind numai rezultatul sărăciei). Ca urmare a excluziunii sociale unele persoane sunt impinse spre “marginea” societății, limitându-se dreptul lor de a participa în cadrul diferitelor activități sociale din cauza lipsei oportunităților de învățare (lipsei resurselor, materialelor), din cauza sărăciei, a lipsei competențelor sau ca efect al discriminării. Accesul la putere, la factorii de decizie, în cazul persoanelor marginalizate este aproape inexistent, acestea resimțind constant o lipsă a posibilității de a controla ce se întâmplă în activitățile de zi cu zi.

Excluziunea poate fi de mai multe feluri³⁴ (Briciu, C., 2005):

- excluziune economică - sărăcie și inegalitate;
- excluziune de la condiții de locuit - siguranța locuinței, utilități, supraaglomerare, costul locuirii, dotări necesare;
- excluziune de la educație - existența în familie a unui “model” în ceea ce privește educația, distanța până de școală;
- excluziune de la piața muncii (de la ocupare, indicatori subiectivi);
- siguranță personală și publică (incidența violențelor și criminalității);
- excluziune de la sănătate (accesul la servicii de sănătate);
- segregare socială - slaba sau lipsa participării la rețelele sociale.

³² Beall, J., Piron, L. H., (2005). DFID Social Exclusion Review, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/2301.pdf>, p. 11

³³ Vremiș, M., Toartă, V., Rojco, A., Cheianu-Andrei, D., (2018). Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice, Editura Nova Imprim, Chișinău, p. 18

³⁴ Briciu, C., (2005). Strategia de incluziune socială și măsurarea incluziunii sociale, Social Services Institution Building in Romania - An EU-funded project implemented by BBI – STAKES – ADECRI and PwC Romania, Volumul II, p. 70

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Pentru dezvoltarea armonioasă a personalității copilului și viitorului adult, climatul psihosocial în care acesta se dezvoltă și experiențele timpurii sunt deosebit de importante. De exemplu, **teoria cumulativă a dezavantajelor în timpul vieții** explică modul cum se dezvoltă inegalitățile, atragând atenția asupra importanței experiențelor sociale la vârsta copilăriei și adolescenței pentru dezvoltarea carierei școlare și profesionale, pentru modelarea comportamentului și relațiilor sociale ale viitorului adult. Această teorie (impusă în literatura de specialitate de Merton, 1988 și dezvoltată ulterior de Ferraro, K.F. și Shippee, T.P. 2009), demonstrează modul cum, explicit sau implicit, dezavantajul duce la dezavantaj suplimentar, așa cum avantajul (de exemplu avantajul creat de un climat educativ deosebit) poate determina un „avantaj cumulativ”. Astfel, o serie de fenomene cu care copilul se confruntă, precum fenomenul discriminării sau excluziunii sociale, își cumulează efectele negative (versus, copiii care beneficiază de avantaje, indiferent dacă acestea sunt înnăscute sau dobândite favorizează acumularea de noi avantaje): **dezavantajul crește expunerea la factorii de risc și amenințări, iar avantajul crește expunerea la oportunități.**

Din perspectiva excluziunii sociale și sărăciei în România, aspectele cheie sunt următoarele³⁵:

- există copii care nu au acte de identitate, care nu sunt incluși în sistemul de învățământ, copii cu dizabilități, din familii dezorganizate și sărace;
- din cauza abandonului și eșecului școlar unii copii nu finalizează cele 8 clase;
- școala trebuie să se adapteze la nevoile societății românești;
- decalajul rural – urban (cadre didactice mai bine sau mai puțin pregătite, tipuri de materiale didactice, distanțe de parcurs până la școală);
- există grupuri de risc școlar – copii cu dizabilități, populația de romi, familii sărace și dezorganizate, zone rurale izolate;

În România, ca și în alte țări, noțiunile de sărăcie și șomaj se concentrează pe indivizi și gospodării și în jurul lor se axează dezbaterile de excludere. Principalele categorii de populație care sunt susceptibile de a fi victime ale excluziunii rămân mereu aceleași și mereu includ persoane din medii defavorizate și persoane cu dizabilități.

³⁵ Portal legislativ, (2002). <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/38318>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Cu toate acestea, vulnerabilitatea lor nu mai este imputabilă doar situației familiale, responsabilitatea fiind aruncată și asupra societății.

Privită din acest unghi, excluziunea afectează aproape toate domeniile vieții moderne, inclusiv educația, forța de muncă și viața socială, la care persoanele sau grupurile nu au acces sau de la care sunt excluse.

Pe lângă impactul său direct asupra educației, pandemia de Covid 19 are și alte implicații cum ar fi posibila utilizare a infrastructurii școlare ca spitale improvizate, știind că în unele zone rurale unde există puțină infrastructură, școala poate fi singura clădire publică disponibilă.

Această situație poate duce la o întrerupere mai lungă a studiilor, clădirea fiind indisponibilă în scopuri educaționale. În plus, în cadrul mecanismelor de adaptare, practica de a oferi servicii alternative de învățare la distanță conduce la rezultate mai bune pentru elevii din locuințe cu o conexiune mai bună la internet și bune competențe digitale. Drept urmare, cei care sunt deja defavorizați, mai înregistrează o pierdere (suplimentară). Astfel, decizia de a închide școlile, care este însoțită de mecanisme de adaptare slab concepute, poate agrava inegalitățile din educație.

Copiii, ca membri ai familiei pot, de asemenea, suferi din cauza excluderii părinților și, obstacolele pe care această situație le pune în calea dezvoltării lor, vor fi la originea excluziunii pe care ei înșiși o vor experimenta mai târziu în viață (Bynner, 1999).

Lista de mai jos, oferă o idee despre natura acestui proces în România:

- achiziție slabă a mecanismelor fundamentale ale lecturării, scrierii și calculului;
- rezultate slabe pe parcursul școlii;
- părăsirea timpurie a școlii fără calificare;
- dificultăți timpurii de inserție pe piața muncii, inclusiv în locuri de muncă necalificată;
- muncă ocazională și șomaj;
- sarcină precoce;
- probleme cu poliția;
- alcoolism;
- slabă sănătate fizică și mai ales psihică.

Fiecare dintre aceste fenomene este atât un indicator al excluderii precoce, cât și o cauză a excluderii ulterioare, ceea ce atrage noțiunea de factor de risc și de

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

protecție. Procesul este continuu, adică un fenomen îl antrenează pe altul și, într-o anumite măsură, este rotund în efectele sale, în sensul că aceste evenimente se consolidează reciproc și pot prejudicia realizările anterioare. Un conflict familial de exemplu, într-un moment particular al copilăriei, poate duce nu numai la o întârziere școlară a copilului în comparație cu colegii săi, dar îl face și să regreseze la niveluri anterioare în abilitățile sale cognitive și comportamentale.

România a acordat atenție combaterii excluziunii sociale și sărăciei încă din anul 1992 (Institutul de Cercetare a Calității Vieții realiza studii asupra fenomenului), iar în anul 1997 prin Comisia Națională Anti-sărăcie. Ulterior, această comisie a devenit Comisia Anti-sărăcie și Promovare a Incluziunii Sociale (CASPIȘ). În anul 2009, printr-un act normativ, se constituie Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale (cu modificările ulterioare), având drept rol incluziunea socială³⁶.

Abandonul școlar apare atunci când este luată decizia de a se întrerupe parcursul școlar, înainte ca un anumit nivel de învățământ să fie încheiat.

Termenul de “părăsire timpurie a școlii” reprezintă situația în care un elev abandonează școala înainte de a finaliza nivelul minim de educație obligatoriu sau înainte de a obține o diplomă de studii secundare superioare. În România, acest concept se referă la “procentul tinerilor cu vârste cuprinse între 18-24 de ani care au finalizat cel mult nivelul secundar inferior (echivalentul clasei a opta) și care nu mai urmează nicio altă formă de școlarizare sau formare profesională. Notă de subsol: Cei care au finalizat învățământul obligatoriu, ceea ce, conform legii românești, înseamnă clasa a zecea, nu vor fi incluși în măsurile privind PTȘ, chiar dacă nu și-au finalizat studiile din învățământul secundar superior (clasele a 11-a și a 12-a)”³⁷ (Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, p.5). Deci, părăsirea timpurie a școlii se referă la persoanele care au ieșit din sistemul de educație înainte de a încheia învățământul obligatoriu (clasa a X-a în prezent) și nu au urmat apoi un anumit program de calificare/ formare profesională.

³⁶ Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, (2009). Proiectul Phare 2006 „Asistență tehnică pentru promovarea campaniei naționale de conștientizare în domeniul incluziunii sociale”, p. 6

³⁷ Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, (2015), <https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Paradigmele și perspectivele explicative ale abandonului școlar se referă la diferitele moduri în care oamenii încearcă să înțeleagă și să explice fenomenul abandonului școlar³⁸ (Strategii de prevenire și diminuare a abandonului școlar în județul Iași - An școlar 2017-2018, p.5)

1. Paradigma interacționistă – abandonul apare în urma interacțiunii dintre caracteristicile mediului educațional (incluzând părinți, profesori, colegi etc) și cele ale elevilor (deficiențe de natură emoțională, intelectuală etc);
2. Paradigma psihosocială – abandonul școlar se bazează pe diferențele existente, în structura personalității, între cei care abandonează și cei care își încheie studiile (vorbit în acest caz despre motivație, imagine de sine, inteligență, agresivitate etc);
3. Paradigma constrângerii externe – abandonul școlar este efectul presiunii unor factori externi (pe care persoana nu îi poate controla) referitori la starea de sănătate și obligațiile existente în cadrul familiei (de exemplu, frații mai mari au grijă de frații mai mici, lipsind astfel de la școală).

Se remarcă cinci dimensiuni ale excluziunii³⁹, reliefate în figura 8:

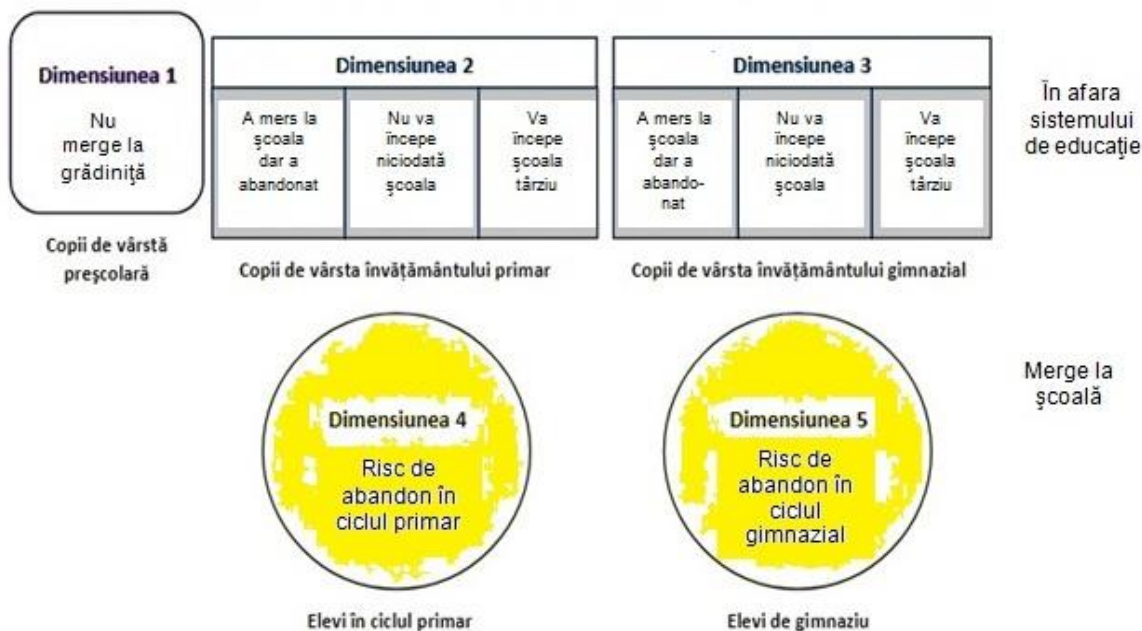

Figura 8. Cele cinci dimensiuni ale excluziunii (Apostu O., 2012, p.16)

³⁸ Strategii de prevenire și diminuare a abandonului școlar în județul Iași - An școlar 2017-2018, <https://is.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/49/2018/03/CP-ISJ-martie-2018.pdf>, pp.3-6

³⁹ Apostu, O. (2012). Metodologia raportului național, Editura Alpha MDN, Buzău, p. 16

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Două perspective explicative ale abandonului școlar se evidențiază:

- 1 . Perspectiva tradiționalistă – precizează faptul că decizia de a abandona școala îi aparține în totalitate elevului;
- 2 . Perspectiva excluderii – precizează faptul că instituția școlară este cea responsabilă de apariția abandonului școlar (ca efect al experiențelor neplăcute, de frustrare și eșec trăite de elev în spațiul școlar); rezultatele școlare sunt văzute astfel ca fiind simptome și nu cauze (cel puțin nu directe) ale abandonului școlar.

Ca elemente care favorizează discriminarea putem enumera:

- concurența între școli, care împinge către segregare în constituirea claselor
  - pentru a atrage elevii buni (categorie care ia în calcul și dimensiuni etnice, de gen și de *rang* social), s-au creat filierele ”de excelență”;
- o organizare și un mod de lucru care îi rețin pe profesori *în spatele ușilor închise*, în detrimentul lucrului în echipă;
- o pedagogie *invizibilă* – particularitatea sarcinilor școlare de abstractizare este rar/insuficient explicată;
- scrisul devine un instrument de selecție, iar utilizarea lui diferențiată atribuie un loc în societate. Cei care stăpânesc această artă sunt în poziție de dominare; funcția scrisului legată de redarea gândurilor fiind rareori explicată, îi pune în situație de eșec pe elevii care nu l-au folosit în mediul familial.
- un sistem de evaluare care sancționează eșecul și trece responsabilitatea lui asupra elevului; dincolo de prejudecăți în notare (legate de gen, origine) insistarea asupra notării îi aduce școlarului mai curând neînțelegere, concurența cu colegii săi prefigurează selecția instituțională.

În ultimii 20 de ani au fost efectuate mai multe studii care abordează abandonul școlar în România. Prezentăm, ca exemplu, în figura 9, rata abandonului școlar în cazul învățământului gimnazial în intervalul 1999-2008⁴⁰.

⁴⁰ www.insse.ro - sursă citată de Gyönös, E., (2011). Abandonul școlar: cauze și efecte. *Economie teoretică și aplicată*, 11(564), 37-47

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

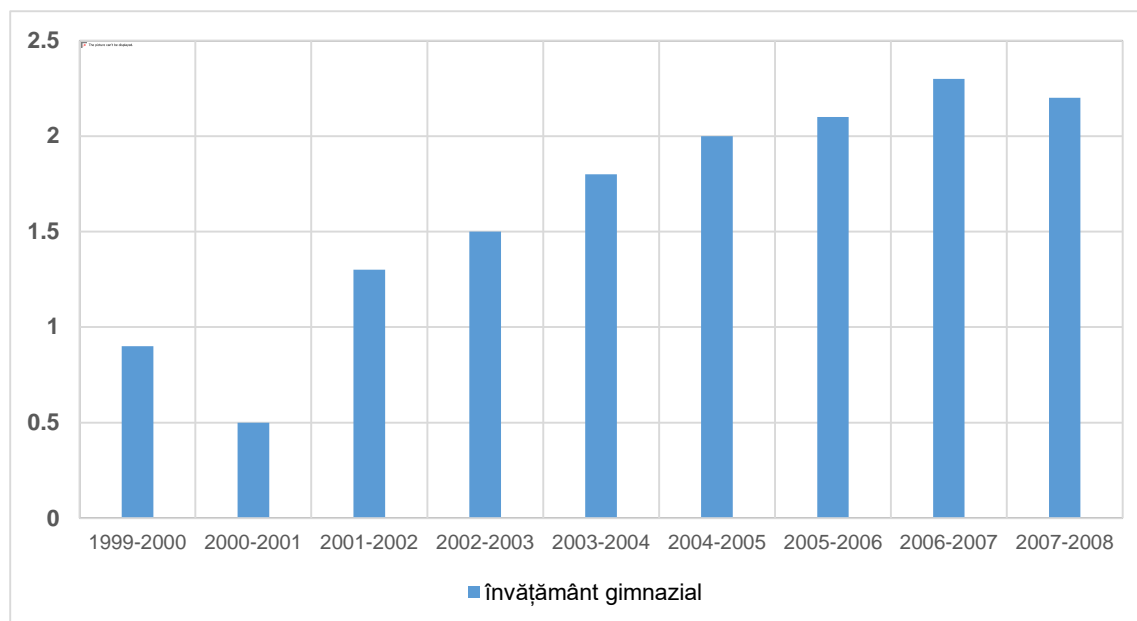

Figura 9. Rata abandonului școlar în România în învățământul secundar inferior în perioada 1999-2008 (valorile sunt exprimate în procente) www.insse.ro - sursă citată de Gyönös, E. (2011)

Putem observa o tendință de creștere a numărului de elevi care au abandonat școala înainte de a intra în învățământul secundar superior (valoarea aproape s-a triplat din anul 2000 până în anul 2008). În acel an (2008) a fost semnat „Pactul Național pentru Educație” (de către toate forțele politice). În cadrul acestuia, punctul 7 precizează: „școala a creat și trebuie să creeze în continuare egalitate civică și șanse egale, nicidecum discriminare și inechitate”⁴¹. Tot la punctul 7 se precizează faptul că trebuie depășită bariera care separă dramatic mediul urban de cel rural și că indiferent de mediul de proveniență, etnie, tip de dizabilități, resurse ale familiei, elevii din România trebuie să aibă aceleași șanse de învățare și dezvoltare.

În perioada 2008-2013 (tabelul 3) subliniem că, în medie, doar 83% dintre copiii înscriși în clasa I (cu 8 ani în urmă) mai erau în școală la finalul clasei a VIII-a⁴².

⁴¹ Pactul Național pentru Educație (2008), https://www.amcham.ro/download?file=mediaPool/Pactul_National_pentru_Educatie_06200955.pdf, p. 4

⁴² Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, <https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf>, p. 24

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Tabelul 3. Prezența la școală, în clasa a VIII-a, a copiilor înscriși în clasa I (cu 8 ani în urmă) - Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România (2015), p.24

An școlar	Număr de elevi înscriși în clasa a opta	Număr de elevi înscriși în clasa întâi în urmă cu 8 ani	%
2012-2013	189.490	224.875	84,3%
2011-2012	190.535	226.226	84,2%
2010-2011	236.842	285.932	82,8%
2009-2010	204.969	246.440	83,2%
2008-2009	210.536	257.373	81,8%

În ultimile decenii, pe lângă necesitatea integrării în mediul real (natural, socio-cultural, tehnic), fără de care nu se poate realiza dezvoltarea armonioasă a personalității umane, a apărut o nouă cerință educațională: **integrarea în mediul virtual. În condițiile în care, cele 2 laturi ale societății umane (societatea reală și societatea virtuală) sunt armonios dezvoltate, și în condițiile organizării pe criterii științifice a acestora, societatea virtuală poate crea noi oportunități de comunicare, relaționare și învățare**, dezvoltând noi competențe, printre care menționăm:

- Pentru toți cei care au acces la mediul virtual, societatea virtuală **oferă șanse egale la instruire**, oferă accesul nelimitat la cultură, este dinamică, interactivă, favorizând globalizarea și internaționalizarea.
- Mediul virtual oferă de asemenea, posibilitatea de a comunica oricând și cu un număr mult mai mare de persoane, decât în cazul mediului social real.
- Relațiile sociale în mediul virtual se construiesc pornind de la statusuri egale, ceea ce determină eliberarea de constrângerile specifice mediului social real, organizat ierarhic.
- “Online Learning” - învățarea online planificată (numită câteodată și *e-learning*)⁴³ presupune că învățarea online este proiectată intenționat pentru a se desfășura la distanță, este accesibilă și voluntară, resursele sunt accesibile elevilor, reprezintă o soluție eficientă pe termen lung.

⁴³ Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., Bond, A. (2020). The Difference Between Emergency Remote Teaching and Online Learning. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Pentru toți cei care au acces la mediul virtual, societatea virtuală **oferă șanse egale la instruire**, oferă accesul nelimitat la cultură, este dinamică, interactivă, favorizând globalizarea și internaționalizarea.

Evenimentele anului 2020 au impus, însă, cu o forță deosebită, necesitatea adaptării “**de urgență**” a diferitelor activități, printre care și învățarea școlară, la mediul virtual.

Din data de 11 martie 2020, pe fondul înmulțirii cazurilor de infecție cu coronavirus, oficial, toate școlile din România au fost închise, cursurile urmând să continue în forma on line, cu această situație confruntându-se multe dintre unitățile învățământ din întreaga lume.

Astfel, atât elevii, cât și profesorii au fost puși în situația de a face trecerea “de urgență” de la mediul școlar clasic la mediul școlar virtual, de aceea, în această perioadă a fost vorba, mai degrabă de ceea ce se numește “Emergency Remote Teaching” - ERT (învățare la distanță de urgență). Deși mediul virtual făcea parte de câteva decenii din viața oamenilor, fiind intens studiat, anul 2020 a adus provocări excepționale întregii societăți umane, în general, cât și sistemului de educație, privind adaptarea de urgență la realitatea virtuală și virtualizarea învățământului. Educația, cea care mediază relația individului cu mediul, are un rol deosebit de important pentru a favoriza adaptarea și integrarea copiilor și adolescenților în societatea virtuală și pentru amplificarea valențelor formative ale fenomenului e-learning, inclusiv în ceea ce privește reducerea fenomenului discriminării, excluziunii sociale și a abandonului școlar.

În perioada pandemiei COVID-19, o serie de măsuri au fost luate la nivel național pentru a reduce abandonul școlar și pentru a sprijini elevii și familiile lor în perioada de învățământ la distanță, precum: asigurarea accesului la echipamente și tehnologie, îmbunătățirea conectivității la Internet, oferirea de suport psihologic, sprijinirea învățământului la distanță, dezvoltarea unor programe de sprijin pentru familiile vulnerabile etc. Astfel, în vederea asigurării accesului la echipamente și tehnologie, la nivel național în România în timpul pandemiei COVID-19, au fost luate o serie de măsuri de către autorități. Printre aceste măsuri se numără:

- Achiziționarea de echipamente. Astfel, Ministerul Educației a achiziționat peste 250.000 de laptopuri și tablete pentru elevii și profesorii din învățământul

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

preuniversitar. Aceste dispozitive au fost distribuite în școli și către elevii care nu au putut participa la cursuri online de acasă;

- Colaborarea cu operatorii de telecomunicații - Guvernul României a încheiat un acord cu operatorii de telecomunicații pentru a furniza acces gratuit sau la costuri reduse la internet pentru elevii și familiile lor care nu au avut posibilitatea să se conecteze online;
- Colaborarea cu instituțiile publice - Ministerul Educației a colaborat cu alte instituții publice, cum ar fi Biblioteca Națională a României, pentru a oferi acces la platforme online de învățare și resurse educaționale;
- Distribuirea de manuale digitale - Ministerul Educației a furnizat manuale digitale gratuite pentru elevii din învățământul primar și gimnazial. Aceste manuale au fost accesibile prin intermediul unui portal online și au putut fi descărcate și utilizate pe dispozitivele personale ale elevilor

De asemenea, în România, guvernul și alte organizații au fost luat o serie de măsuri pentru a ajuta elevii prin oferirea de suport psihologic, iar aceste măsuri au fost îndreptate spre reducerea stresului și a anxietății elevilor și familiilor acestora pentru a depăși aceste momente dificile:

- Una dintre măsurile luate de guvern a fost de a angaja peste 2.000 de psihologi școlari în întreaga țară, pentru a oferi suport individualizat elevilor și familiilor acestora, precum și în organizarea de sesiuni de grup pentru a aborda problemele legate de pandemie;
- De asemenea, guvernul a lansat o linie telefonică gratuită de consiliere psihologică pentru copii și adolescenți. Această linie a fost disponibilă 24 de ore pe zi, 7 zile pe săptămână și a fost gestionată de un grup de psihologi care au oferit suport și consiliere elevilor și părinților acestora.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

3.3. Cauzele apariției situațiilor de risc privind excluziunea socială și părăsirea timpurie a școlii în învățământul secundar inferior pentru regiunile din proiect

„Procesul de la Copenhaga, ale cărui priorități strategice pentru următorul deceniu au fost revizuite în cadrul reuniunii ministeriale de la Bruges din decembrie 2010, evidențiază faptul că educația și formarea profesională (EFP) au un rol-cheie în sprijinirea obiectivelor Strategiei Europa 2020, prin asigurarea unor competențe și aptitudini relevante și de înaltă calitate.”⁴⁴

Educația este percepută ca o „funcție vitală a societății, iar școala drept principala instituție prin care societatea își perpetuează existența. Astfel, școala este un *-factor cheie-* al dezvoltării. De la școală se așteaptă astăzi totul: să îi ajute pe tineri să cunoască trecutul și să înțeleagă prezentul, să îi ajute să conștientizeze și să își asume responsabilitatea pentru a se implica în orientarea destinului colectivităților către un viitor dorit”.

Educația este privită din ce în ce mai mult ca una dintre cheile dezvoltării incluzive și durabile ale societății. Experiența multor țări ne arată că persistența inegalităților sociale și economice ca și excluziunea pot duce la nemulțumiri, fragmentare socială, chiar conflicte. În plus, inegalitățile din societate sunt adesea legate de excluderea de la oportunitățile educaționale.

Abandonul școlar a devenit o prioritate în toate țările. Societatea este interesată de acest fenomen din motive de securitate și economice, căci renunțarea la școală este adesea legată de o problemă de securitate, motivul fiind acela că absența și delincvența sunt corelate.

Problema abandonului este considerată mai mult socială și economică decât școlară sau psihologică pentru că pune în pericol integrarea profesională a tinerilor. Situația socială (în mod special piața muncii) a evoluat, făcând mai dificilă soarta celor care abandonează școala: pentru tinerii care părăsesc sistemul școlar fără o diplomă este mult mai greu astăzi decât acum 40 de ani să-și găsească un loc de muncă, iar acesta este mai precar. Integrarea profesională reprezintă în prezent o provocare semnificativă și investiții pentru orice stat.

---

⁴⁴ Concluziile Consiliului privind rolul educației și formării în cadrul punerii în aplicare a Strategiei Europa 2020 (2011/C 70/01)

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Potrivit OCDE⁴⁵, riscul de a deveni șomer este de două ori mai mare pentru cei ce nu finalizează studiile. Consecințele sociale sunt de asemenea importante: sănătatea mentală și fizică, asociate cu abandonul au un cost ridicat (comportament inadecvat, sarcină precoce, violență, sinucidere etc.). Mai mult, există o oarecare reproducere (similaritate) socială: părinții celui care abandonează sunt mai susceptibili să aibă un urmaș care nu va finaliza studiile (Blaya, 2010).

Abandonul școlar îi interesează pe toți: indivizi, familiile lor, statul, serviciile sociale, organismele internaționale (UE) din cauza costurilor sociale și politice pe care le implică. Consecințele pe termen lung ale deșcolarizării în societățile noastre din ce în ce mai competitive și în care forța de muncă devine din ce în ce mai specializată, a determinat Europa să-și fixeze obiective de întărire a prevenției și să strângă legătura dintre învățământul general și cel profesional (Blaya, 2012). În acest context, disparitățile și inegalitățile în educație primesc o atenție din ce în ce mai mare, ca și nevoia de a combate sistematic fenomenul excluziunii în educație.

Abandonul școlar reprezintă finalul unor eșecuri repetate în adaptarea școlară. Astfel, eșecul școlar are un risc foarte mare de manifestare prin abandon școlar. De aceea, pentru a minimiza discriminarea, părăsirea timpurie a școlii și excluziunea socială trebuie acționat în sensul rezolvării/ reducerii cauzelor eșecului școlar.

Evidențiem în continuare cauzele sau factorii determinanți și situațiile de risc în ceea ce privește discriminarea, excluziunea socială și abandonul școlar în rândul elevilor din învățământul secundar inferior (Gyönös, E., 2011, Chipea, F. 2012):

- sărăcia/situația economico-financiară a familiei, care se reflectă prin: dificultăți în a asigura hrana zilnică (inclusiv *pachețelul* pentru școală); dificultăți în a asigura ținuta corespunzătoare, manuale, cărți, rechizite, fondul clasei/ școlii sau transportul până la școală; condițiile de locuit (lipsa căldurii, a apei calde sau a curentului electric, supraaglomerarea); munca prestată de frații mai mari (în concepția unor părinți, faptul că frații mai mari au grijă de cei mai mici justifică absențele de la școală);
- modelul pe care părinții (sau frații mai mari) îl oferă copiilor - de multe ori modelul fraților mai mari, care au renunțat la educație, are o influență mai mare.

⁴⁵ Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Dacă succesul școlar nu a fost experimentat de către părinți (sau frați mai mari), sunt mici șanse ca acest concept să fie valorizat în interiorul familiei, scăzând nivelul de aspirație al copiilor. Deficitul educațional al părinților creează dificultăți și în procesul de realizare a temelor pentru acasă.
- instabilitatea psiho-afectivă, tulburări de comportament, dificultăți cu care elevii se confruntă;
- dezagregarea familiei (divorțul, consumul de alcool în familie, violența, neglijența în familie, plecarea în străinătate a părinților);
- relația copilului cu profesorii și cu colegii – de exemplu, copiii romi sunt încurajați să manifeste inițiativă și independență de la o vârstă fragedă, în contextul școlii existând posibilitatea ca atitudinea lor mai directă să fie interpretată ca un act de indisciplină; tot aici putem preciza atitudinea necorespunzătoare a unor profesori sau nivelul redus de pregătire al unor cadre didactice.

Stările afective negative experimentate de copii la școală, generează nemulțumiri, frustrare, abandonul (ca mecanism de apărare al psihicului) putându-se manifesta.

- lipsa dotărilor/ infrastructura deficitară – mobilier, laboratoare, biblioteci inexistente/ cu puține resurse și învechite, fără proiectoare în săli, fără filme documentare (care să susțină înțelegerea);

- distanțele fizice mari – unii copii au de parcurs un drum prea lung până la școală;

- din perspectiva sistemului educațional, se remarcă deficitul de abilități și metodologie care să contribuie la succesul școlar în cazul majorității elevilor;

- în cazul populației de romi remarcăm și căsătoria la vârste fragede, ca situație de risc legată de abandonul școlar, fetele părăsind (prea) repede gospodăria familială;

Subliniem următoarele tipuri de dificultăți cu care se confruntă elevii, ce au un impact negativ, riscând să genereze discriminare, excluziune socială și abandon școlar (McKinny, 1984, Hamada, 2012, Coașan, 2000 - citați de Ghiță, C., 2019).

- deficiențe de natură intelectuală (prezente încă de la naștere - disfuncții neurologice) și care afectează abilitățile cognitive ale elevilor: gândirea convergentă și divergentă, limbajul, capacitatea de memorare și de înțelegere a copiilor;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- deficiențe emoționale - existența unor relații deficitare cu membrii familiei, încă din perioada copilăriei; lipsa unor relații sociale echilibrate cu profesorii și colegii (generează anxietate, depresie sau furie);

- dificultăți de învățare dobândite - în urma relațiilor cu membri ai familiei (de exemplu, părinți indiferenți față de ceea ce se întâmplă la școală) sau cu membri ai grupul de apartenență (prieteni care nu valorizează școala);

- dezvoltarea inegală a copiilor - unii copii (spre deosebire de alții) pot rezolva mai rapid anumite sarcini cognitive întrucât intră mai repede într-un anumit stadiu al dezvoltării inteligenței (putem vorbi despre o dezvoltare cognitivă graduală și multifacetată, aspect pe care profesorii trebuie să îl aibă în vedere în proiectarea activităților didactice).

"Tragedia educației se joacă pe două scene: elevi incompetenți având de-a face cu profesori competenți și, profesori incompetenți având de-a face cu elevi competenți" (Fischer, M., 2006). Sintetizând, în procesul de reducere a discriminării, abandonului școlar și excluziunii sociale trebuie să luăm în considerare următoarele variabile, esențiale: elevii și familiile din care fac parte, respectiv profesorii și școala.

Prezentăm mai jos, spre exemplificare, situații din municipiul București și județele cuprinse în proiectul PNP001, referitor la aspectele supuse analizei în acest capitol al Strategiei.

Municipiul București⁴⁶

Municipiul București, capitala țării și „motor de dezvoltare”⁴⁷ a României, împreună cu județul Ilfov alcătuiesc una din cele 8 regiuni de dezvoltare. La nivel național, se apreciază că această regiune are o economie puternică și un PIB pe cap de locuitor care depășește media UE⁴⁸, nivelul de viață pentru cei mai mulți dintre locuitorii din această zonă fiind unul ridicat.

Tabelul 4. Rețeaua școlară este bine dezvoltată și se prezintă astfel:

⁴⁶ Material realizat de Bălan Valeria și Grigore Gheorghe

⁴⁷ Dezvoltare regională inovativă. Analiza Regiunii de Dezvoltare Vest și a Regiunii de Dezvoltare București-Ilfov, p. 3, https://www.academia.edu/5287666/Dezvoltare_regionala_inovativ%C4%83_Analiza_Regiunii_de_De_zvoltare_Vest_si_a_Regiunii_de_De_zvoltare_Bucure%C8%99ti-Ilfov

⁴⁸ Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României, p.18, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Unități de învățământ 2018-2019	Învățământ de masă	Școli gimnaziale particulare	Învățământ gimnazial elevi
Școli gimnaziale București	170	16	60.353
Școli gimnaziale Ilfov	46	8	12.574

În anul școlar 2018-2019, prioritățile activității I.S.M.B.⁴⁹ au fost:

- întărirea capacității instituționale a unităților de învățământ;
- creșterea credibilității sistemului educațional astfel încât școala să devină centru de educație și de influențare pozitivă a întregii comunități;
- asigurarea calității procesului instructiv-educativ în contextul cerințelor și exigențelor Legii Educației Naționale;
- eficientizarea activității de inspecție școlară;
- corelarea ofertei educaționale a învățământului tehnic profesional și profesional în sistem dual cu cerințele pieței muncii și ale dezvoltării economice și sociale;
- **monitorizarea, prevenirea și reducerea absenteismului și a părăsirii timpurii a sistemului de educație;**
- asigurarea cadrului de siguranță a elevilor, diminuarea și prevenirea violenței în unitățile de învățământ;
- dezvoltarea parteneriatului educațional, școală-părinți, administrația locală, comunitate, agenți economici.

Observăm că prioritățile la nivel de inspectorat I.S.M.B. (dar și pentru județul Ilfov sunt asemănătoare) sunt punctuale și direcționate spre obiective clare, printre aceste numărându-se și monitorizarea, prevenirea și reducerea absenteismului și a părăsirii timpurii a sistemului de educație.

Cu toate acestea și în această regiune există probleme legate de abandonul școlar și de părăsirea timpurie a școlii, dar rata este „relativ mică (2% în urban și 2,2%

⁴⁹ Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2018-2019. Raport privind starea învățământului din Municipiul București, p. 7, https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2019-10-22-23441101-0-raport-starea-invatamantului.pdf

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

în rural)⁵⁰ comparativ cu alte regiuni ale țării. Aceste probleme atrag „șomaj, sărăcie”⁵¹, excluziune socială ș.a., cu efecte negative asupra elevilor pe termen scurt, dar mai ales mediu și lung.

În același timp, calitatea spațiilor de învățământ variază foarte mult din centrul capitalei spre periferie și din București spre limitele județului Ilfov⁵². De asemenea, dotarea insuficientă sau facilitățile puse la dispoziția elevilor „sunt necorespunzătoare, cu diferențe majore”^{53,54} între diferitele zonele ale orașului. Mai mult, se pot întâlni chiar și unități școlare care „nu îndeplinesc condițiile pentru acordarea autorizației de funcționare”⁵⁵.

Studii sau analize care au avut în centrul atenției starea învățământului din Municipiul București, realizate de diferite entități^{56,57,58,59,60,61} cu rol decizional în domeniu, au scos în evidență și alte cauze care au condus și conduc la abandon școlar și părăsire timpurie a școlii:

- interes redus pentru monitorizarea elevilor care au absențe;

⁵⁰ Peticilă, M. (2020). Abandonul școlar pe regiuni: în Transilvania e cel mai mare, în Muntenia, cel mai mic. Abandonul școlar generează șomaj, excluziune socială, sărăcie și probleme de sănătate. <https://www.edupedu.ro/grafic-abandonul-scolar-pe-regiuni-in-transilvania-e-cel-mai-mare-in-muntenia-cel-mai-mic-abandonul-scolar-genereaza-somaj-excluziune-sociala-saracie-si-probleme-de-sanatate/>

⁵¹ Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României, p. 20, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf

⁵² Regiunea de Dezvoltare București Ilfov, p. 4, http://www.mie.ro/documente/regiuni/8.BI_ro.pdf

⁵³ Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României, p. 21, https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf

⁵⁴ Regiunea de Dezvoltare București Ilfov, p. 8, http://www.mie.ro/documente/regiuni/8.BI_ro.pdf

⁵⁵ Regiunea de Dezvoltare București Ilfov, p. 4, http://www.mie.ro/documente/regiuni/8.BI_ro.pdf

⁵⁶ Regiunea de Dezvoltare București Ilfov, p. 4, http://www.mie.ro/documente/regiuni/8.BI_ro.pdf

⁵⁷ Peticilă, M. (2020). Abandonul școlar pe regiuni: în Transilvania e cel mai mare, în Muntenia, cel mai mic. Abandonul școlar generează șomaj, excluziune socială, sărăcie și probleme de sănătate. <https://www.edupedu.ro/grafic-abandonul-scolar-pe-regiuni-in-transilvania-e-cel-mai-mare-in-muntenia-cel-mai-mic-abandonul-scolar-genereaza-somaj-excluziune-sociala-saracie-si-probleme-de-sanatate/>

⁵⁸ Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2017-2018. Raport privind starea învățământului din Municipiul București, p. 9 - 30, http://ismb.edu.ro/documente/diverse/2018/Stare_Inv/Starea_invatamantului_2017_2018.pdf

⁵⁹ Ministerul Educației Naționale, 2017-2018. Raport privind starea învățământului preuniversitar din România, p. 12, https://www.edu.ro/sites/default/files/Raport%20privind%20starea%20C3%AEenv%20C4%83%20C4%83m%20C3%A2ntului%20preuniversitar%20din%20Rom%20C3%A2nia_2017-2018_0.pdf

⁶⁰ Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2018-2019. Raport privind starea învățământului din Municipiul București, p. 9 - 20, http://ismb.edu.ro/documente/diverse/2019/starea_inv/1_Raport_Starea_invatamantului_2018-2019.pdf

⁶¹ Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, HG 417 / 2015, <https://www.edu.ro/sites/default/files/fisiere%20articole/Strategia%20privind%20reducerea%20parasirii%20timpurii%20a%20scolii.pdf>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- preocupare scăzută pentru implementarea unor programe locale de prevenire și combatere a abandonului școlar timpuriu și a absenteismului, precum și a unor programe care vizează accesul la educației;
- preocupare scăzută pentru implementarea unor programe locale de prevenire și combatere a abandonului școlar timpuriu și a absenteismului, precum și a unor programe care vizează accesul la educației;
- probleme de sănătate ale elevilor sau ale unor membri ai familiei acestora care îi afectează direct pe elevi;
- repetenția sau imposibilitatea de a urma forma de studii preferată;
- dezinteresul absolvenților de gimnaziu cu note mici, dar și a familiilor acestora pentru continuarea studiilor în cadrul învățământului profesional și tehnic, în vederea însușirii abilităților necesare practicării unor meserii care să le permită inserția pe piața muncii în momentul absolvirii;
- lipsa unor programe de formare profesională adaptate pentru elevii cu CES ceea ce îi determină pe aceștia să renunțe la studii;
- familii dezorganizate sau familii monoparentale.

Se apreciază că îmbunătățirea accesului la educație pentru toți elevii, precum și creșterea calitativă a acesteia, vor avea un rol important în reducerea abandonului școlar și părăsirii timpurii a școlii.

Județul Caraș-Severin⁶²

Fenomen evidențiat și în România, părăsirea timpurie a școlii se regăsește și la nivelul regiunii Economice Vest din care face parte județul Caraș-Severin. Acest județ se confruntă cu o scădere drastică a populației școlare, atât din cauze demografice cât și a migrării forței de muncă, fapt ce a condus la restructurarea rețelei de școli (în școli și structuri ale acestora). Pe lângă scăderea populației școlare, unitățile de învățământ se confruntă și cu fenomenul abandonului școlar, deoarece, conform Institutului Național de Statistică (INS) „diferența între numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar și cel al celor aflați în evidență la sfârșitul aceluiași an școlar, exprimată ca raport

⁶² Material realizat de Grigore Vasilica

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

procentual fără de numărul elevilor înscriși la începutul anului școlar”⁶³ reprezintă rata de abandon.

„Elevii din România părăsesc timpuriu școala din diferite motive, inclusiv a unor factori de natură personală, familială, școlară și socială. Datele internaționale privind PTȘ indică faptul că, în mod tipic, există mai mult de un factor care determină tinerii să părăsească timpuriu școala.”⁶⁴

În județul Caraș-Severin părăsirea timpurie a școlii este, ca și în alte județe ale României, rezultatul unui proces progresiv și cumulativ determinat de o multitudine de factori. Dintre factorii declanșatori pot fi cei de natură personală, familială, mediu școlar și cel socio-economic.

Factorii de natură personală pot fi atât referitori la probleme de sănătate, profilul motivațional și atitudinal, probleme emoționale; cele legate de familie sunt refritoare la structura acesteia (ambii părinți / monoparentală / dezorganizată), numărul de membri, numărul membrilor încadrați în muncă, starea financiară, altele; în ceea ce privește mediul școlar aspectele declanșatoare pot fi cele legate de locație, starea materialelor didactice, atractivitatea lecțiilor, atitudinea și nivelul de implicare a corpului profesoral și al colegilor, existența oportunităților, accesul și tratarea nediscriminatorie pentru toți elevii; mediul socio-economic este și considerat tot un factor declanșator deoarece județul a fost unul profilat în mare parte pe monoindustrie (metalurgie, siderurgie, minerit) la care s-au adăugat construcțiile de mașini, sectoare economice cu probleme, în care nu s-a reușit o restructurare / actualizare consistentă ceea ce a determinat șomaj și/sau migrarea masivă a forței de muncă.

În acest caz se întâlnesc situații în care elevii și-au urmat părinții (ceea ce a determinat scăderea populației școlare) ori au rămas în țară în grija bunicilor, rudelor sau a altor persoane (fapt care îi include în grupul de risc).

În județul în discuție există o mare îngrijorare a autorităților cu responsabilități în ceea ce privește educația, legată de tendința părăsirii școlii încă de la nivel primar.

Pentru susținerea afirmațiilor de mai sus exemplificăm cu date furnizate de către INS, Institutul de Științe ale Educației și ARACIP cu ocazia mesei rotunde

⁶³ <http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=SCL113A>

⁶⁴ HG 417 / 2015, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

„PARTICIPAREA LA EDUCAȚIA PREUNIVERSITARĂ” 21 iunie 2016⁶⁵. Astfel, în Caraș-Severin, după mediul de rezidență, rata era 0,604% mediu rural și 0,287% urban abandon școala primară și 0,422 / rural și 0,394/ urban abandon gimnaziu în 2014/2015.

Din informațiile puse la dispoziție de către ISJ Caraș-Severin pentru diverse analize și raportări către ministerul educației, INS, ARACIP ș.a., se identifică drept cauze declanșatoare ale PTȘ cele prezentate deja („lipsa resurselor materiale ale familiei sau sărăcia, participarea copiilor la creșterea fraților mai mici și la munci în gospodărie, nivelul scăzut de educație al părinților, refuzul părinților de a-și trimite copiii la școală, apartenența la o familie cu un singur părinte, plecarea părinților în străinătate, lipsa motivației elevilor, lipsa de atractivitate a școlii, motive ce țin de identitatea culturală în cazul elevilor de etnie romă, lipsa comunicării părinți-profesori, marginalizarea copiilor cu dizabilități sau cu cerințe educative speciale (CES), proveniți din centrele de plasament etc.”)⁶⁶. La toate acestea se adaugă și aspecte legate de parcursul școlar: dificultăți determinate de nefrecventarea grădiniței înainte de înscrierea la școală, număr mare de absențe care determină rezultate scăzute la învățatură, corigențe, repetenție, demotivare privind învățarea, căsătoriile la vârstă mică (în rândul populației rrom).

Județul Giurgiu⁶⁷

Comunele Singureni, Răsuceni

La creșterea riscului de abandon școlar contribuie câțiva factori, la fel cum există și motive pentru a părăsi de timpuriu școala. Acești factori și motive au fost explicați în subcapitolele anterioare, iar în continuare detaliem câteva aspecte pentru școlile din Singureni și Răsuceni.

Statistica arată că, la fel ca pe plan național, în județul Giurgiu mai mulți băieți decât fete abandonează studiile în fiecare an și nu o fac din aceleași rațiuni. În esență, fetele renunță din motive legate de probleme familiale, în timp ce băieții părăsesc

⁶⁵http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/ins_masa_rotunda_21_iunie_2016.pdf, p.29

⁶⁶ Material prezentat la Masa rotundă PARTICIPAREA LA EDUCAȚIA PREUNIVERSITARĂ/ iunie 2016, citat în RIA-Report-MNE_RO, p. 13

⁶⁷ Material realizat de Ivan Corina

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

școala din cauze legate de problemele întâmpinate la școală dar și pentru interesul trezit de muncă.

Dar care sunt exact motivele legate de familie, școală și muncă?

Fetele sunt mai afectate de instabilitatea familială decât băieții. Majoritatea celor ce abandonează, provin din familii dezbinat și, nu divorțul este problema în sine (pentru că uneori a pus capăt violenței domestice sau neglijării copiilor), ci faptul că o mamă care devine brusc singură trebuie să-și crească copiii muncind mai multe ore și făcând și alte sacrificii (izolare socială, oboseală).

Impactul divorțului asupra bugetului familiei este mare, la fel ca scăderea disponibilității unuia sau altuia dintre părinți de a-și sprijini copiii la lecții și pentru a-i supraveghea în general.

Câțiva dintre cei care au renunțat la studii, au făcut-o afectați fiind de depresia unuia sau altuia dintre părinți. Acești copii sunt uneori pur și simplu neglijați. Instabilitatea familiei îi afectează profund și, dacă ea apare în timpul școlii elementare, se pare că îi va urma de-a lungul întregii cariere școlare, afectând nivelul de concentrare și atenție precum și angajamentul lor școlar.

O întrebare extrem de frecventă ("la ce folosește școala?") pusă de cei ce abandonează și plictiseala, descriu extrem de bine marea majoritate a problemelor școlare. Acești elevi nu estimează corect legătura dintre ceea ce învață la școală, viața de zi cu zi și contribuția învățământului la îmbunătățirea calității vieții lor. Ciclul gimnazial ar trebui să remedieze această problemă, oferind elevului activități care sunt mai aproape de interesele sale. Prin urmare, profesorul trebuie să poată răspunde la întrebarea fundamentală și justificată, *La ce folosește școala?*

În cele din urmă, există piața muncii. Băieții și unele fete consideră că munca este mai valoroasă și plină de satisfacții decât școala. Când li se oferă oportunitatea ei încep să muncească (chiar cu normă întreagă), acesta fiind un motiv important pentru care tinerii se grăbesc să părăsească școala.

Pe termen lung, mai mulți dintre ei și-au exprimat regretul legat de această decizie. După o vreme, și-au dat seama că au obținut locuri de muncă cu valoare redusă, slab remunerate și au dezvoltat în același timp anumite obiceiuri de consum (telefon mobil, *fast food* etc.) costisitoare. Tinerii recunosc că întoarcerea la școală ar putea să le aducă posibilități de muncă mai bune, dar obiceiurile dobândite îi împiedică să revină. Unii (puțini) o fac, muncind din greu pentru a rupe acest cerc vicios.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Părinții celor care iau decizii legate de muncă nu cunosc întotdeauna consecințele pe termen lung. Lor trebuie să li se spună și să li se demonstreze importanța obținerii unei diplome. Locurile de muncă ce nu necesită instruire sunt din ce în ce mai rare. Prin urmare, educația reprezintă o cale pentru construirea unui viitor bun și garantarea unei vieți satisfăcătoare. Alegerea de a rămâne la școală este uneori mai dificilă decât de a merge la muncă, însă amânarea vieții de adult reprezintă și calea către un viitor mai bun.

În concluzie, cauzele abandonului în școlile din județul Giurgiu participante la proiect sunt multiple și similare pentru toată țara: în primul rând starea economico-socială a familiilor din care provin copiii, respectiv situația financiară precară, apoi imposibilitatea navetei pentru elevi, la care se adaugă plecările în străinătate ale părinților, care în multe cazuri își iau și copiii cu ei.

Criza de sănătate publică COVID-19 a lovit cel mai puternic printre oamenii deja marginalizați social și economic. Societățile din întreaga lume se confruntă cu o realitate dură, căci inegalitățile actuale cresc probabilitatea de a se contracta și de a muri de virus. Factorii de excludere economică și socială - inclusiv sărăcia, accesul la servicii de sănătate și educație și statutul juridic - vor determina ritmul și întinderea recuperării și rezistența diferitelor grupuri în fața greutăților.

Inegalitățile și excluderile sunt strâns legate de diferență, incluzând rasa, etnia, limba, religia, clasa, genul, vârsta, orientarea sexuală etc. Indivizii pot fi privilegiați sau dezavantajați în funcție de numeroasele și diferitele grupuri din care fac parte sau de numeroasele identități pe care le au. Abordarea inegalităților - cum ar fi lipsa accesului la oportunități economice, participarea politică, educația sau serviciile de sănătate - este esențială pentru realizarea unor societăți stabile, juste și incluzive. Acest efort va fi important și pentru recuperarea grupurilor și societăților după pandemie.

Abordarea inegalității și construirea societăților din care face parte toată lumea, necesită eforturi colective în cadrul instituțiilor și în cultură. Instituții precum constituții, legislaturi, instanțe și sisteme guvernamentale dictează politicile și practicile care guvernează diversitatea. Obiceiurile culturale sau mentalitățile publice ne modelează percepțiile despre cine aparține și contribuie la societate și influențează modul în care interacționăm zilnic.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Județul Vaslui⁶⁸

Comuna Gârceni, satele Gârceni și Racova,

Comuna Cozmești, satul Fâstâci

Județul Vaslui se alătură celorlalte județe din țară, în care excluziunea socială și părăsirea timpurie a școlii în învățământul secundar inferior sunt reprezentate de procente destul de mari, fiind o zonă mai săracă cu familii defavorizate și care se confruntă cu probleme serioase socio-economice, în special, în mediul rural.

Realitatea ne prezintă un județ cu potențial, dar care datorită factorilor specifici zonei (agricultura fiind principalul domeniu), nu reușește să ofere oamenilor un trai decent – oferte rentabile pe piața muncii, încurajarea copiilor și tinerilor pentru educație, creșterea natalității etc.

Un număr semnificativ de copii abandonează cursurile gimnaziale datorită unor situații delicate existente în această zonă:

- lipsa susținerii financiare pentru a merge la școală (ajutorul acordat părinților în gospodărie, existența fraților, surorilor de vârstă mai mică (2-3) care necesită îngrijire, ajutor;
- părinți plecați în străinătate la muncă (de obicei, în Anglia și Suedia), copiii fiind în grija unor rude (bunici, unchi);
- plecarea acestora la muncă în străinătate, împreună cu părinții;
- fetele (în special de etnie rromă) se mărită de la 13-14 ani;
- neînțelegerea de către părinți a rolului și importanței educației în viața propriului copil;
- lipsa motivației pentru unii copii, care mai muncesc pe bani, prestând servicii necalificate și modest/prost plătite;
- problema transportului până la școlile aflate la distanță mai mare și condițiile improprii din unele școli, care îi îndepărtează pe copii de fenomenul educației;
- lipsa motivației pentru acei copii defavorizați – problema hranei (unii mănâncă decât la școală, se impune o mâncare caldă pe zi), atragerea lor prin activități plăcute, activități sportive, competiții, excursii, drumeții etc.

Cadrele didactice și doamnele director de la școlile gimnaziale din comunele menționate, cu care colaborăm în cadrul proiectului nostru, depun eforturi deosebite

⁶⁸ Material realizat de Ciolcă Sorin

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

pentru prevenirea și reducerea problemelor referitoare la discriminare, excluziune socială și abandon școlar, comunicând permanent cu elevii, părinții, autoritățile locale, în scopul perceperii corecte a importanței educației în viața copiilor.

Remarcăm și o schimbare pozitivă de atitudine față de școală a unor copii care au abandonat cursurile. Unii dintre aceștia doresc să meargă din nou la școală, după un an sau chiar doi de pauză. Probabil și-au dat seama cât de importantă este pregătirea lor pentru viață și meserie (competențe într-o ocupație, calificare superioară, salariu mai bun), atât la noi în țară, cât și în străinătate.

Referitor la părinți, observăm, că multe familii nevoiașe, își încurajează foarte mult copiii să termine studiile gimnaziale pentru a continua la liceu sau la o școală profesională (calificarea într-o meserie ocupațională).

Există și sprijinul autorităților locale (primăriei) pentru atragerea și susținerea copiilor să frecventeze cursurile școlare, prin oferirea ajutorului social, renovarea clădirilor și anexelor unităților de învățământ, repararea drumurilor de acces (unele dintre ele aflate în stare deplorabilă).

Astfel, la Școala gimnazială din comuna Gârceni, satul Gârceni s-a finalizat un teren sintetic de minifotbal cu nocturnă, iar Școala gimnazială din comuna Cozmești, satul Fâstâci, care în prezent (de câțiva ani este această situație) funcționează în clădirea unui canton silvic, având condiții improprii pentru desfășurarea procesului didactic (o cameră mică folosită drept sală de clasă, toalete în curte, fără vas de wc, apă, terenul pentru activități sportive reprezentat de curtea interioară – pământ, iarbă, cu o anumită înclinație, cu multe denivelări, fără porți de handbal sau minifotbal, etc.) va fi mutată începând din iunie 2020 (conform promisiunilor primarului), în clădirea construită de 12 ani și nici până acum dată în folosință, aflată la 100 metri distanță.

În acest context, în județul Vaslui, precum și în alte zone din țară, se recomandă elaborarea unei strategii viabile și eficiente pentru prevenirea și reducerea discriminării, a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive, prin unificarea eforturilor autorităților locale - Primăriei, Consiliul Județean, Prefectură, Inspectoratul Școlar, cadrelor didactice, părinților, fundațiilor, ONGurilor, precum și a tuturor celor care doresc să pună umărul la redresarea învățământului, chiar salvarea educației și atragerea copiilor către acest fenomen care reprezintă o prioritate națională pentru societatea românească.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Considerăm că **Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor prin activități sportive** ar putea urmări următoarele acțiuni/planuri naționale succesive.

- inclusiunea copiilor fără posibilități materiale minime în societate;
- intervenirea într-o manieră adaptată și respectuoasă asupra alegerilor lor și a familiilor lor;
- asigurarea profesioniștilor cu mijloacele de acționare;
- plasarea științei în centrul politicilor publice prin crearea unei rețele de cercetare și asigurarea diseminării cunoștințelor;
- favorizarea metodelor corespunzătoare activităților sportive.

Județul Mehedinți⁶⁹

Comunele Hinova și Florești

Regiunea sud-vest, Oltenia din care face parte și județul Mehedinți, inclus în cadrul proiectului, este considerată una dintre zonele cele mai defavorizate și mai sărace ale țării.

Analiza cauzelor apariției situațiilor de risc privind discriminarea, excluziunea socială și părăsirea timpurie a școlii la nivelul județului evidențiază acele aspecte regionale care au fost identificate ca fiind obstacole în procesul de integrare socială.

La nivelul județului Mehedinți, s-au identificat următoarele obstacole în integrarea socială a elevilor:

- scăderea continuă a populației școlare;
- abandonul școlar la nivelul ciclului gimnazial;
- menținerea unei rate de sărăcie crescute la nivelul județului;
- migrația definitivă sau temporară.

Populația școlară

Conform datelor furnizate de către Institutul National de Statistică, în cadrul documentului "Proiectarea populației școlare a României la orizontul anului 2060", gradul de cuprindere a populației școlare cu vârsta cuprinsă între 11-14 ani din județul Mehedinți a fost de 90,2%. Categoria precizată înregistrează cea mai ridicată rată de cuprindere dintre categoriile analizate (0-2 ani, 3-5 ani, 6-10 ani, 11-14 ani, 15-18 ani,

⁶⁹ Material realizat de Moanță Alina Daniela

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

19-23 ani), județul înregistrând un procentaj general de cuprindere în diferite forme de învățământ a populației între 0-23 ani de 68,8%⁷⁰.

Același document, precizează faptul că printre cele mai afectate județe în viitor de scăderea populației preșcolare și școlare se vor număra județele Botoșani, Brăila, Caraș-Severin, Mehedinți, Olt și Vâlcea (cu peste -60,0%).

Abandonul școlar

Analiza cifrelor furnizate de către INS arată că un procent destul de mare, 29%, are absolvit numai gimnaziul. În acest context, populația de etnie romă din județul Mehedinți, are nivelul de studii preponderent primar sau gimnazial, un procent de 22,9% nu au nicio școală absolvită, iar 17,5% din totalul acestei categorii de populație, sunt analfabeți.

La nivelul județului a fost implementat un plan de acțiune în vederea prevenirii absenteismului și abandonului școlar, considerându-se faptul că acest tip de conduită determină efecte sociale negative pe termen mediu și lung: lipsa unei calificări profesionale indispensabile integrării socio-economice, lipsa unei formări morale și civice necesară exercitării rolului de părinte și a celui de cetățean, membru al unei comunități, precum și eminența calitate de șomer, pe termen lung.

La nivelul școlii, situațiile de abandon pot fi determinate de repetențiile repetate și frecvente, de integrarea insuficientă în colectivul clasei de elevi sau de calitatea relațiilor cu profesorii și cu colegii.

Elevii din clasele gimnaziale, lipsiți de motivație, renunță în primii ani de studiu, alegând să își ajute părinții în gospodărie sau să muncească zilieri la alți oameni din satele respective sau învecinate.

Climatul familial are de asemenea un rol hotărâtor în determinarea abandonului școlar. Câteva dintre aspectele care duc la abandonul școlar sunt: viață de familie dezorganizată ca o consecință a divorțului, climat familial imoral, permisiv sau conflictual, lipsa de autoritate a părinților, atitudinea distantă, indiferentă sau tiranică a acestora.

---

⁷⁰https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_scolare_din_romania_la_orizontul_anului_2060_0.pdf, pg. 20, tabel 3.2, pg. 22

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Din acest motiv, sunt necesare măsuri active care să susțină educația și formarea în rândul tinerilor de etnie rromă și în familiile acestora, precum și în cadrul familiilor dezorganizate, în sprijinul unei cât mai complete integrări în societate.

Rata de sărăcie

Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială, este măsurată prin indicatorul AROPE (abreviere "at risk of poverty or social exclusion"), adoptat la nivelul Uniunii Europene în cadrul Programului Europa 2020 de promovare a incluziunii sociale și reducere a sărăciei, reprezentând ponderea în total populație a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială.

Așa cum este prezentat în planul de acțiune pentru învățământ (PRAI) 2016 – 2025, pentru regiunea de dezvoltare Sud-Vest Oltenia, persoanele care fac obiectul indicatorului AROPE sunt cele aflate în cel puțin una din următoarele situații⁷¹:

- au venituri disponibile inferioare pragului de sărăcie;
- sunt în stare de deprivare materială severă;
- trăiesc într-o gospodărie cu intensitate foarte redusă a muncii.

Acest indicator prezintă valori ridicate pe perioada de analiză 2007-2015, atât la nivel național, cât și la nivel regional, chiar dacă sunt semnalate scăderi ale procentelor în toate regiunile. România a înregistrat în anul 2007 o rată a sărăciei de 47%, aceasta scăzând la 37,3% în 2015, iar Sud Vest Oltenia, regiunea cu cel mai mare procent de persoane în risc de sărăcie în 2007, 57%, a înregistrat o scădere de circa 15% (peste media de scădere națională), ajungând la 41,9% în 2015. Datele au fost furnizate de către INS - Baza de date TEMPO online.

Sărăcia comunităților, mai ales din mediul rural, reduce posibilitățile părinților de a oferi copiilor resursele necesare educației și deschide calea spre exploatarea copiilor prin muncă de către părinți.

Este considerat faptul că rata de sărăciei are un impact negativ asupra educației, fiind considerată principala cauză a abandonului școlar. Facilitarea accesului la educație devine astfel prioritară în scăderea ratei de sărăcie și promovarea unei incluziuni sociale eficiente.

⁷¹ <http://infraed.ro/wp-content/uploads/2018/10/PRAI-SUD-VEST-OLTENIA-2016-2025.pdf>, pg 27

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Emigrația

România face parte din categoria țărilor din care anumite categorii de populație emigrează către țările primitoare de migranți, cele vestice sau occidentale în condițiile în care nu își găsesc un loc de muncă sau își doresc unul mai bine plătit. În acest context, categoria de populație de interes în cadrul proiectului, aceea a populației școlare din ciclul gimnazial, se poate regăsi în situația de a părăsi mediul educational, însoțindu-și părinții.

Datele statistice oficiale arată că emigrația definitivă din regiunea Sud Vest Oltenia a înregistrat o evoluție extrem de fluctuantă în perioada 1990-2016. În anul 2016 se constată o creștere puternică a emigrației definitive în toate județele din Oltenia⁷².

Cel mai mare număr de emigranți definitivi pe întreaga perioadă 1990-2016, provine din Dolj (7430 persoane), urmat de Vâlcea (3365 persoane), Mehedinți (2702 persoane), Olt (2423 persoane) și Gorj (1735 persoane).

Numărul persoanelor de 0-14 ani care au plecat temporar din țară, în perioada 2012-2016 a fost în scădere în intervalul 2012-2014, de la 2540 la 1999 persoane, pentru ca în anii 2015 și 2016 să urce până la 2209 persoane.

Astfel, situația copiilor ai căror părinți emigrează pentru a lucra în străinătate este îngrijorătoare, deoarece acești copii cresc fără îndrumare și dragoste de familie, fiind crescuți de bunici sau de un singur părinte. În multe situații acești copii învață chiar să se îngrijească singuri și riscă să nu dezvolte abilități pentru a se dezvolta profesional și împlini social, de a deveni cetățeni productivi și activi.

Județul Mureș⁷³

Comunele Ogra și Sărățeni

În județul Mureș, conform datelor publicate în Registrul Electronic Unic al Serviciilor Sociale, în 2017, sunt înregistrați 265 de furnizori de servicii sociale și 117 servicii sociale licențiate⁷⁴.

Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului – Mureș a oferit servicii unui număr de 29.075 beneficiari direcți, dintre care 5551 copii și 23.524 adulți.

⁷² <http://infraed.ro/wp-content/uploads/2018/10/PRAI-SUD-VEST-OLTENIA-2016-2025.pdf>, pg 25

⁷³ Material realizat de Hantău Cezar

⁷⁴ http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2017/anexa_hot067_2017.pdf pg. 6

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Aceste servicii întâmpină numeroase dificultăți în desfășurarea activității lor datorită următoarelor motive:

- politici legislative în continuă schimbare;
- resurse materiale și financiare limitate;
- reducerea acțiunilor de sponsorizare;
- salarii neatractive pentru personal;
- rezistența la schimbare a unei părți a personalului;
- deteriorarea colaborării cu reprezentanții locali de asistență socială din primării;
- probleme în recrutarea personalului calificat, ceea ce conduce la lipsa de personal calificat în special în zonele rurale;
- scăderea nivelului de trai reflectat în creșterea numărului beneficiarilor de servicii sociale;
- neimplicarea cetățenilor ca voluntari în acțiunile sociale;
- creșterea numărului de familii plecate în străinătate;
- neînțelegerea din partea cetățenilor de etnie romă a importanței și necesității continuării pregătirii școlare;
- creșterea fenomenului de abandon școlar și/sau familial.

Ca urmare a acestei lipse de resurse materiale și financiare, riscurile excluziunii sociale cresc. Totuși, resursele pentru depășirea situației dificile trebuie căutate în familia extinsă, în rețeaua socială a familiilor expuse la acest risc, în comunitate, la autoritățile locale, la serviciile sociale primare, de prevenire, și, în ultimă instanță, la intervenția specializată.

Dintre factorii care conduc la creșterea excluziunii sociale putem enumera:

- lipsa locurilor de muncă, ceea ce conduce la creșterea emigrării; creșterea emigrării are ca rezultat creșterea numărului de copii din categoria "lăsați singuri acasă" în grija unor rude mai apropiate sau mai îndepărtate;
- existența copiilor neglijăți, abuzați și exploatați din cauza problemelor economice, medicale sau al nivelului educativ scăzut al reprezentanților legali ai copiilor; neglijarea copiilor este asociată cu neglijarea alimentară, vestimentară, igienică, medicală, a locuinței și educativă;
- creșterea natalității la categoriile de populație fără venituri, populație care se bazează pe alocația de stat pentru copii și pe ajutorul social;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- creșterea numărului de copii care riscă să fie separați de familia biologică;
- lipsa de supraveghere a copiilor din mediile sociale defavorizate, pentru a evita riscurile la care sunt supuși copiii care trăiesc în stradă;
- programe ineficiente de promovare a drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- nivelul de educație scăzut din comunitățile rome.

Mureșul, conform Atlasului Zonelor Rurale Marginalizate și al Dezvoltării Umane Locale din România⁷⁵ este unul dintre județele cu o populație marginalizată foarte mare (tabelul 5).

Tabelul 5. Populația marginalizată din zona rurală a județului Mureș

Nr. sate	Procent populație rromă	Număr locuitori marginalizați			
		1 - 169	170 - 256	257 - 418	Peste 419
21	Sub 20%	13	3	3	2
43	Peste 20%	9	3	20	21

Pentru a defini sărăcia și marginalizarea sunt luate în calcul următoarele criterii:

- capitalul uman – educația, sănătatea numărul de membrii sau copii ai familiei;
- ocuparea forței de muncă – de regulă raportat la numărul de șomeri, munca la negru, munca în agricultura de subsistență;
- condițiile de locuit – nesiguranța locativă, calitatea locuinței, racordarea locuinței la rețelele de utilități publice⁷⁶

Județul Bistrița Năsăud⁷⁷

În urma ședințelor operative, informative și a analizei la “fața locului” au fost reliefate următoarele situații de risc privind elevii din GT din județul Bistrița-Năsăud:

- Sărăcia – au fost identificate 58 de cazuri încadrate la acest factor de risc, generat, în principal, de lipsa unui loc de muncă stabil al părinților, veniturile fiind bazate pe ajutorul social. Astfel acoperirea utilităților și a serviciilor, achiziția de material didactic se încadrează la categoria “lux”. Alimentația

⁷⁵ <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf> pg. 119

⁷⁶ <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf> pg. 20

⁷⁷ Material realizat de Hidi Joszef

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

elevilor este hipocalorică și, în general, unilaterală. Este des întâlnită transmiterea de îmbrăcăminte și încălțăminte de la frații mai mari la cei mici.

- Familii destrămate (monoparentale sau elevi aflați în grija bunicilor) - au fost identificate 17 cazuri încadrate la acest factor de risc, divorțul, munca în străinătate, decesul fiind principalele cauze generatoare ale acestuia. Supravegherea elevilor, ajutorul, consilierea sunt ca și inexistente. Anturajul “nepotrivit” devine inevitabil;
- Elevi cu dizabilități încadrați ca fiind normali - au fost identificate 2 cazuri încadrate la acest factor de risc, abordarea procesului instructiv-educativ al acestora fiind denaturată.
- Munca în gospodărie a elevilor - au fost identificate 7 cazuri încadrate la acest factor de risc, în special trimiterea elevilor cu animalele la pășunat – “capra este mai importantă decât școala”.
- Majoritatea elevilor de etnie rromă este grupată în școlile “structură”, relațiile sociale fiind astfel puse în dificultate.

Lista de întrebări prezentată în continuare reprezintă probleme preliminare identificate atât pentru situația generală din județ, școlile participante la activitățile permanente prevăzute în proiect. Aspectele identificate ca fiind importante atât pentru profesori, elevi și părinții / tutorii legali pot fi folosite pentru activitățile extracurriculare sportive și modalitatea de organizare –desfășurare cât și pentru cercetarea cauzelor apariției situațiilor de risc privind discriminarea, excluziunea socială și părăsirea timpurie a școlii în învățământul secundar inferior în regiunea Nord-Vest a României.

Listă întrebări / aspecte de studiat

- Activitatea desfășurată este atractivă, motivantă?
- Doriți să participați și la alte tipuri de activitate sportivă?
- Doriți să practicați acest tip de activitate sportivă pe perioadă nedeterminată?
- Considerați activitatea desfășurată ca fiind factor favorabil integrării sociale?
- Doriți mai multe activități sportive cu caracter competițională?
- Doriți să participați, să asistați, alături de copilul dumneavoastră la acest tip de activități?
- Ce așteptări aveți, ca rezultat al participării la activitățile sportive?

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Județul Vrancea⁷⁸

Inspectoratul Școlar Județean Vrancea a centralizat pentru anul școlar 2015-2016 următoarele cifre:

Tabelul 6. Centralizare an școlar 2015-2016 județul Vrancea

Nivel	La începutul anului școlar	La sfârșitul anului școlar	Abandon / retrași
Preșcolar	8 569	8 524	45
Primar	16 266	15 849	417
Gimnazial	13 443	12 952	491

Putem observa că rata de părăsire timpurie a școlii crește din ce în ce, de la grădiniță și până la sfârșitul perioadei studiilor obligatorii.

Au fost identificate patru categorii de copii în rândul cărora apare frecvent fenomenul abandonului școlar: copiii proveniții din medii sărace, cei din mediul rural, copiii de etnie romă și copiii cu dizabilități.

Grigore și Gavrilescu (2017) au analizat tendința de părăsire timpurie a școlii în județul Vrancea și au arătat că, pe eșantionul studiat, 40% din părinții copiilor nu au completat învățământul gimnazial, aceștia abandonând școala înainte de absolvirea a 8 clase. Această situația – părinți care au abandonat studiile și lucrează în prezent în agricultură – tinde să se răsfrângă negativ în atitudinea copiilor. Aceștia își motivează absenteismul de la școală cu următoarele motive (în ordinea frecvenței răspunsurilor):

- merg la muncă cu părinții;
- nu au resurse materiale pentru cele necesare școlii;
- stau acasă să aibă grijă de frații mai mici;
- merg în străinătate cu părinții.

Într-o situație prezentată în cadrul Colegiului Prefectural Vrancea, în 2018, la *nivelul județului există un număr foarte mare de copii cu părinții plecați în străinătate*. Sunt 632 de elevi cu ambii părinți plecați la muncă peste hotare, 1.667 de elevi cu câte un părinte plecat din țară și 349 cu părinte unic întreținător (Borcea, 2018; Vlădescu, 2018).

⁷⁸ Material realizat de Doina Croitoru

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Potrivit studiilor anterioare, în cazul elevilor romi (numeroși în județul Vrancea), atât în ciclul primar cât și în cel gimnazial, aceștia au abandonat școala din mai multe motive:

- aspectele financiare;
- părinții absenți sau atitudinea negativă a familiei față de educație;
- influența prietenilor, anturajului sau a fraților mai mari;
- diferite dizabilități sau probleme medicale
- căsătoriile timpurii.

3.4. Fundamentele excluziunii și abandonului școlar la copiii cu CES

Este foarte dificil de apreciat numărul copiilor care prezintă un handicap, deoarece estimările sunt influențate de diversele definiții, de metodele și instrumentele de evaluare. Potrivit ultimelor raportări OMS, se estimează că dintre copiii cu vârste cuprinse între 0 – 14 ani, 95 de milioane (5,1%) prezintă un handicap moderat spre sever, iar 13 milioane dintre aceștia prezintă un handicap sever.

Se apreciază că numărul copiilor cu handicap este în creștere fiind influențat de starea de sănătate, de factori demografici și de mediu.

Handicapul este o noțiune puternic contextuală, complexă și multidimensională.

Ideea este că de-a lungul timpului, s-a schimbat viziunea asupra handicapului. Dintr-o problemă medicală, handicapul este privit ca o problemă socială, deoarece societatea crează bariere în integrarea persoanelor cu handicap.

O persoană cu dizabilități este definită ca o persoană care prezintă incapacități fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale durabile a căror interacțiune cu diverse bariere poate crea obstacole pentru participarea deplină și efectivă la viața socială în condiții de egalitate cu alte persoane.

Excluziunea socială este astăzi unul dintre subiectele importante ale dezbaterilor de politică socială în Europa.

Un handicap fizic sau mental poate constitui un obstacol considerabil în interacțiunea cu societatea, iar statul are datoria să contribuie la reducerea sau eliminarea acestuia.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Conceptul de excluziune socială aplicat copiilor presupune considerații speciale. Copiii sunt cetățeni care își pot revendica drepturi și aptitudini, de aceea excluziunea socială reprezintă o încălcare directă a acestora.

Drepturile și aptitudinile sunt recunoscute în *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*⁷⁹. Întrucât copiii vor deveni adulți, deciziile, alegerile și șansele care apar în copilărie vor avea un impact decisiv asupra situației lor la vârsta adultă.

Capacitatea unui copil de a participa la viața socială și de a fi recunoscut de societate trebuie să se bazeze pe șanse egale care să asigure egalitate între toți cetățenii și protecția demnității umane necesare pentru orice interacțiune socială (să poată interacționa în condiții egale cu restul societății și să fie recunoscut ca un egal).

Luând ca reper *Convenția UNICEF privind drepturile copilului*, semnată și ratificată de majoritatea țărilor din lume, drepturile care pot intra în joc în incluziunea sau excluziunea socială sunt următoarele:

Articolul 2: „Statele părți se angajează să respecte drepturile prevăzute în prezenta convenție și să le garanteze tuturor copiilor aflați în jurisdicția lor, fără nicio deosebire, indiferent de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, a copilului sau a părinților acestuia, ori a reprezentanților legali, de originea lor, de statutul național, etnic sau social, situația lor financiară, incapacitatea, nașterea sau orice altă situație...”

Articolul 3: „În toate deciziile referitoare la copii, ... interesul superior al copilului trebuie să fie o prioritate...”

Articolul 7: „Copilul este înregistrat imediat după naștere și are, de la naștere, dreptul la un nume, dreptul de a dobândi o cetățenie și, pe cât posibil, dreptul de a-și cunoaște părinții și de a fi crescut de ei”.

Articolul 9: „Statele părți se asigură că niciun copil nu este separat de părinții săi împotriva voinței lui (...).”

Articolul 17: „Statele părți (...) se asigură că toți copiii au acces la informații și materiale dintr-o varietate de surse naționale și internaționale, inclusiv la cele vizate să le promoveze bunăstarea socială, spirituală și morală (...).”

⁷⁹ UNICEF (1989). Convention on the Rights of the Child. For every child, every right. <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Articolul 23: „Statele părți recunosc că toți copiii cu handicap mintal sau fizic trebuie să ducă o viață deplină și decentă, în condiții care să le garanteze demnitatea, le promovează autonomia și le facilitează participarea activă la viața comunității. Statele părți recunosc dreptul copiilor cu dizabilități la îngrijire specială (...)”.

Articolul 27: „Statele părți recunosc dreptul fiecărui copil la un nivel de trai adecvat pentru a-i permite dezvoltarea fizică, psihică, spirituală, morală și socială (...). Statele părți adoptă măsurile corespunzătoare (...) pentru a ajuta părinții (...) să pună în aplicare acest lucru (...)”.

Articolul 28: „Statele părți recunosc dreptul copilului la educație (...) și în special, (...) pe baza egalității de șanse, parcurg învățământul primar obligatoriu și gratuit pentru toți; acestea încurajează organizarea diferitelor forme de învățământ secundar (...), deschise și accesibile tuturor copiilor, și iau măsuri adecvate, cum ar fi asigurarea gratuită a educației și oferirea de sprijin”.

Articolul 29: „Statele părți convin ca educația copilului să urmărească promovarea și dezvoltarea personalității acestuia și dezvoltarea abilităților mintale și fizice, a potențialului lor (...); pregătirea copilului pentru asumarea responsabilităților vieții într-o societate liberă, într-un spirit de înțelegere, pace, toleranță, egalitate de gen și prietenie între toate popoarele și grupurile etnice, naționale și religioase și cu persoane de origine indigenă”.

Articolul 30: „(...) Un copil indigen sau aparținând unei minorități nu poate fi privat de dreptul de a avea propria sa viață culturală, de a profesa și de a practica propria religie în limba proprie în comun cu ceilalți membri ai grupului său”.

Articolul 31: „Statele părți recunosc dreptul copilului la odihnă și timp liber, de a se angaja în jocuri și activități recreative (...); Statele părți respectă și promovează dreptul de participare deplină a copilului la viața culturală și artistică și încurajează organizația să utilizeze mijloace adecvate de agrement și activități recreative, artistice și culturale, în condiții de egalitate”.

Excluziunea socială a copiilor constituie o încălcare a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora. Copiii excluși social pot deveni adulți excluși social, astfel încât, abordarea excluziunii sociale la copii poate ajuta la combaterea acesteia la adulți.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Ca urmare a excluderii lor, copiii pot suferi, deficiențe în alte domenii importante, cum ar fi capacitatea de a fi sănătoși, de a avea acces la o educație adecvată, la o locuință salubă și la o alimentație sănătoasă.

În plus, excluziunea socială poate avea legături strânse cu alte probleme sociale cum ar fi criminalitatea, violența, patologii sociale, rasismul, xenofobia etc.

De asemenea, copiii excluși social constituie o amenințare pentru bunăstarea viitoare a societății, deoarece ei pot deveni o povară socială și economică.

Dacă excluziunea socială este ereditară, excluderea socială a copiilor poate duce la diviziuni și mai profunde în societate, care sunt amplificate din generație în generație.

Educația reprezintă unul dintre cei mai importanți factori pentru dezvoltarea copiilor, iar accesul la educație egală reprezintă un drept fundamental.

Educația poate fi o sursă de excludere pentru unii copii care nu se încadrează în criteriile de normalitate sau dacă sistemul de învățământ nu oferă suficientă instruire unora dintre elevii săi. Abandonul școlar și absența diplomei dau măsura performanței sistemului școlar.

Pe lângă impactul asupra celor excluși, excluziunea socială a copiilor are și efecte negative asupra societății. Copii excluși social au tendința de a se angaja în comportamente care subminează ordinea socială, cum ar fi delincvența și alte manifestări antisociale. De asemenea, studiile au evidențiat că persoanele care au suferit excluziunea socială în copilărie, ca urmare a educației, sunt susceptibile să rămână sărace și șomere mai mult și mai des decât alții.

Totodată, excluziunea socială în copilărie reprezintă o povară pentru generația următoare. Copiii celor excluși vor avea nevoie de sprijin și resurse mult mai mari dacă vor să aibă șanse egale în educație și în societate în general.

Abandonul școlar reprezintă o oportunitate ratată pentru indivizi, comunități, națiuni și regiuni întregi ale lumii și lovește în cele mai vulnerabile grupuri din societate (cum este și cazul copiilor cu cerințe educaționale speciale – CES).

Factorii abandonului școlar la nivel primar sunt factori familiali, socio-economici și dificultăți școlare.

Deși școala este obligatorie și gratuită se înregistrează o creștere a abandonului școlar mai ales în medii defavorizate din diverse motive: lipsa profesorilor în școli,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

părinți care preferă să fie ajutați în activitățile casnice de către copii, decât să-i trimită la școală, costurile școlarizării.

Principalele cauze ale abandonului școlar sunt reprezentate de: absenteism, dificultăți de învățare, performanță școlară și motivație scăzută a elevilor pentru activitățile școlare. Principalele provocări cu care se confruntă un elev cu risc ridicat de abandon școlar sunt: venitul familiei până la nivelul de subzistență, educația părinților, lipsa condițiilor minime de studiu la domiciliu, familiile dezorganizate sau monoparentale.

Sistemul de învățământ românesc a înregistrat în ultimii ani o creștere a numărului de elevi care abandonează cursurile, rata de abandon raportată de Ministerul Educației în 2021 fiind de 15.3%.

În educația copiilor cu dizabilități survin o serie de obstacole cum ar fi: costurile suplimentare ale școlii, lipsa echipamentelor didactice, neadecvarea programelor și materialelor pedagogice, insuficiență cantitativă și calitativă a cadrelor didactice. Se creează astfel un context care formează cadrul de excludere școlară a copiilor cu dizabilități. La acest nivel, lipsa unor politici publice, nivelul scăzut al finanțării disponibile, lipsa de coordonare a diferitelor servicii ale statului joacă un rol important în excluderea școlară a elevilor cu CES.

În acest context, este necesară inițierea unei strategii naționale și atragerea de fonduri pe această problemă.

Succesul sistemelor educaționale incluzive depinde de adoptarea unei legislații adecvate, de oferirea unor orientări clare în materie de politici, de elaborarea unui plan național de acțiune, de dezvoltarea unei infrastructuri adecvate și de capacitatea de implementare și de alocare a unor fonduri corespunzătoare pe termen lung.

Avansăm în continuare câteva propuneri de măsuri pentru reducerea riscului de abandon școlar și a excluziunii sociale la elevii cu CES:

- crearea unui algoritm național de luptă împotriva excluziunii școlare în cadrul Ministerului Educației pentru operaționalizarea managementului strategiei de educație incluzivă;

- crearea unei culturi a educației incluzive pentru a valorifica diferențele dintre elevi și dreptul la școlarizare în școlile de masă a copiilor cu dizabilități prin:

- instituirea unei zile sau săptămâni naționale pentru lupta împotriva excluziunii școlare;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- organizarea de campanii de contestare a comportamentelor de excludere a copiilor cu CES din școli și pentru a crea o anumită obligație de a admite și de a elimina constrângerile administrative privind înscrierea la școală;
- organizarea unei competiții naționale care vizează apariția de noi idei pentru îmbunătățirea educației incluzive;
- organizarea cu adevărat incluzivă a pedagogiei și formării (pedagogie centrată pe tipul dizabilității, manuale adecvate, programe de învățământ flexibile);
- campanii de conștientizare privind includerea tuturor elevilor în școli de masă, ținând cont de faptul că majoritatea copiilor cu dizabilități sunt stigmatizați în școli normale și se confruntă cu anumite rezistențe;
- crearea unei platforme pentru diseminarea și comunicarea informațiilor (privind incluziunea socială a copiilor cu CES) pentru a sprijini noi inițiative și pentru a împărtăși bunele practici privind educația incluzivă și dizabilitățile;
- înființarea de rețele și sisteme de sprijin a asociațiilor de părinți;
- inițierea unor acțiuni de identificare și sprijin de către studenți a copiilor cu dizabilități.

În combaterea excluziunii școlare și pentru promovarea incluziunii copiilor cu dizabilități, este esențial ca intervențiile să fie rapide, eficiente, directe, sinergice și direcționate pe multiple planuri prin implicarea tuturor actorilor principali, respectiv a părinților, școlilor și comunităților.

Totodată, este utilă implicarea Ministerului Educației care trebuie să sprijine, să supravegheze și să monitorizeze acțiunile/activitățile întreprinse.

Capitolul 4

Instrumente de transpunere

4.1. Recomandări și acțiuni în scopul formării cadrelor didactice și a părinților pentru promovarea practicilor specifice în sensul reducerii abandonului școlar și facilitării integrării sociale

Importanța și necesitatea practicării exercițiilor fizice

Componentă esențială a creșterii calității vieții, educația fizică, și implicit exercițiul fizic se constituie ca factori imperioși în dezvoltarea multilaterală a individului, ce-l însoțesc pe acesta pe tot parcursul ontogenezei.

Legătura dintre starea de sănătate, dezvoltarea fizică armonioasă, capacitatea motrică, integrarea socială și practicarea exercițiilor fizice este indisolubilă și incontestabilă. Aceasta nu este o noutate, dar capătă valențe noi, redată prin beneficiile pe care acestea le au asupra celor patru paliere menționate.

Efectele pozitive ale practicării exercițiilor fizice sunt subliniate încă din Antichitate, când s-a conștientizat importanța și necesitatea acestora în menținerea **stării de sănătate**. Acest deziderat este susținut, printre altele și de Declarația de principiu a Federației Internaționale de Medicină Sportivă, din anul 1989: Exercițiul fizic – un important factor pentru sănătate.

Starea de sănătate reclamă existența unui echilibru, indispensabil de altfel, între structural și funcțional, sisteme și aparate, fizic și psihic, care culminează cu apariția stării de adaptare a organismului la variațiile mediului extern prin intermediul bine cunoscutului panaceu – *exercițiul fizic*. Cercetările au demonstrat că absența sau diminuarea timpului de practicare a exercițiilor fizice produce efecte negative asupra organismului. Însuși Aristotel afirma că „Nimic nu epuizează și nu ruinează pe om atât de mult ca inactivitatea fizică prelungită.”

Pornind de la considerentul că **dezvoltarea fizică** este influențată de practicarea exercițiilor fizice, asociate cu particularitățile individuale (de vârstă, sex, nivel de pregătire, grad de instruire) dorim să subliniem câteva aspecte morfologice/somatice și funcționale/fiziologice care pot înregistra modificări pe

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

parcursul unui proces instructiv-educativ (de tip educație fizică, activități motrice de timp liber, sport).

Din punct de vedere al aparatului locomotor, Crăciun (1984) afirma că „forma, structura, grosimea și rezistența oaselor, creșterea diametrului transversal, îngoșările periostului, buna funcționare a articulațiilor, hipertrofia musculară sunt determinate în cea mai mare măsură de solicitările și stimulii motori.” Hipocrate (părintele medicinei, 460 – 375 î.e.n) subliniază faptul că practicarea exercițiilor fizice influențează favorabil circulația sângelui, respirația, metabolismul, tonifică și relaxează musculatura și echilibrează sistemul nervos. În acest context, stimulii motori reprezintă o condiție sine-qua-non în dezvoltarea armonioasă a individului.

Aparatele cardiovascular și respirator nu sunt nici ele private de beneficiile aduse de practicarea exercițiilor sistematică a exercițiilor fizice. Ca urmare, vorbim despre creșterea capacității funcționale a inimii, mărirea vitezei de circulație a sângelui, creșterea debitului circulator și a VO_{2max} , scăderea frecvenței cardiace, scăderea tensiunii arteriale, creșterea amplitudinii respirației atât în repaus, cât și în efort, creșterea elasticității toracice, scăderea frecvenței respirației.

Weineck (1992), citat de Șerbănoiu și Tudor (2007) evidențiază că „talie și capacitatea funcțională a organelor importante pentru performanța fizică depind în proporție de 60-70% de factorii genetici și de 30-40% de calitatea și cantitatea solicitărilor specifice. Astfel, numai o solicitare musculară adecvată permite să se ajungă la o evoluție completă a posibilităților de dezvoltare genetică a copilului (adolescentului). Organele reacționează la lipsa de stimulare motrică prin diminuarea capacității de performanță, printr-o mare sensibilitate la boală și prin scăderea posibilităților de compensare.”

De asemenea, o atenție sporită se va acorda și aliniamentului și posturii corporale a copilului, deoarece o poziție vicioasă, incorectă poate conduce la apariția deficiențelor fizice și poate avea repercusiuni negative și asupra funcționării organismului.

Prezența continuă și consecventă a exercițiilor fizice influențează și **capacitatea motrică generală și specifică**, prin dobândirea formelor noi de comportament, prin posibilitatea de adaptare a mișcărilor la particularitățile externe ale diferitelor solicitări. De asemenea, educația fizică contribuie la dezvoltarea elementelor componente ale fitness-ului propriu-zis (forță musculară, rezistență musculară, mobilitate articulară) și fitness-ului motor (echilibru, coordonare segmentară, agilitate,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

viteză, putere), dar are un rol princeps și în formarea sistematică a deprinderilor motrice de manipulare, de locomoție și de stabilitate.

Copiii simt nevoia de mișcare, sunt predispuși să depună efort fizic, manifestă disponibilitate către joc și dorință de apartenență la grup prin îndeplinirea unor sarcini individuale sau colective.

Un alt palier în care se regăsește practicarea exercițiilor fizice este **integrarea socială**. Aceasta este unul dintre obiectivele generale ale educației fizice. Dragnea, Stănescu, Patriksson (2002) afirmă că acest „proces depinde și de nivelul competențelor de comunicare ale individului și de punerea lor în practică.” Desigur că, prin crearea unor situații sociale, cum sunt jocurile de mișcare, jocurile sportive, rezolvarea unor probleme la nivelul unui grup, asumarea unui rol, lucrul în cadrul unor grupe valorice favorizează afilierea copilului la o comunitate și pot avea efecte adecvate asupra comportamentului pro-social. Cercetările efectuate de-a lungul timpului au demonstrat că socializarea are loc prin intermediul activităților motrice, ca atare copiii pot dobândi astfel de achiziții prin intermediul educației fizice, sportului, activităților motrice de timp liber.

Practicarea exercițiilor fizice sub diverse forme, dar mai ales ca activități sportive sau ca activități de timp liber, contribuie la procesul de socializare al copiilor și în special al celor care sunt supuși anumitor riscuri de excluziune. În timpul derulării acestor activități, copiii comunică, interacționează, colaborează pentru realizarea sarcinilor, se încurajează, au posibilitatea să se valorizeze și să adere la anumite reguli impuse de către grup, să se manifeste din punct de vedere afectiv, fără să se afle în risc de excluziune sau supus vreunei forme de discriminare. Toate aceste aspecte demonstrând rolul acestui gen de activități în atragerea copilului către colectivitate, către școală, contribuind astfel la scăderea abandonului școlar.

În cele anterior prezentate am surprins câteva dintre beneficiile aduse organismului uman de către practicarea exercițiilor fizice. Este mai mult decât evident că activitatea motrică produce efecte pozitive asupra individului, atunci când este condusă rațional.

Pentru a putea fi condusă rațional, atât în cadrul procesului instructiv-educativ, în cadrul activității independente sau în cazul activității online, trebuie respectate de către profesor, elev / copil / subiect, părinte / tutore anumite reguli cu privire la practicarea exercițiilor fizice.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

În cele ce urmează dorim să conturăm o serie de recomandări / sarcini, dar și acțiuni care conduc la practicarea cu succes a exercițiului fizic pe tot parcursul vieții, aspect ce surprinde valențele educației fizice în ipostaza de proces continuu.

Tabelul 7. Recomandări/sarcini, acțiuni pentru practicarea exercițiilor fizice

Profesorii

Direcții	Recomandări	Sarcini
Activitatea de planificare a conținutului	<ul style="list-style-type: none"> - întocmirea documentelor de planificare, prin utilizarea instrumentelor TIC; - formularea obiectivelor operaționale în concordanță cu necesitățile elevilor; - utilizarea unor metode eficiente în acord cu temele de lecție; - utilizarea unor mijloace adecvate în vederea operaționalizării obiectivelor; - respectarea principiilor cu caracter general, celor care se impun cu dominanță asupra conținutului și metodologiei și a celor specifice activităților de educație fizică; - utilizarea unor resurse materiale diverse, care să crească atractivitatea lecției de 	<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea planurilor anuale, calendaristice, unităților de învățare de lecție în acord cu tradiția unității de învățământ și cu opțiunile elevilor, în format electronic. - prezentarea obiectivelor operaționale și importanța realizării acestora pentru elevi; - utilizarea tehnicilor de învățare vizuale, auditive, kinestezice și a instrumentelor TIC; - realizarea unor exerciții atractive, diverse și variate; - respectarea particularităților de vârstă și individuale, realizarea unei legături între teorie și practică, sistematizarea conținutului propus învățării, accesibilizarea cunoștințelor; - catagrafia resurselor materiale de care dispune

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	<p>educație fizică și achiziționarea unor dispozitive, care să permită accesul la educație în contextul asigurării accesului la învățământul online;</p>	<p>unitatea de învățământ și a resurselor materiale de care dispune fiecare elev în cazul desfășurării activității în mediul online;</p>
<p>Organizarea și desfășurarea lecției</p>	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea diferitelor formelor de organizare specifice lecției; - organizarea spațiului de lucru necesar desfășurării lecției, dar și oferirii protecției elevilor; - formarea unui sistem de cunoștințe teoretice de specialitate, cu aplicabilitate în cadrul lecțiilor de educație fizică; - utilizarea metodelor de comunicare și de acțiune adecvate, pe înțelesul tuturor elevilor participanți la lecție; - observarea comportamentului fiecărui elev; 	<ul style="list-style-type: none"> - îmbinarea activității frontale, pe grupe și individuale; - amplasarea echipamentelor necesare în prezența elevilor, verificarea funcționalității și integrității materialelor de lucru și oferirea de explicații suplimentare cu privire la desfășurarea lecției și asigurarea siguranței elevilor în spații improvizate, impuse de desfășurarea activității în mediul online; - prezentarea și explicarea unor cuvinte specifice domeniului (efort, oboseală, exercițiu fizic, aparat locomotor etc); - claritate în explicații, utilizarea unor imagini, video-uri tematice astfel încât să formeze reprezentări ale mișcărilor cât mai corecte; - monitorizarea elevilor în timpul depunerii efortului fizic și înregistrarea reacțiilor acestora;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea platformelor e-learning în mediul online (în situații speciale); 	<ul style="list-style-type: none"> - adaptarea conținutului informațional la activitatea online;
Motivarea elevilor	<ul style="list-style-type: none"> - insuflarea încrederii elevilor în propriile posibilități; - încurajarea elevului după o reușită sau după un eșec; - sprijinirea elevilor în cazul în care aceștia întâmpină dificultăți; - responsabilizarea elevilor prin intermediul unor sarcini în timpul lecției care să conducă la dobândirea autonomiei; - folosirea orientărilor metodologice în procesul instructiv-educativ; - implicarea elevilor în procesul de evaluare și autoevaluare; - folosirea de către elevi a cunoștințelor dobândite în 	<ul style="list-style-type: none"> - adaptarea tehnicilor de predare și învățare la capacitățile psihice ale elevilor; - explicații suplimentare în cazul apariției eșecului (cauze, remedieri ale situației); - discuții cu privire la eventualele carențe/lipsuri acumulate în motricitate și stabilirea unor strategii de corectare a acestora; - conducerea anumitor verigi de lecție, temetice sau netematice, organizarea spațiului de lucru, arbitrarea unor meciuri, corectarea unor greșeli de execuție personale sau ale colegilor în urma vizionării materialelor audio-video înregistrate și puse la dispoziție în mediul online; - crearea unor situații problemă, elevii fiind solicitați să găsească soluțiile; - urmărirea procesului, astfel încât procesul să nu fie afectat de criteriul afectivității;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	<p>procesul instructiv-educativ în mediul online;</p>	<p>- încurajarea elevilor să practice exercițiile fizice folosind mediul online prin încărcarea unor video-uri personale pe rețelele de socializare;</p>
<p>Formarea trăsăturilor morale, intelectuale și estetice</p>	<p>- formarea unor trăsături morale, intelectuale, estetice în concordanță cu dobândirea educației multilaterale;</p> <p>- dezvoltarea relațiilor de colaborare și cooperare inter și intragrup;</p> <p>- dezvoltarea imaginii de sine în acord cu idealul educațional;</p> <p>- dezvoltarea sentimentului de responsabilitate privind practicarea exercițiilor fizice în mediul online;</p>	<p>- oferirea unui exemplu de viață și moralitate, prezentarea unor teme ce au ca subiect de interes valorile sportive, calitățile estetice, prezentarea unor video-uri cu sportivi de performanță;</p> <p>- formarea unor grupe valorice în interiorul clasei în funcție de potențialul motric și conceperea unor situații a căror reușită depinde de coeziunea grupului;</p> <p>- formarea capacității de practicare independentă a exercițiilor fizice în mediul online;</p> <p>- conștientizarea rolului exercițiilor fizice practicate online în formarea trăsăturilor morale (corectitudine, respect, toleranță etc), intelectuale (cunoștințe noi, dezvoltarea imaginației și creativității prin inovarea unor</p>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

		exerciții fizice ce pot fi folosite în spațiul virtual);
Dezvoltarea fizică armonioasă	<ul style="list-style-type: none"> - urmărirea dezvoltării fizice armonioase a elevilor, prin utilizarea măsurătorilor antropometrice cunoscute în domeniul nostru și a unor dispozitive (ceas, polar, pulsoximetru etc); - intervenirea în procesul de formare a reflexului de postură corectă a corpului în acțiuni statice și dinamice; - formarea la elevii a capacității de aplicare a celor învățate în procesul instructiv-educativ în mediul online; 	<ul style="list-style-type: none"> - înregistrarea valorilor diferiților indici morfologici și funcționali; - conceperea unor complexe de exerciții, la influențarea selectivă a aparatului locomotor cu adresabilitate menținerii corecte a corpului; - folosirea online a unor exerciții pentru formarea reflexului de postură corectă a corpului în acțiuni statice și dinamice;
Dezvoltarea capacității motrice și a capacității de efort	<ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea aptitudinilor motrice și psihomotrice; - construirea unor noi conduite motrice în acord cu necesitățile subiectului; - formarea, consolidarea și perfecționarea deprinderilor motrice de bază, utilitar-aplicative și specifice ramurilor și probelor sportive; - stimularea elevilor astfel încât să creeze diverse exerciții 	<ul style="list-style-type: none"> - folosirea unor mijloace care să vizeze formele de manifestare ale vitezei, forței, rezistenței, capacităților coordinative și supleței; - conceperea unor trasee utilitar-aplicative care să reunească mersul, alergarea, săritura, aruncarea, prinderea, târârea, cățărarea, escaladarea, pasare, dribling etc;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	<p>pentru dezvoltarea aptitudinilor motrice și pentru formarea deprinderilor motrice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - dezvoltarea capacității de efort; - formarea la elevi a capacității de selecționare și aplicare a mijloacelor însușite, în procesul instructiv-educativ în mediul online; 	<ul style="list-style-type: none"> - selecționarea aleatoare a elevilor, după prezentarea mijloacelor din lecție, în vederea alcătuirii și conducerii unor exerciții care să respecte algoritmul creat de profesor, dar care să încurajeze și creativitatea elevilor; - utilizarea unor exerciții care vizează atât procesele aerobe, cât și cele anaerobe în vederea creșterii VO_{2max}; - folosirea celor mai potrivite exerciții care se pot folosi în mediul online în funcție de condițiile materiale și de nivelul capacității motrice al fiecărui practicant;
<p>Extralecție în activitățile de timp liber și în mediul online</p>	<ul style="list-style-type: none"> - formularea unor direcții de pregătire suplimentară a elevilor (motric și intelectual); - îndrumarea elevilor cu aptitudini către practicarea unei ramuri/probe sportive; - formarea obișnuinței elevilor de practicarea exercițiilor fizice independent (colectiv și individual); - dezvoltarea capacității de generalizare a elevului; 	<ul style="list-style-type: none"> - oferirea unor teme pentru acasă din domeniul activităților motrice și ulterior verificarea acestora; - existența unor protocoale de colaborare cu asociații sau cluburi sportive; - formularea unor explicații cu privire la importanța și beneficiile practicării exercițiului fizic asupra organismului;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor reguli de bază cu privire la nutriție; 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unor legături indisolubile între conținutul predat în cadrul lecțiilor și experiențele de viață ale elevilor; - informații cu privire la alimentația sănătoasă, principiile de alimentație, nutrienți (carbohidrați, proteine, lipde, vitamine, minerale, apă), recomandarea unor materiale din mediul on-line referitoare la nutriție;
Călirea naturală organismului	<ul style="list-style-type: none"> - creșterea rezistenței organismului; - adaptarea organismului la variațiile mediului extern/de temperatură; - obișnuirea organismului cu trecerile de la frig la cald și viceversa; 	<ul style="list-style-type: none"> - expunerea sistematică a corpului la trei factori ai mediului (soare, apă, aer); - practicarea exercițiilor fizice cu echipament corespunzător mediului ambiant în care acestea se efectuează;
Igiena personală	<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea unor reguli de igienă aplicabile în timpul și după practicarea exercițiilor fizice; - verificarea igienei sălilor de educație fizică; 	<ul style="list-style-type: none"> - atragerea atenției asupra necesității purtării echipamentului sportiv pe parcursul participării la activitățile motrice; - recomandarea de schimbare a tricoului și a încălțămintei după efortul fizic;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

	- indicații privind alegerea spațiului de lucru atunci când se lucrează online;	- explicații privind siguranța în timpul practicării exercițiilor fizice;
Socializare	- utilizarea metodelor moderne de predare/învățare; - crearea unor situații sociale; - promovarea necesității de apartenență la un grup; - formarea competenței sociale.	- activitatea pe grupe; - jocuri de mișcare; - respectarea valorilor și a normelor de comportament; - lucrul în echipă.

Părinții

Continua încurajare verbală a copiilor în vederea dobândirii unei vieți active și sănătoase. De asemenea, încurajarea nonverbală:

- combaterea inactivității prin reducerea timpului petrecut în fața televizorului sau la calculator și folosirea spațiului virtual pentru practicarea exercițiilor fizice;
- promovarea interesului de practicare a activităților fizice prin petrecerea timpului în spații deschise, la locuri de joacă;
- folosirea puterii exemplului. Părinți care practică sport de performanță sau în timpul liber, vor fi adesea imitați de copiii acestora, pentru care sunt modele;
- participarea cu interes împreună cu proprii copii la diferite activități motrice de timp liber;
- oferirea unui model sportiv;

Stimularea copiilor în descoperirea și alegerea activităților fizice care le fac plăcere;

Cultivarea și recompensarea activității și a mișcării (procesul, nu rezultatul);

Implicarea directă în activitățile fizice ale copiilor: plimbări sau excursii în familie, diverse jocuri;

Facilități – eforturile părinților de a face mai ușoară practicarea exercițiilor fizice-acceptarea responsabilității de a identifica oportunități pentru copii de a fi zilnic activi

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

fizic – însoțirea acestora în parcuri, la locurile de joacă, înscrierea în diferite programe care au la bază activități fizice, asigurarea transportului către locurile de desfășurare ale activităților, facilitarea accesului online la practicarea exercițiilor fizice;

Comunicarea permanentă cu profesori, diriginte, instructori;

Încurajarea copilului către o comunicare directă cu profesorul, instructorul, în cazul în care acesta are dificultăți sau nelămuriri în ceea ce privește activitatea de educație fizică. Asigurarea unui climat sănătos din punct de vedere social, al alimentației și al odihnei;

Ajutorul acordat copilului în stabilirea priorităților: menținerea unui echilibru între activitatea școlară, responsabilitățile familiale, timp liber și participarea la activități sportive organizate;

Învățarea copiilor cu regulile de siguranță, asigurarea ținutei necesare pentru practicarea activităților de educație fizică;

Verificarea stării echipamentului sportiv și a igienei copilului;

Îndrumarea copiilor către practicarea unei ramuri sau probe sportive.

4.2. Rolul formativ al atletismului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Atletismul ca mod de integrare socială reprezintă un punct forte atât pentru experți cât mai ales pentru elevi. Activitățile atletice sunt compuse dintr-un mix bazat pe metode diverse, plecate de la metoda observației.

Pentru copii și adolescenți, sportul în general și atletismul în special este un vector al respectării celorlalți și al regulilor.

Atât în școală, cât și în afara ei, activitățile sportive sunt locul în care elevii își dezvoltă încrederea în sine și se implică voluntar. Prin impactul asupra concentrării, încrederii în sine și motivării la școală, sportul este un factor al reușitelor școlare.

Beneficiile activității fizice regulate pentru sănătate, nu mai trebuie dovedite. Subliniem însă un punct important: practicarea regulată a activității fizice sportive în timpul copilăriei și adolescenței depășește efectele sale imediate asupra sănătății din cel puțin trei motive:

- practicat cu plăcere, sportul devine un predictor al comportamentului motric al viitorului adult;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- numărul de beneficii ale activității fizice din timpul copilăriei se extinde până la vârsta adultă, indiferent de nivelul activității practicate;

- efectuarea în mod regulat a activităților sportive atletice conduce la un randament mai bun al elevului și implicit la obținerea unor rezultate superioare la învățatură.

Dacă este evident că activitatea fizică are rezultate pozitive în ceea ce privește reușita școlară, sportul practicat într-un mediu educațional, are o semnificativă valoare adăugată: contribuie la creșterea sentimentului de apartenență la școală și încurajează perseverența.

Fiecare încheiere a unui ciclu școlar este însoțită de *abandonul* activităților sportive; de aici nevoia unei mai bune coordonări și consolidări a legăturilor intercicluri, știind că finalizarea studiilor liceale de exemplu este asociată cu o dezangajare și mai semnificativă a viitorilor studenți, ceea ce pune o problemă acută de sănătate publică.

Sportul colectiv pe de o parte sau sportul individual pe de altă parte? Baschetul, fotbalul, handbalul, rugby-ul, voleiul sunt sporturi colective. Meciul este câștigat de echipă și nu se acordă un titlu individual. Spre deosebire de aceste sporturi „cu mingea”, atletismul este cu siguranță un sport individual, dar și un sport de echipă, indiferent dacă este o școală, un liceu, o universitate sau o țară (**Taffy, M., 2018**).

Incluziunea presupune schimbări și modificări ale conținutului, abordări, structuri și strategii cu obiective comune.

Atletismul este sportul prin care se redescoperă plăcerea pe care practicarea lui o poate aduce corpului. Atletismul redă încrederea în forțele proprii, ameliorează autonomia și favorizează integrarea.

Atletismul contribuie la dezvoltarea armonioasă a organismului, efectele fiind valabile la toate vârstele. Inițierea în majoritatea ramurilor de sport este condiționată în mare măsură de gradul de stăpânire a deprinderilor motrice de bază, care sunt consolidate și perfecționate prin practicarea atletismului. Transformate, ele pot fi utilizate cu eficiență în toate activitățile specific umane care conțin și o componentă motrică. Pentru acest motiv deprinderile motrice de bază se constituie într-un obiectiv instructiv-educativ fundamental al educației fizice școlare și într-o componentă a activităților motrice de timp liber.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Școala alergării urmărește formarea deprinderii de a alerga corect, relaxat, economic, eficient; elementele din **școala săriturii** angajează grupe musculare considerabile și impun un consum energetic substanțial, contribuind la creșterea tonusului muscular (o mențiune aparte pentru săriturile cu coarda, care combină distracția cu mișcarea și cu buna dispoziție).

În activitățile de timp liber ce se desfășoară în zone de munte sau la mare, exercițiile din **școala aruncării** pot constitui probe atletice de concurs, cu obiecte improvizate. În rest, ca parte a unor exerciții pregătitoare sau jocuri, aruncările ajută la dezvoltarea aptitudinilor de forță și forță explozivă, la educarea coordonării sau/și consolidarea unor deprinderi motrice de bază în cadrul ștafetelor și parcurșurilor aplicative.

Deși în anumite împrejurări **Atletismul** poate fi prezentat și ca o probă pe echipe, contribuind la întărirea coeziunii sociale (concursuri interclase, interșcoli), el este totuși cunoscut ca sport eminentamente individual.

4.3. Strategii didactice specifice atletismului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Politica didactică pentru realizarea integrării sociale și educaționale folosită în proiectul nostru face parte din strategiile de tip euristic, cu activități diferențiate, în care utilizarea metodelor activ-participative conduce către educarea autodiscipliniei și a efortului voluntar. Procedeele uzitate pentru a introduce noi cunoștințe sunt explicația, demonstrația și argumentarea, iar formele de organizare sunt similare educației formale: frontală, individuală și grupală.

Pentru a lupta împotriva *abandonului* activităților sportive la fiecare încheiere a unui ciclu școlar, proiectul nostru se folosește de activități fizice și sportive distractive, centrate pe inițiere și descoperirea de abilități motorii sau motricitate, complementare educației fizice și sportului. Nu în ultimul rând aplicarea acestei strategii didactice ar putea întări pasarela între școală și mișcarea sportivă (eventual de performanță).

Generalizarea proiectului printr-un nivel ridicat de participare face posibilă lupta împotriva tuturor formelor de discriminare, prin accesul la sport. Acesta este motivul pentru care gratuitatea, orarul, disponibilitatea echipamentelor sau a locurilor unde se

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

derulează activitățile sunt determinante, deoarece au impact direct asupra procentului de frecvență de către elevi.

Strategia PNP001 este una centrată pe elev; ea consideră că, minimum două ore de activități sportive în plus pe săptămână, vor consolida obișnuința unui exercițiu fizic regulat, independent. În această opțiune profesorul devine un mediator care facilitează autoinstruirea, relaționând cu elevul într-un mod non-directiv. Ca urmare a acestui tip de instruire, elevul va fi pregătit să ia decizii personale, incluzând aici chiar intrarea în câmpul muncii.

Strategia noastră dă credit educației nonformale, care conferă activităților un grad superior de libertate. Exercițiile au o atractivitate mult crescută, datorită:

- dispariției caracterului obligatoriu;
- implicării elevilor nu atât în activitatea propriu zisă cât și în alegerea mijloacelor și formelor de organizare;
- dotărilor cu materiale;
- conținuturilor flexibile, care dezvoltă creativitatea, motivația și implicarea.

Cadrul activităților sportive, ca și al educației fizice și sportului generale trebuie să fie sigur pentru toți elevii. Pentru aceasta:

- se va crea un **mediu înconjurător** securizat
- **spațiul** în care se va desfășura lecția de educație fizică nu trebuie să aibă restricții;
- **mediul** trebuie ventilat, fără praf și la o temperatură confortabilă;
- **echipamentul** – divers (astăzi avem mingi de mărimi, greutăți și texturi variate (buretoase, cauciucate);
- învățarea în **siguranță** a tehnicilor presupune respectarea unor **reguli** critice (cum ar fi: semnalele start/stop);
- **supravegherea** întregii clase implică o poziție corespunzătoare a profesorului;
- **repartizarea** indicațiilor trebuie în așa manieră făcută, încât toți copiii să înțeleagă;
- **încălzirea**, despre a cărei importanță copiii trebuie convinși chiar și pentru activitățile sportive din afara școlii, are accente particulare și atractive;
- **planificarea** activităților (în progresie continuă) duce la evitarea accidentărilor.

Activitățile trebuie să pună în practică strategiile didactice interactive ce promovează învățarea activă și conduc la colaborarea între elevi, care vor fi organizați

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

În grupe de lucru (mai mari sau mai mici) și vor întreprinde acțiuni împreună pentru realizarea unor obiective prestabilite.

Profesorul trebuie să pună accentul nu pe rolul de transmițător de mesaje informaționale, ci pe rolurile de organizator, facilitator și mediator al activităților de învățare.

Procesul didactic trebuie conceput astfel încât să nu-l pună în centrul atenției pe profesor, ci întotdeauna pe elev. Rolul cadrului didactic trebuie să rămână unul capital, însă trebuie să se renunțe la metodele educaționale vechi, rigide și uniforme. Profesorul trebuie să devină organizator al unui mediu de învățare adaptat particularităților și nevoilor elevilor, facilitând procesul de învățare și dezvoltarea competențelor individuale ale elevilor.

Conform Dan Potolea (1998) cadrul de organizare a strategiilor de instruire cuprinde o serie de elemente după care ar trebui să ne orientăm:

- modul de organizare a elevilor - poate fi frontal, individual sau în grupe mici;
- tipul de învățare;
- sarcina de învățare (comună sau individuală);
- dirijarea învățării controlate, semi – dependentă sau independent;
- metodele și mijloacele aplicate.

Strategii didactice în pandemie

Dacă COVID19 este în primul rând o problemă sănătate publică, repercusiunile sale asupra educației, sunt deja vizibile: în esență închiderea prelungită a școlilor.

În prezent, nu educația fizică este prioritatea guvernului. Vom încerca ceva care nu s-a făcut niciodată, cu puține instrucțiuni și puține orientări. Primii navigatori nu știau că pământul era rotund și întotdeauna era în față cineva care veghea să vadă dacă nu vom cădea. Suntem oarecum în această situație. Nu știm ce vom face, nu știm ce se va întâmpla. Există suficient de multe necunoscute.

Cu toate acestea, au apărut și sunt acum disponibile opțiuni pentru a merge înainte, chiar dacă ele funcționează în modul încercare - eroare. Disciplina Educație Fizică evoluează și proiectul nostru a oferit deja modele. Mai multe activități sportive pot fi desfășurate la distanță fizică, chiar și cursele de ștafetă, dar mai ales parcursurile pentru abilități motorii.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Și totuși, în loc să interzicem activitățile colective, este mai curând de dorit să le adaptăm recomandărilor sanitare, căci în final, organizații sau proiecte precum PNP001, vor oferi linii directoare în sprijinul implementării educației fizice în școli, în contextul unei pandemii. Viitorul disciplinei noastre nu trebuie creionat în perioade de criză, dar este necesară elaborarea câtorva direcții pentru reluarea cursurilor la toamnă.

Astfel, pentru elevii din învățământul gimnazial, care s-ar putea să nu se întoarcă la școală în fiecare zi, pot fi generate forme hibride ale lecțiilor, cu un procent față în față și restul în completare pe Facebook, YouTube sau alte platforme. În varianta față în față, se naște problema vestiarelor, unde distanțarea fizică este iluzorie și a dezinfectării echipamentului după fiecare utilizare. Nu în ultimul rând, masca este incompatibilă cu anumite exerciții.

Educația în aer liber este, de asemenea, o opțiune excelentă pe termen scurt până la mediu, căci distanțarea fizică și buna circulație a aerului reduc riscul de răspândire a virusului.

Pentru mulți, educația fizică și sportul este ceea ce ține tinerii la școală. Prin urmare, ea constituie un vehicul educațional util, în același mod ca și alte discipline școlare și, necesită o persoană calificată pentru a asculta, adapta, ghida și care să îi facă pe cei mai mici sau mai mari să învețe. Deși în mod ideal activitățile sportive ar trebui să se desfășoare în fiecare zi și în 2019 OMS recomandă ca tinerii să poată practica cel puțin 60 de minute de activitate fizică în fiecare zi la școală, ele continuă să se limiteze la doar 2 ore / săptămână.

4.4. Rolul formativ al baschetului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Copilăria este o perioadă de dezvoltare care înseamnă o continuă, intensă și rapidă schimbare. Copilăria este perioada în care resursele umane se dezvoltă fizic și mintal. Copiii învață prin interacțiunea cu ceilalți, cine sunt ei și despre diferențele de genuri și roluri, ei învață să se exprime, să-și facă prieteni, să se bucure de viață și să fie o parte a comunității. Copiii aflați în risc de excluziune socială și școlară, întâmpină de cele mai multe ori probleme în interacțiunea cu mediul extern.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Societatea contemporană implică adaptări permanente ale copilului în scopul pregătirii lui pentru viață, pentru integrarea lui socio-profesională.

Baschetul este un joc sportiv colectiv, făcând parte din categoria jocurilor sportive inventate. Fiind un joc sportiv de echipă, baschetul, ca și celelalte jocuri sportive colective este în primul rând o formă de activitate socială organizată.

Considerarea baschetului ca mijloc al educației fizice, alături de celelalte sporturi și jocuri sportive, reprezintă, implicit, recunoașterea funcției formative a acestuia. Această funcție constituie o componentă deosebit de importantă a conceptului despre baschet, calitate oficializată în programele de educație fizică școlară. Această dimensiune modernă, integrată educației fizice tradiționale, a condus la realizarea unei trăsături de unire între educația fizică și educația sportivă, aceasta din urmă reprezentând în esență utilizarea sporturilor și jocurilor sportive pentru realizarea obiectivelor și funcțiilor educației fizice. Din aceste considerente, baschetul este considerat ca mijloc, nu numai al educației sportive sau al educației fizice, ci și ca unul dintre mijloacele tipice ale educației sportive și fizice moderne, deoarece el contribuie la integrarea socială a copiilor, scopul proiectului nostru.

Considerat sub acest aspect educațional, practicat în cadru instituțional sau ca activitate independentă, baschetul poate contribui în cadrul proiectului, în afara aspectelor sanogenetice și motrice specifice, la dezvoltarea și educarea calităților psihice, la educarea prin sport a spiritului de colectiv și de competitivitate, precum și a capacității de autoorganizare și autoconducere și implicit la facilitarea integrării sociale a tinerilor, a scăderii ratei de părăsire timpurie a școlii, ca rezultat al creșterii gradului de socializare.

În vederea maximizării efectului mijloacelor utilizate, în alegerea activităților sportive cu conținut din jocul de baschet și a îndeplinirii scopului de reducere a excluziunii sociale, trebuie să se îndeplinească următoarele cerințe:

- să se țină cont de sarcinile jocului;
- locul activității sportive în bugetul de timp al copilului;
- vârsta jucătorilor și particularitățile morfo-funcționale și psihice ale copiilor care participă la activitate;
- nivelul dezvoltării și pregătirii fizice a copiilor, starea de sănătate;
- particularitățile de sex;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- condițiile materiale privind locul de desfășurare și inventarul de materiale de care dispunem;

- condițiile atmosferice, dacă se lucrează în aer liber.

Respectând aceste cerințe, alegerea activității sportive cu conținut din jocul de baschet, trebuie să asigure accesibilitatea și în același timp trebuie să trezească interesul elevilor.

Pentru desfășurarea activității sportive cu conținut din jocul de baschet, trebuie să se țină cont de următoarele:

- Asigurarea condițiilor materiale necesare desfășurării jocului și la acest sens ne referim la inventarul de materiale (mingi de diferite dimensiuni și greutate, instalațiile specifice jocului de baschet, pregătirea prealabilă a locului pentru joc).

- Organizarea colectivului pentru joc. În cazul în care mijloacele alese impun împărțirea colectivului pe echipe, o bună organizare a echipelor presupune: echipele să fie egale ca număr, să fie egale ca valoare biomotrică, să fie egale sub aspectul bagajului de deprinderi motrice, astfel încât să nu se determine dezechilibre.

- Explicarea și demonstrarea sarcinii motrice. Explicațiile vor fi date după ce colectivul a fost așezat în formația în care urmează să se desfășoare execuția. Demonstrarea trebuie să se facă în mod corespunzător, pentru a completa înțelegerea explicațiilor.

- Urmărirea atentă a desfășurării execuției pentru a putea observa respectarea regulilor dar și a relațiilor care se stabilesc între copii care participă, în vederea integrării tuturor copiilor în execuție.

- Dozarea efortului, în funcție de particularitățile de vârstă și sex ale copiilor, nivelul de dezvoltare fizică a acestora, cantitatea de efort fizic și intelectual depusă anterior.

- Din punctul de vedere al exersării, se va pune accentul pe crearea spiritului de apartenență la un grup și a celui de combativitate;

- Accentul va fi pus pe formarea deprinderilor motrice de bază (mers, alergare, săritură, aruncare etc.), mai puțin pe dezvoltarea calităților motrice;

- Se recomandă ca principală metodă de instruire, folosirea jocului și chiar a jocului cu rol, pe fondul desfășurării actelor și acțiunilor motrice;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Se va urmări ca fiecare copil să aibă plăcerea jocului și se va încuraja fiecare inițiativă personală a copilului de a aplica anumite mișcări motrice specifice;
- Se vor încuraja atitudinile conștiente, creative, pe bază de dialog și comunicare între copii și copii-profesor.
- Se va urmări însușirea unor noțiuni simple de regulament și unele referiri la performanțele ce pot fi realizate la vârsta lor, ceea ce va ajuta la captarea interesului elevilor.

Desfășurarea activităților motrice cu conținut din jocul de baschet contribuie nu numai la îmbogățirea bagajului psihomotoric al copiilor dar și la îmbunătățirea imaginii de sine, a încrederii în forțele proprii, favorizând fenomenele de facilitare socială, comunicare, cooperare, deci cu efecte în sfera lor socială.

Activitatea online, generată de situații speciale, permite elevilor să desfășoare activitatea specifică educației fizice în alte locații decât în cadrul școlii, individual sau sub supravegherea sau implicarea părinților.

Neajunsul acestui tip de activitate este reprezentat de faptul că elevii nu primesc același nivel de supraveghere și instruire ca în timpul activității față în față, nu poate fi monitorizat progresul și nu pot primi feedback în timp real cu privire la realizarea sarcinilor.

Activitatea online cu conținut din jocul de baschet, trebuie să îmbine activitatea din fața calculatorului cu activitatea practică.

Activitatea din fața calculatorului poate implica învățarea despre aspectele teoretice cu referire la jocul de baschet – regulament, conținutul jocului, indicații de execuție sau rezolvarea unor teste. Activitatea practică se poate realiza în baza unor planuri de lecție tipărite și filme demonstrative, care trebuie să conțină obligatoriu indicații de execuție. Astfel, elevul va ști ce trebuie să execute.

4.5. Strategii didactice specifice baschetului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Având în vedere perspectivele educaționale și sociale ale proiectului, și considerând învățarea ca un fenomen dinamic și complex, pot fi enumerate o serie de elemente definitorii ale strategiilor învățării interactive care pot completa lista

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

strategiilor devenite deja clasice, cu aplicabilitate și în cazul activităților sportive cu conținut din jocul de baschet:

- valorificarea experiențelor zilnice ale elevilor prin crearea unor situații/scenarii tip - fiecare elev poate avea o experiență diferită cu privire la posibilitatea de rezolvare a unei sarcini motrice specific jocului de baschet, care poate fi împărtășită și celorlalți colegi;

- valorificarea cunoștințelor anterioare ale elevilor în desfășurarea lecțiilor noi și rezolvarea unor sarcini de lucru în perechi sau grupuri mici;

- utilizarea situațiilor de joc în învățare (jocuri de rol, etc);

- folosirea problematizării în anumite momente ale desfășurării instruirii și aplicarea practică a rezultatelor prin furnizarea unor posibilități diferite între grupuri de realizare a sarcinilor motrice;

- implicarea elevilor în activități care presupun cooperarea pentru rezolvarea unor sarcini motrice și unde pot învăța să asculte, să negocieze și să accepte opinia sau părerea celuilalt, indiferent de statutul și rolul pe care îl dețin în grupul respectiv.

Folosirea jocului de baschet la copii cu risc de excluziune socială nu are ca scop formarea unor jucători cu o tehnică impecabilă sau absolut corectă din punct de vedere biomecanic, sau practicarea unui joc în cadrul competițiilor care să evidențieze valori tehnico-tactice ale jucătorilor și echipelor.

Scopul principal al jocului de baschet este acela de a forma copiilor deprinderi psihomotrice și cognitive transferabile în activitatea lor cotidiană, de a ușura demersul părinților, profesorilor și al lor înșiși în integrarea lor socială, astfel încât, la finalul proiectului, să se înregistreze o scădere a ratei de abandon școlar și reducerea excluziunii sociale.

Activitatea sportivă cu elemente din jocul de baschet este cea care vine și răspunde cu succes tuturor acestor deziderate, asigurând într-o formă plăcută și atractivă nevoia copiilor de mișcare, acționând multilateral asupra organismului pentru realizarea dezvoltării calităților motrice sau pentru formarea și fixarea deprinderilor motrice, creând totodată o stare emoțională corespunzătoare.

Efectele jocului de baschet asupra organismului sunt potențate de accesibilitatea practicării jocului, posibilitatea practicării acestuia cu efective variabile de jucători, a satisfacerii nevoii de întrecere în cadrul unui climat emoțional ridicat.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Instruirea în jocul de baschet trebuie să îndeplinească metodele analitice și globale de însușire a elementelor și procedurilor tehnice cu forme atractive de desfășurare ale jocurilor și ale altor activități competiționale.

Prin prisma îndeplinirii obiectivelor proiectului, este absolut interzis stabilirea unor sarcini greu de rezolvat și evitarea eliminării subiecților datorită unor execuții incorecte sau a unei nereușite.

Se vor folosi elemente distractive și de emulație, încurajarea permanentă a reușitelor, crearea unei atmosfere de concurs și recompensarea cu încurajări verbale, instituirea unei atmosfere destinate, de încurajare în realizarea sarcinilor motrice, de colaborare.

Practicarea jocului de baschet de către grupul țintă, aflat în risc de excluziune socială poate determina:

- formarea capacităților de participare la activitățile colective integrându-se într-o grupă sau echipă, în funcție de locul și rolul său;
- formarea și cultivarea conștiinței de sine prin dezvoltarea, siguranței, satisfacției și încrederii în propriile posibilități, a independenței, perseverenței, încrederii în forțele proprii, răbdare, ordine, spirit de cooperare, colaborare, răspundere;
- respectarea diverselor ordini și reguli care asigură eficacitatea unei activități colective.
- favorizarea formării și consolidării elementelor personalității care să contribuie la autonomie, cooperare în realizări colective și responsabilitate în activitate.

Strategii didactice on-line

Perioada pandemică, în care distanțarea socială a determinat modificări ale strategiei de abordare a activității practice, specifice educației fizice și sportului și a reprezentat atât pentru profesori cât și pentru elevi o provocare, în sensul în care stilul de viață a fost modificat pentru o perioadă nedeterminată. În vederea facilitării acumulării de cunoștințe practice, profesorii de educație fizică pot utiliza diferite mijloace alternative:

- planuri de lecție, în format tipărit sau electronic, care pot fi parcurse de elev în mediul familiar;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- utilizarea platformelor educaționale care oferă modele de execuție pentru diferite elemente și procedee tehnice.
- chestionare care să-l determine pe elev să execute diferite elemente și procedee tehnice pentru a răspunde la întrebări

În absența relaționării față în față cu elevii, practica online oferă situații variate, în care strategiile didactice sunt mai flexibile. Relaționarea online profesor – elev trebuie să fie continuă, astfel încât să asigure:

- comunicarea clară, nuanțată, explicită și fermă în situația în care elevii adresează întrebări;
- evitarea unui dialog suprapus, astfel încât elevii să poată oferi clarificări specifice obiectivelor de învățare;
- monitorizarea continuă și activă a e-mail-ului, whats-app-ului, sms-ului de către fiecare cadru didactic, a platformei utilizate, dacă școala beneficiază de o astfel de platformă, în vederea asigurării unei comunicări eficiente și optime, de suport, cu toți elevii și părinții acestora, implicați în procesul de învățare on-line;
- evitarea, conversațiilor online lungi, fără eficiență didactică sau afectivă;
- evitarea solicitării de a imprima fișele de lucru individual recomandate.

4.6. Rolul formativ al fotbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Fotbalul prin mijloacele sale dinamice (jocuri pregătitoare și motrice), ștafete sub formă de întrecere, concursuri, prin mijloacele tehnico-tactice și prin jocul bilateral (în cazul nostru, jocul de minifotbal) reușește să contribuie eficient la prevenirea și reducerea a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul copiilor.

Se cunoaște faptul că jocul de fotbal este cel mai îndrăgit sport de către toți elevii, iar acest aspect poate fi valorificat pentru realizarea obiectivelor proiectului nostru, în special, pentru reducerea/eliminarea absențelor de la cursuri, reducerea/eliminarea abandonului școlar și optimizarea integrării sociale prin creșterea nivelului de integrare educațională.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Acest aspect se poate realiza prin folosirea eficientă a unor metode și mijloace specifice fotbalului proces care trebuie să respecte anumite cerințe în cadrul unor strategii didactice corespunzătoare racordate la exigențele învățământului modern.

Aplicarea metodelor și mijloacelor specifice fotbalului trebuie să respecte anumite **cerințe** care asigură eficientizarea direcțiilor de acționare, a strategiilor de lucru.

În scopul realizării temelor și obiectivelor mijloacele specifice trebuie să respecte anumite cerințe⁸⁰, care se referă la respectarea obiectivelor, la condițiile materiale cu privire la locul de desfășurare și inventarul materialelor didactice, la condițiile atmosferice (dacă se lucrează în aer liber), la vârsta elevilor și particularitățile morfo-funcționale și psihice ale acestora, locul mijlocului respectiv în lecție (în cadrul activităților sportive), nivelul dezvoltării și pregătirii fizice a copiilor, particularitățile individuale și starea lor de sănătate.

Mijloacele specifice fotbalului trebuie să fie plăcute, antrenante, accesibile, să trezească interesul, curiozitatea copiilor, într-o atmosferă favorizantă pentru participarea activă și conștientă a elevilor.

O altă cerință ar fi cea referitoare la prezentarea/conducerea mijloacelor specifice fotbalului, dozarea și gradarea efortului acestora. Astfel, profesorul trebuie să fie foarte atent la explicarea corectă, desfășurarea mijlocului, corectitudinea execuțiilor, respectarea condițiilor de lucru (conform descrierii), mărirea/micșorarea suprafeței de lucru (terenului) în funcție de formațiile de lucru, creșterea duratei, accelerarea ritmului execuțiilor și tempoul jocurilor, mărirea numărului de repetări, creșterea numărului de obstacole sau a sarcinilor de îndeplinit pe parcursul mijloacelor/jocurilor, simplificarea/complicarea regulilor/condițiilor de desfășurare.⁸¹

Realizarea obiectivelor proiectului nostru presupune și atragerea copiilor în practicarea mijloacelor specifice fotbalului care majoritatea trebuie să fie sub formă de întreceri, concursuri, jocuri pe suprafețe diferite, cu efective reduse, jocuri de minifotbal bilaterale. O cerință foarte importantă, esențială a acestui proces este jocul (în toate formele și tipurile) și joaca, propriu-zisă a copiilor cu mingea de fotbal. Prin această joacă, copiii se distrează, se simt bine și participă cu entuziasm și multă plăcere la activitățile sportive permanente și itinerante din cadrul proiectului nostru.

⁸⁰ Moanță, A., Igorov M., Ciocă S. – Metodologia utilizării locurilor de mișcare, p.14

⁸¹ Moanță, A., Igorov M., Ciocă S. – Metodologia utilizării jocurilor de mișcare, pg.14, 15

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Participarea copiilor la competițiile de minifotbal este o cerință importantă de atragere și motivație a acestora, dezvoltându-le spiritul de întrecere și de lucru în echipă. Activitățile sportive permanente și itinerante specifice fotbalului trebuie să le ofere copiilor șansa de a se juca mai mult, de a interacționa mai mult cu colegii și să se simtă bine, confortabil cât mai mult timp.

În anumite situații (exemplu, pandemia COVID), activitatea de educație fizică se poate desfășura on – line, cu anumite avantaje și dezavantaje.

Activitatea on – line este generată de situații delicate, speciale, nefiind la fel de eficientă ca și activitatea desfășurată normal, fizic.

Se pot obține de către elevi anumite rezultate pozitive care evidențiază continuitatea exercițiului fizic, neîntreruperea activităților motrice cu anumite materiale didactice, conștientizarea elevilor cu privire la execuțiile motrice, dar se recomandă ca activitățile on – line, în domeniul nostru de activitate, să nu dureze foarte mult.

4.7. Strategii didactice specifice fotbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Strategiile didactice aplicate în cazul proiectului nostru urmăresc stabilirea unor relații optime între profesorii de educație fizică (experți sportivi regionali, experți incluziune educațională și experți facilitatori) și elevi, angrenarea activă și creatoare a elevilor, atingerea unui anumit grad de probabilitate, realizarea unor finalități instrucționale bine definite.

În scopul eficientizării procesului de aplicare a strategiilor didactice trebuie să ținem cont, și în cazul fotbalului, de armonizarea strategiilor euristice, algoritmizate și evaluativ-stimulative.⁸²

Strategiile didactice specifice fotbalului presupun, în primul rând, cunoașterea temeinică a particularităților și problemelor cu care se confruntă grupurile țintă principale și secundare din proiectul nostru și a specificului județelor (zonelor) unde se desfășoară activitățile sportive permanente și itinerante.

---

⁸² Cojocaru, V. (2000). Strategia pregătirii juniorilor pentru fotbalul de înaltă performanță, p. 24

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Direcțiile de acționare se bazează pe folosirea eficientă a metodelor verbale, intuitive și practice și a mijloacelor specifice fotbalului – jocuri pregătitoare, dinamice, întreceri, concursuri, tehnico-tactice, jocul de minifotbal.

Exersarea rămâne metoda practică cea mai importantă, care urmează logic și logic după metodele verbale și intuitive, iar pentru atingerea obiectivelor propuse presupune o repetare conștientă și sistematică din partea subiecților, această repetare realizându-se sub directa îndrumare și control a specialiștilor.⁸³

Schema de acționare din cadrul strategiilor didactice specifice fotbalului aplicate în vederea integrării sociale și educaționale conțin următoarele coordonate integrative:

1. obiectivele operaționale;
2. etapele de lucru;
3. metodica pregătirii – metode, mijloace, conținut;
4. planificarea algoritmică;
5. finalitatea și evaluarea.

Eficiența aplicării strategiilor didactice specifice fotbalului presupune atragerea elevilor pentru participarea la activitățile sportive permanente, itinerante, competiții sportive, prin crearea climat de lucru plăcut, antrenant, relaxant, cu influențe pozitive în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.

Participarea elevilor la competițiile de minifotbal sunt foarte agreate și prezintă o motivație superioară pentru aceștia, referindu-ne la premiile și recompensele oferite și la condițiile optime de desfășurare – terenuri și săli de sport moderne, echipament sportiv de calitate, locații diferite de disputare (unități de învățământ diferite, localități din județ, etape naționale).

Ne gândim la accentuarea cerinței de bază a participării la competițiile de minifotbal, reprezentată de reducerea/eliminarea absenteismului de la cursuri, obținerea de rezultate din ce în ce mai bune la învățătură.

În cadrul desfășurării competițiilor sportive se evidențiază și creșterea gradului de incluziune socială al elevilor, fiind determinată de interacțiunea elevilor, la creșterea motivației acestora din punct de vedere al plăcerii de a se juca, de a se întrece.

---

⁸³ Ghițescu, I., Moanță, A., Igorov, M., Croitoru, D., Ciolcă, S., Hantău, C., Dina, G., Grigore, Gh. – Didactica predării jocurilor sportive, p.35

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Influențele pozitive determinate de aplicarea acestor strategii se adresează, în special, copiilor defavorizați, cu situații familiale speciale – părinți plecați la muncă în străinătate, aflați în grija unor rude, familii monoparentale, care simt nevoia socializării și afecțiunii părintești.

Strategiile didactice specifice fotbalului urmăresc eficientizarea proceselor de participare la activitățile sportive aferente proiectului nostru și frecventarea cursurilor de către elevi, creșterea motivației acestora pentru astfel de activități.

Mijloacele tehnico-tactice și jocul de minifotbal, aplicate optim, pot contribui la prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar, în rândul copiilor din zonele implicate în proiectul nostru, unde implementarea strategiilor didactice specifice sunt necesare și benefice.

Fotbalul prin caracteristicile mijloacelor sale (jocuri motrice, ajutătoare, pregătitoare, tehnico – tactice) specifice și prin jocul bilateral asigură o atmosferă dinamică, relaxantă, motivatoare și atrăgătoare a activităților sportive de integrare socială și educațională.

Pentru aceste activități copiii merg de plăcere la școală, participă cu entuziasm, se simt utili în colectivele (echipele) din care fac parte, devin încrezători în forțele lor, dobândesc un comportament social corespunzător.

În acest context, fotbalul îi ajută să se joace în mod plăcut și util, le dezvoltă această dorință colectivă, pe care unii dintre aceștia nu o regăsesc în mediul familial.

De asemenea, rolul competițiilor de fotbal (minifotbal) este extrem de important în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar a copiilor din zone defavorizate, marginalizați, cu risc mare de excluziune și abandon școlar, reușind să rezolve eficient aceste probleme.

Nu puține sunt situațiile în care profesorii de educație fizică au reușit prin organizarea și desfășurarea competițiilor de fotbal (minifotbal) să reducă/elimine absenteismul elevilor de la cursuri, să reducă/elimine abandonul școlar, în special, în școlile unde majoritatea copiilor sunt de etnie romă.

Impunerea obligatorie a frecventării cursurilor pentru participarea la aceste competiții asigură îndeplinirea obiectivelor integrării sociale și educaționale, alături de implicarea activă a copiilor în activitățile incluzive specifice fotbalului (prezentarea unui mijloc operațional, demonstrarea unei execuții tehnico-tactice, ajutarea unor colegi,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

purtarea banderolei de căpitan al echipei prin rotație de către fiecare elev, aprecieri motivaționale etc).

Considerăm că profesorii de educație fizică împreună cu conducerea unităților de învățământ și cu părinții elevilor pot asigura condițiile optime organizării și desfășurării activităților incluzive specifice fotbalului în scopul integrării sociale și educaționale a copiilor.

Situația în care procesul de educație fizică se desfășoară on-line implică adaptarea concretă a activităților incluzive specifice fotbalului.

Participarea elevilor la aceste activități se va realiza la distanță (on-line) cu ajutorul tehnologiei IT.

Activitatea on-line specifică fotbalului încearcă să mobilizeze elevii, să îi încurajeze, să le dea încredere și să asigure o continuitate a practicării exercițiilor fizice de către aceștia.

Rolul fotbalului în desfășurarea acestei activități este de a-i atrage pe elevi prin vizionarea anumitor filme metodice, înregistrări cu secvențe din antrenamente și jocuri, prezentarea unor materiale motivaționale, interviuri cu personalități care au practicat fotbalul de performanță plecând din familii defavorizate, vulnerabile, cu probleme sociale și educaționale.

Toate aceste materiale trebuie să îi motiveze pe elevi și să le dezvolte dorința de a reuși să se integreze social, de a finaliza studiile (medii, poate chiar universitare), de a se realiza în viață prin sport, reușind să ajungă persoane respectate în societate cu un statut aparte și să își ajute familia, în special, din punct de vedere material.

Obiectivele de integrare socială și educațională a elevilor defavorizați, vulnerabili, cu risc de excluziune, abandon școlar, absenteism, nu sunt ușor de realizat prin activitățile on-line, ținând cont de condițiile existente în țara noastră, la nivelul instituțiilor de învățământ, familiilor copiilor, infrastructură, în special, în mediul rural, unde ne confruntăm cu probleme deosebite (școli fără apă curentă, toaletele în curte, comune fără curent electric, distanța mare până la școală – 5 – 6 km, pe care elevii o parcurg pe jos indiferent de condițiile atmosferice, familii dezorganizate, monoparentale, sărace etc), dar trebuie depuse toate eforturile pentru a reuși în încercarea noastră delicată, accentuând rolul colaborării dintre autoritățile locale - școală – părinți centrate pe elev.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

4.8. Rolul formativ al gimnasticii în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Deoarece gimnastica, prin excelență este o disciplină fundamentală a educației fizice și sportului ea trebuie să contribuie prioritar în susținerea directă sau indirectă a complexului proces de reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.

Ea cuprinde multiple ramuri, cu rol semnificativ în această direcție, ce sunt înglobate sistemic în „**gimnastica școlară**”. După părerea noastră, aplicațiile moderne ale acesteia trebuie implementate la toate nivelurile și tipurile de învățământ, în cadrul conținuturilor tuturor lecțiilor de educație fizică, antrenament sportiv școlar sau activități ale colectivelor sportive ale instituțiilor școlare.

Prin intermediul lor pot fi adaptate și puse în valoare sistemic, **mijloacele gimnasticii de bază** cu importante exerciții de structură și organizare, exerciții de pregătire, educare, dezvoltare fizică generală, exerciții aplicativ-utilitare, **mijloacele gimnasticii artistice, ale gimnasticii aerobice sau sportului aerobic, ale gimnasticii acrobatice, ale săriturilor în plasa elastică, trambulină, dublă mini-trambulină, trumpling, parkours, gym-team, sau gimnastică pentru toți.**

Astfel, gimnastica ar putea oferi sistemului educațional și cultural național, o mulțime de discipline și aplicații cu un volum impresionant de mijloace ce însumează aportul specific, teoretic, metodic, operațional al fiecăreia dintre ele.

Datorită evoluției creatoare, valorilor sale universale, datorită dezvoltării sistemice, a progresului tehnologic și de comunicare, gimnastica a devenit o disciplină „cheie” în procesul general integrativ al persoanelor speciale. Dezvoltarea fără precedent, cu apariția de noi discipline, ramuri, aplicații specializate, îi oferă o mobilitate operațională excepțională, în cadrul educației fizice și sportului școlar modern, cu obiective integrative prioritare.

Valorile sale universale orientate pe această direcție le putem identifica în rolul ei de inițiere și fundamentare a mișcării, în mecanismele general-structurale pe care le formează, în paradigma „**unitate în diversitate**” confirmată în relațiile:

- ★ *dezvoltare fizică generală – dezvoltarea calităților motrice – dezvoltarea fizică armonioasă – condiție fizică sau*

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

★ *pregătire – educare – dezvoltare*⁸⁴

În conținutul și specificul ei legat de: **stil, disciplină, sistem de învățare, control, evaluare.**

Armonizate, disciplinele gimnice pot acționa sinergic de-a lungul timpului :

- la creșterea și dezvoltarea armonioasă a tinerei generații;
- la formarea unei conduite postulare corecte;
- la corectarea deficiențelor și atitudinilor corporale greșite;
- la asigurarea – ameliorarea – păstrarea stării de sănătate a populației școlare;
- la dezvoltarea funcțională sistemică a organismului aflat într-o continuă creștere și dezvoltare;
- la modelare corporală;
- la însușirea limbajului corporal și a comunicării prin mișcare;
- la creșterea calității competențelor utilitar – aplicative privind: echilibrul, aruncarea-prinderea, manipularea obiectelor, tracțiunea-împingerea, mersul-alergarea, lovirea cu mâna, cu piciorul, cu un obiect, impulsia, preluarea.

Gimnastica asigură suportul logistic necesar dezvoltării **calităților și capacităților fizice condiționale și de coordonare.**

În simbioză, gimnastica devine suportul fundamental universal în învățarea motrică generală, specifică sau specială, contribuind la evitarea abandonului școlar și la creșterea șanselor de integrare socială.

Pentru a justifica încă odată importanța rolului formativ al gimnasticii și cât de importantă este valorificarea ei, iată câteva elemente de referință prezentate 2007 de specialiștii Federației Canadiene de Gimnastică :

- „ La gymnastique est le Sport de base de toutes les activités physiques et de tous les sports.”⁸⁵
- „La gymnastique est l’activité parfaite pour le développement du savoir-faire physique”.

⁸⁴ Ceea ce se poate transpune în relația: antrenament sportiv – kinetoterapie – educație fizică;

⁸⁵ Développement à long terme de l’athlète DLTA La gymnastique – L’expérience ultime du mouvement humain Gym Canada, 2007

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- La gymnastique est pour le plaisir, pour le loisir, pour la compétition, pour l'éducation, pour l'excellence, pour l'amélioration personnelle. La gymnastique est pour la vie !⁸⁶.

În contextul instruirii programate și ale programelor de învățare -perfecționare de tip algoritmic, disciplinele gimnice competiționale „permit celor angrenați să reușească să urce, necontând nivelul, pe scara competițională sau de loisir a gimnasticii”, ceea ce le oferă șansa apartenenței la grup, la echipa școlară, evitând abandonul școlar, o mare perioadă de timp.

În același scop, prin intermediul mijloacelor specifice, gimnastica poate asigura:

- ✦ însușirea și valorificarea bazelor generale ale mișcării ;
- ✦ însușirea și valorificarea pozițiilor și mișcărilor corpului și segmentelor acestuia;
- ✦ rădăcinile și suportul familiilor fundamentale ale mișcării pe sol sau în aer;
- ✦ inițierea și fundamentarea mecanismelor universale ale mișcării :
  - desprinderi, zboruri, aterizări, rotări/înțoarceri ale corpului în jurul axului transversal sau longitudinal al corpului, sărituri;

Practicarea sistematică a gimnasticii sub diverse forme permite formarea unor deprinderi fundamentale ale mișcării, formarea unor competențe generale și speciale cum ar fi spre exemplu cea legată de „deplasarea în medii și situații diferite”, dezvoltarea capacităților fizice, motrice, mentale, sociale, emoționale, de performanță, care se transpun în toate aspectele vieții.

Suprapunându-se obiectivelor educației fizice și sportului aplicațiile gimnice sunt chemate să asigure, în diversitate, obiective strategice determinante legate de susținerea/integrarea socială a viitoarelor generații, ***mai ales a persoanelor cu risc de excluziune socială sau abandon școlar.***

4.9. Strategii didactice specifice gimnasticii în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

După cum se cunoaște gimnastica dispune de un volum imens de discipline, mijloace, metode, modele sistemice aflate în continuă efervescență creatoare și

---

⁸⁶ idem

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

modernizare. Aplicate corect, în contexte sistemice multe dintre acestea ar putea să-și aducă contribuția, direct sau indirect, în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar.

Trecând peste factorii limitativi ai implementării și valorificării aplicațiilor gimnice în teritoriu, legate de absența sistemului competițional școlar ca aspirație și finalitate integrativă, la nivel național, regional, zonal, de lipsa condițiilor materiale în anumite zone, (săli, aparatură, materiale) de lipsa specialiștilor în școală, de nivelul cunoașterii, eforturile noastre în cadrul proiectului, aplicate prin intervenții directe sau în on-line, au fost orientate prioritar spre:

- + realizarea unor protocoale specifice fiecărei zone de interes;
- + selecția și adaptarea mijloacelor și metodelor în raport cu condițiile fiecărei zone sau școli în parte;
- + valorificarea superioară a mijloacelor gimnasticii aplicate în lecția de educație fizică; dintre acestea menționăm:
  - o promovarea sistemică a parcursurilor aplicative ca metodă de învățare, consolidare, evaluare;
  - o ameliorarea conținuturilor ce ar trebui să susțină diversele verigi ale lecției: „dezvoltare fizică armonioasă; dezvoltarea calităților și capacităților motrice învățarea și perfecționarea deprinderilor, elementelor, combinațiilor exercițiilor ramurilor competiționale (în special pentru gimnastică artistică – probele de sol și sărituri);
- + promovarea unor tehnici și metode atractive moderne de predare-învățare, monitorizare, evaluare; dintre acestea menționăm: **acompaniamentul muzical, jocul, întrecerea, concursul**⁸⁷;
- + creșterea numărului de ore dedicate ameliorării condiției fizice generale, a motricității generale și specifice prin intermediul jocurilor;
- + asigurarea ajutorului material minimal pentru îmbunătățirea procesului de predare a mijloacelor gimnice;
- + asigurarea unor finalități motivante la sfârșitul activităților;
- + ridicarea nivelului de cunoaștere teoretică și operațională, și de pregătire specifică a specialiștilor;

⁸⁷ Concurs de fitness, gimnastică unificată -parcursuri aplicative,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- + prezentarea unor modele de referință privind anumite aspecte ale valorificării superioare ale mijloacelor gimnice prezentând CUM poate fi realizat acest deziderat !
- + ridicarea nivelului de cunoaștere al specialiștilor privind alternativele operaționale ale disciplinelor gimnice;
- + îmbunătățirea cunoașterii mijloacelor moderne ale gimnasticii a tehnologiilor și **metodelor moderne de predare - învățare – monitorizare – evaluare;**
- + valorificarea adaptată a instruirii programate și a programelor de tip algoritmic ale învățării elementelor, combinațiilor exercițiilor la sol și a săriturilor cu sprijin;
- + valorificarea superioară, continuu, ascendent, a aplicațiilor gimnice în educație fizică prin intermediul **serbărilor, întrecerilor, concursurilor zonale și speciale;**
- + promovarea unor noi discipline gimnice pentru aceste zone școlare defavorizate ce nu necesită investiții mari în baza materială: **sport aerobic școlar, acro-sport, parcursuri aplicative;**
- + promovarea și furnizarea unor experiențe gimnice variate și pozitive – la nivel de model;
- + valorificarea superioară a mijloacelor cele mai eficiente în raport: obiective – timp avut la dispoziție;
- + orientarea tuturor demersurilor operaționale spre zona „**savoir faire**”;
- + formarea competențelor de deplasare în diverse medii și condiții;
- + promovarea celei mai eficiente metodologii în formarea și valorificarea bazelor generale ale mișcării;
- + formarea unor obișnuințe, priceperi, deprinderi, competențe trainice pentru toată viața;
- + asigurarea calității învățării;
- + dezvoltarea simțului estetic, artistic;
- + dezvoltarea capacității de creație și inovație;
- + formarea unui spirit de exigență, corectitudine, seriozitate, disciplină, responsabilitate, bună dispoziție, voie bună;
- + formarea unui stil de viață sănătos și activ.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Utilizarea anumitor școli cu materiale necesare desfășurării lecțiilor de gimnastică, activitățile didactice suplimentare, workshop-urile, activitățile itinerante, lecțiile față-n față sau on-line intervențiile și modelele practico-metodice organizate sau transmise în diverse județe ale țării au susținut instrumental efortul comun depus în susținerea procesului de integrare a persoanelor cu risc de abandon școlar.

O perioadă specială parcursă în cadrul acestui proiect a fost cea a pandemiei. În cadrul acesteia activitatea on-line nu a fost deloc ușoară. Lipsa tehnologiei, a instruirii tehnice a părinților, a elevilor și chiar a unor profesori, au produs în esență, disfuncționalități de comunicare și antrenare. Intervențiile gimnice coordonate de noi au fost limitate direcțional, cantitativ și operațional dar adaptate creativ în raport cu condițiile de grup sau individuale ale elevilor. În această perioadă au predominat activitățile orientate spre dezvoltarea calităților și capacităților motrice: forță, suplețe, coordonare, îndemânare, putere, însușirea deprinderilor motrice de bază și aplicativ-utilitare: mers-alergare, aruncare - prindere, echilibru, dezvoltarea sprijinului, dar și spre învățarea elementelor acrobatică statice (varianțe de cumpănă, stând pe omoplați, sprijin răsturnat).

În cadrul acestui demers specific, o atenție deosebită s-a acordat ridicării calității procesului de învățare și creșterii efectelor produse de acesta, legate de cunoaștere, auto-cunoaștere, muncă, disciplină, încredere în propriile forțe, finalitate, valorificare sistemică, speranță.

Metodele atractive aplicate în cadrul implementării proiectului operațional gimnic, a muzicii, a jocurilor, a întrecerilor, a competițiilor, au scos în evidență potențialul nebănuț al acestor persoane cu risc mare de abandon școlar.

Metodele atractive, original aplicate, tactul pedagogic și atmosfera creată au contribuit la creșterea randamentului, a eficienței și eficacității acționale.

Pe de altă parte, s-a constatat la nivel național, necesitatea obiectivă a construirii de săli și spații dedicate disciplinelor gimnice școlare, extinderea ofertei educaționale gimnice, a refacerii sistemului competițional național zonal, local, întrerupt în 1989 și promovarea tuturor disciplinelor gimnice cu impact mare în rândul populației școlare: gimnastică acrobatică, aerobică, parkours. Astfel și efectul produs de disciplinele gimnice în zona de integrare a persoanelor cu risc mare de abandon școlar va fi mult mai mare.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

4.10. Rolul formativ al handbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Jocul nu are vârstă, el este o lume a copiilor și a oamenilor mari, deoarece tuturor le place, tuturor le este necesară deconectarea, pe care le-o oferă jocul. După angrenarea totală în joc nu există nici o diferență între bucuriile pe care jocul le oferă unui copil sau unui adolescent, trăirea lor afectivă fiind aceeași.

Jocul de handbal este o variantă a activității de joc în care rolul mișcării este evident, este totodată un mijloc dar și o metodă de educație.

Prin jocul de handbal, elevul cunoaște și își însușește realitatea motrică, dirijându-și în mod conștient mișcările corpului, se pregătește pentru muncă și viață, dobândind capacitatea motrică, calități motrice, și operând cu ele, își formează atitudini față de activitatea motrică.

În acest context, elevul este activ, observă, gândește, reactualizează creativ, caută și găsește soluții care asigură succesul, acționează în inter-relații cu colegii sau adversarii, contribuind eficient la prevenirea abandonului școlar și reducerea excluziunii școlare.

În realizarea temelor cu conținut specific jocului de handbal, trebuie să ținem cont de anumite cerințe. Principalele cerințe de care trebuie să se țină cont sunt:⁸⁸

- vârstă;
- sexul;
- dezvoltarea și pregătirea fizică;
- starea sănătății;
- locul de desfășurare, aer liber, condiții atmosferice;
- baza materială de care se dispune.

Pentru asigurarea conținutului emoțional necesar, profesorul are datoria să selecteze mijloacele corespunzătoare care să asigure climatul optim de activitate.

Mijloacele tehnico – tactice, individuale, colective atât de atac cât și de apărare, trebuie să fie accesibile, antrenante, să contribuie la dezvoltarea gândirii tactice, elevii să acționeze în joc conștient în funcție de adversar.

⁸⁸ Moanță, A., Igorov, M., Ciolcă, S., Metodologia utilizării jocurilor de mișcare, pg. 14

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Profesorul le va explica modul de execuție cât mai corect a procedurilor tehnice, dozarea și gradarea efortului, ritmul execuțiilor, numărul de repetări, simplificarea sau complicarea regulilor a condițiilor de desfășurare.

Obiectivul principal al proiectului nostru este atragerea copiilor în învățarea și practicarea jocului de handbal. Pentru atractivitate, mijloacele folosite să se realizeze sub formă de întreceri, concursuri, cu efectiv redus, jocuri școală desfășurate la o poartă, jocuri bilaterale.

Jocul cu toate variantele și formele de organizare, în care mingea este factorul ludic, copiii participă cu plăcere, se distrează, iar activitățile sportive permanente și itinerante din cadrul proiectului nostru au un efect benefic asupra copiilor.

O condiție esențială în eficientizarea acestor activități o constituie participarea la competiții. Activitățile sportive permanente și itinerante specifice jocului de handbal, oferă copiilor șansa de a juca și cu alți adversari, dându-le astfel posibilitatea de a interacționa cu alți elevi din școli și localități apropiate.

4.11. Strategii didactice specifice handbalului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Strategiile didactice aplicate urmăresc stabilirea de relații colegiale între persoanele direct implicate în acest proiect: profesorii de educație fizică, experți sportivi regionali, experți incluziune educațională, experți facilitatori și elevi. Se va urmări atingerea unui grad de probabilitate și realizarea unor finalități instructive.

În realizarea strategiilor didactice specifice jocului de handbal, în principal se va ține cont de cunoașterea particularităților și a problemelor a grupurilor țintă principale și secundare din cadrul proiectului, de specificul județelor – zonelor unde se desfășoară activitățile sportive permanente și itinerante.

Pentru o bună eficientizare a strategiilor didactice vom folosi metodele verbale, și practice a mijloacelor specifice jocului de handbal, prin jocuri dinamice cu teme din handbal, ștafete sub formă de concurs și jocul bilateral.

Ca metodă practică cea mai importantă rămâne exersarea, care urmează logic și logic după metodele verbale și intuitive, iar pentru atingerea obiectivelor propuse,

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

presupune o repetare conștientă și sistematică din partea subiecților, această repetare rerealizându-se sub directa îndrumare și control a specialiștilor.⁸⁹

O cerință de bază în aplicarea strategiilor didactice o constituie motivarea și atragerea elevilor să participe la activitățile sportive permanente, itinerante, la competiții sportive. Crearea unui climat de lucru, relaxant, antrenant influențează pozitiv prevenirea și reducerea abandonului școlar, implicit și reducerea excluziunii sociale.

Elevii participă cu mare bucurie la toate competițiile sportive, nu facem referire doar la handbal, numai prin faptul că se deplasează într-o altă locație, reprezentându-și școala, comuna, orașul, chiar dacă recompensele sunt simbolice, pentru ei contează foarte mult, că au posibilitatea să cunoască și alte locații, elevi, baze sportive, etc.

Efectele pozitive se adresează în principal copiilor cu un potențial financiar mai scăzut, cu situații familiale mai speciale, copii monoparentali, cu părinți plecați în străinătate la muncă sau aflați în grija rudelor, a bunicilor, ei simt cel mai mult nevoia socializării și a afecțiunii părintești.

Strategiile didactice specifice jocului de handbal au darul de a încuraja elevii la activități sportive, dar în același timp și la frecventarea cursurilor școlare. Este vârsta când fiecare copil tinde să devină un bun sportiv indiferent de sportul practicat, să se facă cunoscut și apreciat de colegi, profesori, familie.

Mijloacele tehnico – tactice, jocurile dinamice pregătitoare și jocul de handbal în sine contribuie la integrarea socială și educațională.

Prin activitățile sportive și competițiile la care participă, elevii se simt utili în echipele din care fac parte, merg cu plăcere la școală, devin mai conștienți și încrezători în forțele proprii și un comportament social adecvat.

Jocul de handbal îi ajută să-i respecte pe cei din anturaj, să fie fair - play față de colegi, adversari, profesori, părinți, încrezători în forțele proprii.

Prin organizarea competițiilor de handbal, profesorii de educație fizică și sport au reușit să reducă absenteismul elevilor de la cursuri, să reducă în mare măsură abandonul școlar în special în școlile unde predomină copiii de etnie rromă.

---

⁸⁹ Ghițescu, I., Moanță, A., Igorov, M., Croitoru, D., Ciolcă, S., Hantău, C., Dina, G., Grigore, Gh. – Didactica predării jocurilor sportive, p.35

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Principala condiție pusă de profesorii de educație fizică și sport elevilor, ca să poată participa la competiții, a fost obligativitate participării la cursurile școlare.

Conducerea unităților de învățământ făcând front comun cu profesorii de educație fizică și sport și părinții elevilor pot contribui la organizarea și desfășurarea în condiții optime a activităților incluzive specifice jocului de handbal având ca scop integrarea socială și educațională a copiilor.

În situația în activitatea de educație fizică și sport se desfășoară virtual on-line este nevoie de adaptarea activităților incluzive specifice jocului de handbal. Elevii vor participa la aceste activități, care se vor desfășura la distanță, on - line cu ajutorul tehnologiei IT.

Pentru atragerea elevilor la acest fel de activități profesorul de educație fizică și sport va recurge la vizionarea de filme metodice, înregistrări cu secvențe din antrenamente și competiții oficiale, interviuri cu personalități sportive care au practicat handbalul de performanță, provenind din familii defavorizate, cu probleme sociale și educaționale.

Folosirea materialelor menționate mai sus au ca scop motivarea elevilor și dorința de a reuși să se integreze social, de a dori să finalizeze studiile gimnaziale, medii și chiar universitate, de a se realiza în viață prin sport, să devină o persoană respectată în societate și familie.

Având în vedere condițiile existente în țara noastră cu privire la nivelul instituțiilor de învățământ, infrastructură, mediul rural, familiile copiilor care se confruntă cu mari greutăți, activitățile on –line nu sunt ușor de realizat.

Pentru a reuși este nevoie de o bună colaborare între autoritățile locale, școală și părinți centrate pe elev.

4.12. Rolul formativ al voleiului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

În ultimii ani, comunitatea internațională a recunoscut și a atras din ce în ce mai mult puterea sportului ca mijloc de promovare a dezvoltării și a păcii. De la numirea primului consilier special al secretarului general al Organizației Națiunilor Unite pentru sport pentru dezvoltare și pace în 2001, Organizația Națiunilor Unite a promovat sportul ca instrument eficient din punct de vedere al costurilor pentru accelerarea

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

realizării obiectivelor de dezvoltare ale mileniului și pentru promovarea păcii. S-a dovedit că utilizarea sistematică și coerentă a sportului poate aduce o contribuție importantă la sănătatea publică; educație universală; egalitatea sexelor; reducerea sărăciei; prevenirea HIV și SIDA și a altor boli; durabilitatea mediului, precum și consolidarea păcii și rezolvarea conflictelor. Începând cu Anul Internațional al Sportului și Educației Fizice 2005, statele membre ale Națiunilor Unite au recunoscut din ce în ce mai mult în legislația și politicile lor naționale rolul sportului în a face față numeroaselor provocări ale politicii externe interne⁹⁰

Activitățile sportive au fost folosite de mult timp de succes pentru scopurile integrării în multe proiecte și programe internaționale. Motivele⁹¹ pentru care sportul este considerat un mediu potrivit pentru integrare sunt:

- Experiința fizică comună tuturor participanților ușurează cunoașterea și apropierea participanților;
- Sportul respectă reguli și norme destul de uniforme.
- Limba este mai puțin importantă pentru comunicare decât în alte părți ale vieții sociale;
- Experimentarea în comun a victoriilor, înfrângerii și emoțiilor creează un sentiment de comunitate. Naționalitatea, culoarea și filosofia de viață își pierd importanța.
- Valorile sportive ale fair-play-ului, respectului, înțelegerii creează o atmosferă de familiaritate

Specialiștii sunt de acord că jocurile sportive (sporturile de echipă) oferă copiilor și tinerilor mai multe oportunități de a se dezvolta atât fizic, cât și social. Activitățile fizice desfășurate cu alți copii le permit să dezvolte abilități sociale, interacționând colegii. Jocul sportiv are conotații psihosociale, cu comportamente individuale, precum: motivații, percepții, atitudini, credințe, opinii, comportamente, atitudini, tradiții, stări de spirit și sentimente, dar și cu cele structurate colective ca: organizare conștientă, relații și sarcini intra-grup, realitate și obiective comune, structuri de conducere etc. Prin joc și competiție sportivă, copilul poate câștiga încredere și poate

---

⁹⁰ Beutler, I. (2008). Sport serving development and peace: Achieving the goals of the United Nations through sport, *Sport in Society*, 11:4, 359-369, DOI: [10.1080/17430430802019227](https://doi.org/10.1080/17430430802019227)

⁹¹ Herbert Hartmann Integration Through Sport <http://isca-web.org/files/Integration%20Through%20Sport.pdf>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Încerca noi forme de relații și cooperare, astfel încât să-și poată evidenția potențialul, calitățile, emoțiile și sentimentele⁹².

În condițiile lipsei interacțiunii fizice impuse de distanțarea socială, jocurile sportive sunt cele ce pierd cel mai mult. Dacă gimnastica, atletismul, înotul, schiul, tenisul pot respecta regulile de distanțare sigure, acest lucru nu poate fi făcut în cadrul sporturilor de echipă.

Totuși, la nivelul începătorilor, voleiul poate fi cel mai puțin riscant dintre jocurile de echipă. Afirmăm acest lucru având în vedere faptul că cele două echipe sunt separate de fileu, pe terenul regulamentar există o distanță între partenerii din aceeași echipă (13,5m² pentru fiecare jucător) și – doar la nivelul începătorilor – duelurile la fileu (atac-blocaj) sunt reduse. În cadrul acestor acțiuni la fileu, la nivelul înaltei performanțe, există cea mai strânsă interacțiune.

Din punct de vedere al integrării sociale trebuie să se acorde prioritate posibilităților destinate copiilor și tinerilor în vederea practicării activităților fizice și sportului, în astfel de condiții încât acest lucru să le facă plăcere, să-i învețe să coopereze, să adopte o atitudine pozitivă față de mișcare, ca activitate de recreere și să le ofere ocazia de a participa la luarea de decizii legate de activitățile desfășurate de ei.

Este bine să se țină seama de faptul că jocurile de echipă le dau copiilor posibilitatea de a se implica în diverse roluri sociale și de a-și dezvolta astfel conștiința morală și simțul de răspundere în viața în colectivitate.

Nivelul și intensitatea activităților și întrecerilor trebuie să fie adaptate la vârsta și dezvoltarea fizică și mentală a copilului.

În formarea profesorilor, antrenorilor, monitorilor și organizatorilor trebuie să se insiste pe necesitatea de a dezvolta aptitudinile de cooperare și activitatea spontană a copiilor precum și pe însușirea unui interes durabil față de sport.

Trebuie mărit numărul de ocazii, cu deosebire grupurilor cu nevoi specifice, de a găsi în sport un mod de a lega relații salutare, așa cum se subliniază în Rezoluția privind toleranța și sportul adoptată la Conferința de la Lisabona. În acest cadru, trebuie recunoscut rolul de neînlocuit al profesorilor. Din perspectiva integrării sociale

⁹² Sopa, I.S., Pomohaci, M. (2014). Socialization Through Sport, Effects of Team Sports on Students at Primary Level. 10.13140/RG.2.1.1120.0085

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

o contribuție esențială la cooperare, la integrare socială o are creșterea numărului de întâlniri sportive sub orice formă: competiții oficiale incluse în calendarele pe sporturi precum și evenimente sportive și de divertisment care au același scop comun.

În perioada gimnaziului dezvoltarea psihică este cea mai complexă - vârstă școlară "mare". Se înregistrează o evoluție intensă a proceselor de ordin cognitiv, afectiv și volitiv. Atenția atinge un nivel superior de mobilizare și de menținere a acesteia o perioadă de timp cât mai mare. Se dezvoltă gândirea și operativitatea ei, ea devine logică și abstractă. Se dezvoltă capacitatea de analiză-sinteză, diferențiere. Adolescentului îi place să fie apreciat, remarcat. Conștiința de sine – ca formare - se încheie.

Interesul pentru activități sportive trebuie cultivat. Se caută și dobândirea unei relații independente, a maturizării sociale. Pe plan afectiv sentimental prieteniei fiind dezvoltat și de cele mai multe ori dezinteresate, se dezvoltă simțul responsabilității.

4.13. Strategii didactice specifice voleiului în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

1. Algoritmice: Exersare va fi organizată cât mai aproape de condițiile specifice de joc (orientarea în teren a colectivului de elevi, direcțiile de transmitere a mingii, succesiunea acțiunilor în conformitate cu jocul regulamentar); vor fi folosite linii metodice verificate; demonstrația acțiunii-temă va fi efectuată de profesor sau de un elev care deja și-a însușit-o. Nu se va folosi specializarea pe posturi, toți elevii îndeplinind toate sarcinile de joc în ordinea rotației din teren.
2. Analogice: Explicația trebuie să fie concisă, să insiste asupra elementelor esențiale pentru o execuție corectă, să fie însoțită de demonstrarea acțiunii de joc. Corectarea execuțiilor se va face imediat după apariția greșelii pentru a asigura formarea corectă a deprinderilor specifice. Este recomandat să se ofere copiilor indicații prin care aceștia să își poată autoaprecia și autocorecta execuția (de exemplu: "dacă am pasat mingea corect, nu se învârtăște în aer și putem citi ce scrie pe ea"). Acest lucru devine cu atât mai important în condițiile exersării independente impusă de pandemie.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

3. Intuitive: Folosirea unor planșe, fotografii, chinograme, demonstrația profesorului sau a unor colegi. În cadrul explicației se va sublinia că unii elevi învață acțiunile din jocul de volei mare repede și alții mai încet. Pe măsură ce deprinderile sunt însușite, vor fi folosiți pe rând elevii pentru a demonstra – dacă nu execuția globală, măcar fragmente ale acesteia. De exemplu: putem folosi un elev pentru a demonstra cea mai bună "cupă" la pasa cu două mâini de sus, un altul pentru a exemplifica deplasarea premergătoare la minge, altul pentru finalizarea mișcării cu degetele întinse spre tavan. Pentru condițiile de izolare sanitară, pot fi folosite filmulețe didactice existente pe diferite platforme, precum și filmări ale colegilor care execută corect, transmise pe telefoanele mobile.
4. Transductive: Explicații metaforice specifice: când suntem în apărare – "suntem ca niște pisici care pândesc șoarecele"; pentru pasa de sus – "ne facem mici sub minge"; la atac: "mingea se lovește cât mai aproape de Polul Nord" etc.
5. Euristice: Elevi vor fi încurajați să folosească acțiunile de joc însușite ca mijloace pentru realizarea punctului de către echipă și nu ca un scop în sine. Se va încuraja colectivul pentru găsirea unor scheme de joc care impun cooperarea în cadrul echipei.

4.14. Rolul formativ al taberelor de vară și de iarnă în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Tabăra de vară la munte

Dicționarul explicativ român numește sinonimul cuvântului tabără – campament, care reprezintă o „așezare (în aer liber) pentru adăpostirea copiilor, a elevilor sau a persoanelor aflate în concediu de odihnă sau de recreere”. În situația noastră, vom denumi această activitate organizată, tabără didactică de vară. Activitatea din cadrul proiectului INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001, destinată taberei de vară la munte (orientare turistică) se desfășoară în baza didactică "Profesor VIRGIL TEODORESCU", din masivul PARÂNG – PETROȘANI, situată la altitudinea de 1670m.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Decorul superb al amplasării taberei, activitățile desfășurate atât în cabană cât și în afara acesteia sunt menite să ofere posibilitatea integrării sociale și educaționale cât și realizarea unei odihne active a tuturor elevilor. Aceste activități “contribuie la dezvoltarea dragostei pentru mișcare în aer liber, organismul uman devenind treptat mai rezistent la influența factorilor perturbabili (vânt, frig, umiditate)”⁹³.

Activitățile organizate în tabără sunt centralizate, altfel decât activitățile lor de zi cu zi, și-i încadrează într-un program zilnic nou pe care trebuie să-l respecte. De aceea toate activitățile, implicit jocurile care se desfășoară în tabără, trebuie să fie accesibile și plăcute tuturor elevilor, stimulându-le dorința de a le mai practica, acestea trebuie să simuleze diferite roluri: prietenie, colegialitate, adversitate etc, iar dacă aceste experiențe sunt într-adevăr plăcute, după șederea într-o tabără de munte aceștia vor simți “chemarea muntelui” întorcându-se mereu la el.

Tabăra de iarnă la munte

Activitatea din cadrul proiectului INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001, destinată taberei de iarnă la munte (tabăra de schi) se desfășoară în baza didactică “Profesor VIRGIL TEODORESCU”, din masivul PARÂNG – PETROȘANI, situată la altitudinea de 1670m.

Rolul formativ al taberelor de iarnă de la munte evidențiază următoarele valențe educative care sunt recomandate în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar:

Valențe de natură fizică

- ✓ menținerea unei stări optime de sănătate;
- ✓ favorizarea proceselor de creștere și optimizare a dezvoltării corporale/fizice a elevilor;
- ✓ dezvoltarea/educarea-calităților motrice de bază și a celor specifice;
- ✓ formarea corectă a unui sistem larg de deprinderi și priceperi motrice, precum și valorificarea lor în planul adaptării la activitățile sociale specifice vârstei;

---

⁹³ Guțiu, E., Guțiu, D., Răileanu, M. (1985). Educația Fizică în Tabere la Munte, Ed. Sport-Turism, București, p. 5.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ formarea și perfecționarea capacității și obișnuinței de practicare sistematică, corectă și conștientă a exercițiilor fizice, mai ales în timpul liber;
- ✓ contribuția eficientă la dezvoltarea unor trăsături și calități intelectuale, estetice, morale, civice etc;
- ✓ însușirea unor procedee tehnice specifice de deplasare și alunecare cu schiurile pe zăpadă.

Valențe de natură psihică

- ✓ volitive: voință, curaj, perseverență, tenacitate, combativitate, dăruire;
- ✓ cognitive: cunoștințe geografice, reguli de acționare și de deplasare cu schiurile pe zăpadă;
- ✓ afective: trăiri de bucurie, de fericire, de mulțumire de sine, emoții plăcute de succes.

Valențe sociale

- ✓ creșterea capacității de relaționare cu cei din jur;
- ✓ dezvoltarea spiritului de echipă;
- ✓ formarea spiritului de întraajutorare;
- ✓ dezvoltarea atitudinii de respect, de fair play;
- ✓ formarea atitudinii de toleranță;
- ✓ formarea spiritului de autogospodărire și însușirea unor competențe de păstrare a ordinii și curățeniei în tabără, de igienă personală, de autoservire la cantină etc.

Tabăra de vară la mare

Activitatea din cadrul proiectului INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001, destinată taberei de vară la mare (tabăra de înot) se desfășoară în baza didactică UNEFS din localitatea Eforie Nord.

Tabăra⁹⁴ este o așezare situată pe litoralul Mării Negre care asigură cazare și masă pentru elevi. Activitățile desfășurate pe durata campării elevilor în tabăra de vară

⁹⁴ <https://dexonline.ro/definitie/tabara>, adaptat de noi.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

la mare vor fi coordonate în așa fel încât elevii să îndrăgească activitățile la malul mării și să învețe noi deprinderi motrice care pot fi ulterior aplicate în viață de zi cu zi.

Activitățile trebuie să fie simple, accesibile, atractive și variate ca tip, dar și ca zonă de practicare, în stânsă legătură cu cadrul natural oferit de mare: apă, soare și nisip. Acești trei factori naturali conferă taberei de la mare anumite particularități care nu se pot regăsi în alt cadru natural. Deoarece acționează sinergic și sistematic, ele asigură călirea organismului care permite corpului să se adapteze cu ușurință și rapiditate la variațiile de temperatură, cresc rezistența organismului la boli infecțioase, intensifică metabolismul, mărește capacitatea generală de muncă, influențează în mod pozitiv psihicul și induce bună dispoziție.

Beneficiile climatului marin sunt întregite de aerul de mare care are un grad ridicat de umiditate⁹⁵ datorită evaporării de la suprafața mării care împiedică organismul să piardă căldură prin transpirație. Totuși, se resimte o senzație de răcoare deoarece corpul pierde căldură prin piele și plămâni, datorită vântului permanent, iar vaporii de apă conduc mai ușor căldura decât aerul uscat. În același timp, particulele fine de apă din aerul marin conțin și săruri care sunt inhalate și cresc rezistența organismului la îmbolnăvire.

4.15. Strategii didactice specifice taberelor de vară și de iarnă în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Tabăra de vară la munte

Aplicarea metodelor și a mijloacelor specifice taberelor de orientare turistică trebuie să respecte anumite **cerințe**, care asigură eficientizarea direcțiilor de acționare și a strategiilor de lucru. În scopul realizării activităților și obiectivelor, mijloacele specifice trebuie să respecte următoarele cerințe:

- ✓ să se țină cont de obiectivele urmărite;
- ✓ locul mijloacelor utilizate în programul taberei;
- ✓ vârsta elevilor și particularitățile morfo-funcționale și psihice ale acestora;

⁹⁵ Dumitru, C., Dumitru, C. (1980). Călirea organismului, Edditura Sport-Turism, București, p. 15-21.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ nivelul de dezvoltare și pregătire fizică a elevilor, starea lor de sănătate;
- ✓ condițiile meteo și locul de desfășurare a activităților planificate.

Strategiile didactice aplicate în cazul taberelor de vară de la munte urmăresc formarea deprinderilor de adaptare ale elevilor la diferite situații problematice create de către specialistul în incluziune socială și adaptate la specificul particularităților acestora raportate la cerințele societății actuale.

Problematika creată vizează:

- ✓ Evidențierea calităților elevilor;
- ✓ Integrarea elevilor în echipe de lucru;
- ✓ Modalități de orientare pe munte;
- ✓ Descoperirea și cunoașterea reliefului autohton;
- ✓ Cunoașterea regulilor de comportament pe munte.

Strategii Didactice utilizate în tabăra de vară la munte:

1. **Drumețiile montane** – “reprezintă principala formă de turism montan, practică în România, fiind totodată și cea mai veche. Ea apare în România în a doua jumătate a secolului XIX, fiind legată de numele primei asociații de turism, intitulată Societatea Carpatină din Sibiu, înființată în anul 1880. Drumeția montană numită generic și turism montan, necesită un echipament simplu și o tehnică de mers care se învață ușor, în timpul desfășurării activității, care nu necesită ore speciale de pregătire”⁹⁶. În zona masivului Parâng există o rețea bogată de poteci marcate care leagă numeroase obiective turistice (trasee de creastă, vârfuri montane, lacuri glaciare, circuit montan). Desfășurarea drumețiilor montane depinde foarte mult de condițiile climatice care influențează în mod direct activitatea. În cadrul acestei activități elevii vor învăța tipurile de indicatoare turistice folosite în România, vor învăța să interpreteze marcajele și indicatoarele întâlnite pe traseele stabilite pentru a fi parcurse. Mijloacele propuse în cadrul acestei strategii contribuie printre altele și la construirea unui comportament responsabil față de natură și față de colegi;
2. **Inițiere în orientarea turistică:** În cadrul demersului nostru dorim să realizăm o demarcație clară între conceptele de orientare turistică și orientare sportivă. “Orientarea turistică înseamnă, de fapt, orientarea pe marcaje, parcurgerea

⁹⁶ Pelin, F., Stroe, S., Vasilescu, D. (2007). Turism Montan, Ed. Printech, București, p. 31

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

necompetitivă a traseelor turistice existente, orientarea cu ajutorul hărții turistice obișnuite în zonele de munte sau oriunde, pentru că, în definitiv, și un automobilist care consultă ghidul pentru alegerea unei rute face tot orientare turistică⁹⁷. Orientarea sportivă necesită o pregătire/condiție fizică ridicată (deplasare în alergare pe teren accidentat) și cunoștințe avansate de folosire a busolei și de interpretare a unei hărți, totul raportat la o competiție. Așadar în cadrul taberelor de vară la munte recomandăm ca strategie didactică pentru integrarea educațională și socială a elevilor orientarea turistică în favoarea orientării sportive. Am ales ca pentru parcurgerea traseelor stabilite să ne folosim de o hartă normală, iar găsirea direcției de mers să se facă cu o busolă. Activitățile întreprinse în această direcție sunt: cunoașterea hărții și a indicilor de pe aceasta, busola și elementele care o compun, utilizarea busolei și a hărții, alte mijloace de orientare. Mijloacele propuse în cadrul acestei strategii contribuie la dezvoltarea capacității de învățare, dezvoltarea atenției, dezvoltarea inteligenței și a orientării în teren;

3. **Jocuri de mișcare:** „Considerăm jocul ca principala activitate prin intermediul căruia elevul ia contact cu complexitatea mediului înconjurător, lucru ce îi facilitează lărgirea sistemului de cunoștințe, priceperi și deprinderi, perfecționarea reprezentărilor, spiritului de observație, inițiativei și modului de a gândi⁹⁸. Jocurile folosite vor fi: jocurile dinamice (în exterior), jocuri de inteligență și jocurile de cabană (în interior). „Jocurile sunt activități de tip ludic cu implicații deosebite asupra dezvoltării personalității elevilor din mai multe puncte de vedere, inclusiv cel al contribuției pe planul integrării sociale.”⁹⁹. Jocurile de inteligență au în prealabil prezentarea în amănunt a zonei în care se desfășoară tabăra (lanț muntos, obiective turistice, flora și fauna existentă) după care elevii sunt împărțiți în echipe și vor răspunde la eventualele întrebări formulate din această tematică. Mijloacele propuse în cadrul acestei strategii contribuie la destinderea/relaxarea elevilor, socializarea dintre aceștia, dezvoltarea sentimentului de apartenență la grup etc;

⁹⁷<http://www.ecoazimut.ro/index.php/despre-noi/2/2-pentru-ae-azimut/3-resurse/turism-sportiv/5-orientarea-cu-ajutorul-busolei>

⁹⁸ Bogatu, N., Bogatu, A., Țuțuianu, M.D., Bostan, M., (2004), Ghidul Animatorului de Vacanță, Ed., Agora, Călărași, p. 42

⁹⁹ <https://edict.ro/jocurile-de-miscare-numitor-comun-al-educatiei-fizice-de-ieri-si-de-azi/>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- 4. Activitatea de înviorare:** conținutul acestei activități îndeplinește câteva obiective și anume: începerea organizată a zilei, călirea organismului prin acțiunea directă a aerului rece de dimineață asupra organismului (se realizează într-un echipament sumar, iar aerul curat al muntelui fiind bogat în ioni exercită influențe deosebit de favorabile asupra organismului), influențarea selectivă a aparatului locomotor prin exerciții simple de gimnastică menite să creeze un program de corectare a anumitor deficiențe ale coloanei vertebrale și integrarea socială prin creșterea sentimentului de apartenență la grup etc. Mijloacele folosite la această activitate sunt exerciții care se regăsesc în cadrul verigii de influențare selectivă a aparatului locomotor din lecția de educație fizică diferența maoră dintre acestea fiind dată în principal de altitudinea la care sunt executate și de influențele acesteia asupra organismului. Mijloacele sunt reprezentate de complexe de exerciții pentru fiecare segment al corpului. Mijloacele propuse în cadrul acestei strategii contribuie la formarea deprinderii de respectare a unui program prestabilit și acceptat de întregul colectiv de elevi și călirea organismului prin executarea de exerciții fizice la altitudine;
- 5. Activități administrative și de autogospodărire:** Elevii, prin rotație vor experimenta atât punerea cât și strângerea (debarasarea) meselor unde vor mânca, vor vedea cum se pregătește o masă, dar și cum se face curățenie în cabană și cum aceasta poate fi întreținută, își vor aranja paturile de dimineață și vor învăța să se îmbrace conform condițiilor climatice din ziua respectivă;
- 6. Ecoeducația:** presupune transmiterea de idei, formarea de convingeri, și exteriorizarea de atitudini favorabile mediului (definiție dată de UNESCO). Dintre obiectivele generale amintim câteva: “formarea respectului față de natură, studiul modalităților de degradare și reconstrucție a mediului, formarea unei atitudini de protecție a naturii, stimularea activismului civic și a implicării sociale, dezvoltarea capacității elevilor de a lua decizii”¹⁰⁰.

Cu alte cuvinte, “în tabăra de vară de la munte, elevii trebuie încadrați într-un regim de continuitate educativă plăcută, distractivă, adecvată propriilor opțiuni, cu

¹⁰⁰ Bradea, A., Cristea, D., Ilie, M.I., Marcu, V., Mărcuț, P., Petruș, A., Pop, A., Metea, O. (2012). Educația Nonformală în Tabere. Îndrumar de Bune Practici, Ed. Universității din Oradea, p.17

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

influențe pozitive în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar dar totodată, dirijată și controlată de experți cu o înaltă măiestrie psihopedagogică”¹⁰¹.

Tabăra de iarnă la munte

Aplicarea metodelor și a mijloacelor specifice taberelor de schi trebuie să respecte anumite **cerințe**, care asigură eficientizarea direcțiilor de acțiune și a strategiilor de lucru. În scopul realizării activităților și obiectivelor, mijloacele specifice trebuie să respecte următoarele cerințe:

- ✓ să se țină cont de obiectivele urmărite;
- ✓ alegerea echipamentului de schi în concordanță cu particularităților elevilor;
- ✓ nivelul de dezvoltare și pregătire fizică a elevilor, starea lor de sănătate;
- ✓ condițiile meteo și locul de desfășurare a activităților planificate.

Strategiile didactice aplicate în cazul taberelor de iarnă de la munte urmăresc formarea deprinderilor de adaptare ale elevilor la diferite situații problematice menite să prevină și să reducă excluziunea socială și abandonul școlar.

Problematika creată vizează:

- ✓ Adaptarea la altitudine a elevilor;
- ✓ Formarea deprinderii de alunecare cu schiurile;
- ✓ Modalități de manevrare a schiurilor;
- ✓ Descoperirea și cunoașterea reliefului autohton;
- ✓ Cunoașterea regulilor de comportament pe munte.

Tabăra de vară la mare

Aplicarea metodelor și a mijloacelor specifice taberelor de înot trebuie să respecte anumite **cerințe**, care asigură eficientizarea direcțiilor de acțiune și a strategiilor de lucru. În scopul realizării activităților și obiectivelor, mijloacele specifice trebuie să respecte următoarele cerințe:

---

¹⁰¹ Guțiu, E., Guțiu, D., Răileanu, M., (1985), Educația Fizică în Tabere la Munte, Ed. Sport-Turism, București, p. 5

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- ✓ să se țină cont de recomandările medicului cu privire la expunerea elevilor la razele soarelui;
- ✓ să se țină cont de particularitățile fiecărui factor natural de călire, dar mai ales de apă și de soare;
- ✓ cunoașterea particularităților de vârstă, gen, stare de sănătate, nivel de dezvoltare motrică a grupului de elevi, zona de unde provin, dorințele acestora. În funcție de acestea se vor organiza grupele de lucru;
- ✓ trebuie să se cunoască condițiile de lucru din tabără, caracteristicile plajei unde urmează să se desfășoare activitățile, locul unde se va intra în mare pentru lecțiile de înot;
- ✓ depistarea copiilor care au calități pentru a deveni lideri, dar și a celor serioși pe care se poate pune bază atunci când trebuie să se organizeze diferite activități;
- ✓ preocuparea constantă pentru protecția mediului și comportarea civilizată, în orice împrejurare;
- ✓ stabilirea unor căi de comunicare între managementul taberei, conducătorul grupului și elevi.

Obiectivele activității sportive organizate în tabără de vară de la mare completează obiectivele lecției de educație fizică, dar și pe cele ale activităților derulate în vederea integrării sociale și educaționale a elevilor.

Strategiile didactice folosite în cadrul taberei de vară la mare se pot identifica sub următoarele forme de organizare:

- înot – acomodarea cu apa și inițiere;
- jocuri dinamice;
- jocuri sportive;
- plimbare.

ÎNOTUL

Înotul în tabăra de la mare este o modalitate de odihnă activă prin care elevul își petrece timpul liber în mod voluntar, plăcut și util. Activitatea aleasă trebuie să fie accesibilă și celor care nu știu să înoate sau elevilor care nu au un nivel tehnic ridicat. Se urmărește acomodarea cu apa, învățarea respirației acvatice și formarea deprinderilor de deplasare pe apă în procedeul Craul și Spate. Mijloacele propuse în

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

cadrul acestei strategii contribuie la dezvoltarea încrederii în forțele proprii, adaptarea la mediul acvatic și dezvoltarea unui comportament responsabil și preventiv cu privire la pericolele existente în mediul acvatic;

JOCURI DINAMICE

Jocurile dinamice organizate la mare se desfășoară în condiții neobișnuite și foarte variate, care solicită o rezolvare rapidă și adecvată a situațiilor apărute. Aceasta îi obligă pe elevi la o activitate susținută, la folosirea unei game de mișcări, îi obișnuiește cu munca în echipă, cu încrederea în forțele proprii, toate în vederea realizării unui scop comun, imediat, câștigarea jocului.

Jocurile dinamice defășurate în tabăra de la mare combat discriminarea și excluderea socială a elevilor prin următoarele strategii:

- ✓ interacțiune permanentă cu ceilalți. În timpul jocurilor schimbarea partenerului sau a echipei se face des astfel, elevii au ocazia să se cunoască;
- ✓ elevii sunt obligați să coopereze și să găsească rapid soluții pentru a rezolva diferite provocări. Scopul acestor provocări este de-a depăși unele obstacole apărute de-a lungul jocului sau pentru a câștiga „confruntarea” respectivă;

JOCURI SPORTIVE

Jocurile sportive s-au diversificat foarte mult oferindu-le azi elevilor numeroase variante, unele mai dinamice decât altele, cu contact direct cu adversarul sau nu, cu punerea în valoare a unui bagaj motric bogat sau nu. Jocuri sportive practicate în tabăra de vară de la mare: **Volei pe nisip, Fotbal pe nisip, Petanque, jocuri de concentrare (stonehage și jocul plajei)**. Mijloacele propuse în cadrul acestei strategii contribuie la dezvoltarea încrederii în forțele proprii, experimentarea sentimentelor de reușită și eșec, dezvoltarea ambiției și a motivației, dezvoltarea concentrării pe un fond de oboseală psihică;

PLIMBARE

Este una din cele mai simple forme de mișcare pe care o pot face elevii în tabăra de vară de la mare deoarece contribuie la realizarea obiectivelor urmărite: relaxare, recreere, menținerea funcționalității aparatelor și sistemelor organismului în concordanță cu vârsta. Plimbarea se poate realiza atât prin stațiunea unde este

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

localizată tabără, dar mai ales pe plajă unde se beneficiază și de factorii naturali de călire, în special de aer, dar și de apă atunci când plimbarea se face prin apă. Traseele pe care sunt organizate plimbările trebuie să fie atractive, să îmbogățească cunoștințele copiilor sau să le stârnească curiozitatea pentru activități noi¹⁰².

Internetul poate reprezenta o sursă importantă de documentare, poate completa cu informații extrem de utile bagajul de cunoștințe al elevilor. Aceștia pot afla despre beneficiile pe care le are practicarea înotului (principala activitate din cadrul taberei de vară de la mare) pentru creșterea și dezvoltarea armonioasă, menținerea și întărirea sănătății, dezvoltarea unor trăsături și calități intelectuale, cooperare și lucru în echipă, ș.a. De asemenea, elevii au posibilitatea de a citi unele regulile de prevenire a înecului, reguli pe care le pot învăța și aplica ulterior, în condiții reale, la mare sau ori de câte ori se afla în preajma unei întinderi de apă.

4.16. Rolul formativ al activităților outdoor în prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Un exemplu recent de abordare și contribuție din partea cercetării NIH la creșterea frecvenței școlare și a participării la reducerea discriminării în sistemul de învățământ norvegian, poate fi găsit într-o carte despre „Recunoașterea în educația fizică”, bazată pe filosofia lui Axel Honneth despre libertate, dragoste și recunoaștere. Abelsen și Leirhaug (2023) subliniază modul în care profesorii și elevii din liceul norvegian experimentează recunoașterea și incluziunea prin metode de implementare a educației în aer liber - „friluftsliv” ca termen norvegian pentru viața și activitățile în aer liber. O copie a capitolului complet în limba norvegiană este atașată, însă în acest articol am inclus o traducere a concluziilor:

„În acest capitol ne-am întrebat despre modul în care viața în aer liber (friluftsliv) poate contribui pentru ca disciplina educație fizică să devină mai incluzivă în ciclul gimnazial superior, unde elevii sunt recunoscuți și valorificați. Experiențe dintr-un proiect de cercetare-acțiune în care profesorii și elevii din primul an de liceu au efectuat o perioadă de predare continuă de 12 ore în aer liber ca parte a educației fizice, sunt

¹⁰² Pelin, F., Stroe, S., Vasilescu, D. (2010). Excursii și drumeții. Editura Discobolul, București, p. 46.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

analizate și interpretate în lumina teoriei recunoașterii. Descoperirile noastre leagă friluftsliv și viața în aer liber ca metodă de lucru și conținut cu toate cele trei forme de recunoaștere ; drepturi, dragoste și solidaritate. Documentele legislative din Norvegia plasează viața în aer liber și friluftsliv atât ca perspectivă sau metodă de predare, cât și ca drept al elevilor. Am arătat cum prioritizarea educației în aer liber oferă dileme și provocări, dar și oportunități, învățare și experiențe fericite atât pentru profesori, cât și pentru elevi.

Studiul arată cum majoritatea elevilor apreciază viața în aer liber în antrenamentele corporale atunci când acestea sunt efectuate. Prin intermediul proiectului, profesorii și-au fost întărit convingerea că viața în aer liber este ca o arena exterioară și relevantă de învățare. Aceștia menționează faptul că vor acorda prioritate activităților în aer liber în activitatea lor, în ciuda efortului suplimentar pe care îl presupune.

Predarea vieții în aer liber a oferit elevilor posibilitatea de a interacționa și de a colabora în activități și proiecte specifice în aer liber. În ceea ce privește semnificația acestui tip de schemă de viață în aer liber, se evidențiază tocmai aprecierea socială pentru elevi - ei prețuiesc timpul, spațiul și oportunitatea de a se ajuta, de a se include și de a se sprijini reciproc și exprimă semnificația pe care aceasta o are pentru coeziunea și dezvoltarea unui climat pozitiv al clasei.

Viața în aer liber, în diversitatea ei, pare să invite la participare, indiferent de cerințele individuale și cerințele de performanță. Am făcut referiri la descrierea lui Jordet (2020) a unui mediu de învățare care ridică și subliniază semnificația grijii, îngrijirii și aprecierii personale. Deși acest lucru pare să se aplice pentru majoritatea studenților, este important de reținut că imaginea este compusă. Educația în aer liber, totuși, nu se aplică tuturor, trebuie să fim atenți la generalizare. Am subliniat ceea ce exprima majoritatea. Există, de asemenea, declarații care ne amintesc că crearea unui mediu de învățare incluziv, caracterizat prin recunoaștere, este o practică zilnică și o sarcină pedagogică continuă.

Haukeland (2020) scrie despre modul în care prezența atentă în natură, conexiunea cu natura, poate avea un efect pozitiv asupra vieții elevilor și argumentează în concordanță cu constatările noastre, importanța implicării echilibrate a supervisorului sau profesorului. Mai mulți elevi sunt mulțumiți de varietatea de a avea o sală de clasă diferită, ca exemplu am evidențiat povestea unui elev care a apreciat

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

timpul petrecut singur în natură și modul în care această experiență a devenit importantă și semnificativă din punct de vedere mental. Printr-o serie de astfel de expresii ale valorilor personale și experiențelor de interacțiune autentică între elevi și între elevi și natură, combinate cu descrierile profesorilor dedicați despre educația vieții în aer liber și experiențele lor cu elevii, am arătat în acest capitol cum friluftsliv și viața în aer liber, ca metodă, cât și ca conținut, poate fi o contribuție la recunoașterea în și prin educația fizică.”

Mai mult, adăugăm o lucrare mai generală a lui Per Midthaugen, care descrie sarcini și metode concrete dezvoltate la NIH pentru a educa și ajuta profesorii de educație fizică care implementează experiențe de învățare incluzivă în educația fizică. Aceste activități au scopul de a crește gradul de conștientizare și de a gestiona diferențele individuale și diversitatea prin educație fizică și activități sportive. Din păcate, sunt doar în limba norvegiană, dar documentează modul în care lucrăm în mod concret, utilizând expertiza noastră în domeniu pentru reducerea discriminării și pentru dezvoltarea activităților de integrare socială și educațională.

Capitolul 5

Strategia de prevenire și reducere a excluziunii sociale și a abandonului școlar în contextul abordării desfășurării activităților sportive în mediul on line

5.1. Contextul socio-economic actual determinant pentru abordarea strategiei de prevenire și reducere a excluziunii sociale și abandonului școlar în rândul elevilor prin activități sportive

Așa cum este binecunoscut deja, secolul XXI a adus pe lângă multe aspecte benefice și o mulțime de provocări în foarte multe domenii ale activității umane și chiar a vieții oamenilor.

Astfel, în noul context, abordările tradiționale pot fi ineficiente ceea ce a evidențiat necesitatea transformării și inovării în privința gândirii pedagogice, metodelor și instrumentelor pentru predare – învățare – evaluare prin intermediul mediului virtual.

Mediul virtual poate fi extrem de benefic pentru volumul mare de informații care pot fi obținute numai printr-un simplu click și așa cum s-a susținut încă din 2007, când se punea problema creării și dezvoltării unor forme de învățământ menite să sprijine învățarea pe tot parcursul vieții (long life learning prin e-learning), „unul dintre elementele deosebit de importante ale construirii societății virtuale este virtualizarea învățământului. Mediile educaționale virtuale, educația deschisă și la distanță, bibliotecile și clasele virtuale etc, sunt din ce în ce mai utilizate pentru a face față cerințelor și exigențelor societății moderne”¹⁰³ prin organizarea și desfășurarea diferitelor forme de învățământ. Această cerință a devenit mai stringentă în condițiile anului 2020 și a determinat actualizări, modernizări, dotări / reconfigurări /costumizări mai ales în ceea ce privește telemunca, teleșcoala, munca de acasă și mediul virtual, mai ales că a cuprins toate palierele educației.

Trebuie reamintit contextul anilor 2020-2021, ani în care implementarea proiectului PNP001 a fost modificată de provocările determinate de apariția și manifestarea agresivă a Coronavirusului SARS-CoV-2, provocare pusă în fața întregii

---

¹⁰³ Grigore, V., Bota, A., Stănescu, M., Popescu, M., Mitrache, G. (2007). Mediul virtual – factor al dezvoltării psihice, Educația 21, nr.1/2007, p.5

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

lumi. Anul 2020 a debutat sub spectrul acestei pandemii, chiar din primul trimestru și în România *educația*, ca domeniu prioritar în activitatea copiilor, a trebuit să treacă urgent la actualizări și inovări didactice determinate de evoluția situației epidemiologice ca urmare a creșterii numărului de infectări cu noul virus și a închiderii școlilor.

Educația a necesitat destul de multe reorganizări și măsuri. Deși noua tehnologie (TIC) era adoptată și exista în cadrul procesului de învățământ, România nu a fost suficient de pregătită pentru desfășurarea întregului proces online, activitate de o mare amploare, neașteptată.

De la activități de informare și interacționare, informare și transmiterea unor modele de bune practici, educația online a cuprins toate palierele procesului de învățământ și toate domeniile, inclusiv cele vocaționale (teatru, arte, muzică, sport). Ne referim aici atât la predare (metode și tehnici, mijloace, materiale didactice, software, platforme electronice, dispozitive, tutoriale etc.), la învățare (sarcini și teme, modele, exersare, interacționare, studiu individual) cât și la evaluare (verificare / apreciere teme și îndeplinirea cerințelor, susținerea examenelor / examinare și apreciere).

Toată această situație a readus în atenție rolul și importanța noilor tehnologii pentru întreaga lume. La nivel european, prin programul *Europa digitală*, pentru perioada 2021-2027 s-a urmărit promovarea, implementarea și adoptarea la scară largă a unor tehnologii digitale esențiale, precum aplicațiile bazate pe inteligența artificială și instrumentele de ultimă generație din domeniul securității cibernetice. Aflat în atenția Parlamentului European pentru examinare și decizii privind finanțarea, implementarea programului are drept așteptări "impact semnificativ asupra reducerii decalajului digital, astfel încât să se asigure că toată lumea are competențele și cunoștințele necesare pentru a participa pe deplin la societatea digitalizată. De asemenea, programul va promova un "nivel mai ridicat de profesionalism, ținând cont de echilibrul de gen, în special în ceea ce privește calculul de înaltă performanță, cloud computingul, analiza volumelor mari de date, precum și securitatea cibernetică".¹⁰⁴ "Europa digitală va veni să completeze o serie de alte programe care sprijină

¹⁰⁴ <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2019/03/13/digital-europe-programme-coreper-confirms-common-understanding-reached-with-parliament/>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

transformarea digitală, precum Orizont Europa și aspectele digitale aferente Mecanismului pentru interconectarea Europei”.¹⁰⁵

În viziunea acestui program se face distincție clară între *digitizare*, *digitalizare* și *transformare digitală*, ca principali termeni ai unui limbaj specific (terminologie) aplicabil în implementarea programului în discuție. Dacă digitizarea este tranziția de la date analogice la formate digitale și digitalizarea se referă la folosirea informațiilor digitizate în munca pe care o persoană o desfășoară, transformarea digitală înseamnă crearea de concepte noi prin digitalizare prin folosirea diferitelor aplicații software și a dispozitivelor de pe care se pot accesa aceste aplicații.

În opinia d-lui Victor Negrescu (2020)¹⁰⁶, România nu este înapoiată ”în domeniul internetului, ci că suntem, într-adevăr, o țară a extremelor. Pe de-o parte, avem cel mai mare număr de specialiști IT din UE, raportat la populație, peste 60.000, în peste 5.000 de firme de software, dar în același timp, avem o mare parte a populației care încă nu a avut acces la internet și nu știe să folosească internetul și care sunt beneficiile sale”.

Pandemia cu SARS-CoV-2, amploarea și virulența ei a adus în prim plan, din nou, nevoia de educație. Aceasta ocupă un loc important în preocupările europene și implicit naționale prin accentul pus pe educația digitală din conținutul programului menționat mai sus.

Este cunoscut faptul că profesorul (general vorbind) este unul dintre contributorii foarte importanți la succesul din educație. El este cel care prin diferite mijloace realizează (sau trebuie să realizeze) îmbunătățirea calității întregului proces educațional și rezultatelor acestuia. Profesorul trebuie să fie dispus mereu pentru perfecționare, să aibă deschidere spre nou, aplicații moderne, inclusiv desfășurarea lecțiilor folosind teleșcoala sau produse informatice așa cum sunt platformele precum cele oferite de Google, Zoom, Webcon, Zoho, Hubspot ș.a.

”Digitalizarea oferă multe oportunități noi, dar generează și o serie provocări societale semnificative. Tehnologiile digitale pot spori flexibilitatea și creativitatea, pot contribui la îmbunătățirea eficienței și a rezultatelor învățării”¹⁰⁷, dar există totuși un

¹⁰⁵ <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2019/03/13/digital-europe-programme-coreper-confirms-common-understanding-reached-with-parliament/>

¹⁰⁶ <https://www.euractiv.ro/video/interviu-victor-negrescu-romania-o-tara-a-extremelor-din-punct-de-vedere-al-dezvoltarii-digitale-452>

¹⁰⁷ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_ro

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

impediment legat de infrastructură, a echipamentelor digitale și disponibilitatea competențelor în domeniu. În acest context referitor la necesitatea dezvoltării / actualizării competențelor (digitale n.n) se integrează și opinia autoarei Ineta Luka (2014)¹⁰⁸ conform căreia aceasta este o "abordare de rezolvare de probleme centrată pe om, care poate fi folosită în procesul de predare-învățare pentru dezvoltarea deprinderilor / competențelor pentru secolul 21 și îmbunătățirea creativității și inovării".

Obiectivele proiectului PNP001, se înscriu în tendințele de asigurare a accesului la educație și perfecționare a tuturor, iar activitățile pe care implementarea proiectului le are în vedere se adresează atât elevilor de gimnaziu, cât și profesorilor și părinților / aparținătorilor legali. Cele două categorii de adulți vor beneficia de sesiuni de formare, consiliere, participări interactive la întâlniri cu diferiți experți educaționali desfășurate inclusiv online.

Pentru toate cele trei grupuri se dorește sprijin acordat prin activitățile proiectului pentru susținerea elevilor în mediul educațional prin conștientizarea rolului activităților sportive în facilitarea integrării sustenabile sociale și educaționale.

5.2. Rolul suport al tehnologiei informației și comunicațiilor în facilitarea integrării sociale și educaționale prin activități sportive și prevenirea abandonului școlar

În învățământul sportiv, unul de tip vocațional, au mare pondere aplicațiile practice și exersarea sub îndrumarea și monitorizarea unui specialist în Educație fizică și sport și / sau într-o ramură sportivă. Noua realitate a vieții determinate de amploarea și virulența pandemiei produsă de SARS-CoV-2 și suspendarea cursurilor în școlile de toate gradele pentru o perioadă îndelungată, au condus la reflecții și reconsiderări substanțiale privind întregul microsistem de Educație fizică și sport din România. Este cunoscut și acceptat faptul că mișcarea în general, exercițiul fizic și sportul reprezintă mijlocul cel mai potrivit, mai recomandat și la îndemâna tuturor pentru combaterea efectelor nedorite induse de orele multe petrecute online (asupra sănătății elevilor, personalității, stilului de viață și capacității lor de socializare în mediul real).

¹⁰⁸ Luka I., 2014, Design thinking in Pedagogy, Journal of Education Culture and Society 2, p.63-74

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

”Deplasarea în mediul real necesită vigilență crescută și concentrarea în prezent (acum și aici), mișcarea corporală presupune efort fizic cu profunde efecte sanogenetice și formative, dezvoltarea schemei corporale, a Eu-lui fizic ce reprezintă nucleul dezvoltării personalității”.¹⁰⁹

Pornind de la aspectele principale pentru România referitoare la educație, se remarcă necesitatea creării unui sistem competitiv, capabil să realizeze formarea, de la stadiul 0 la stadiul 8, cu asigurarea echității, accesibilității, sustenabilității și eficienței pentru toți participanții la proces, cu implicarea mai mare a noilor tehnologii. În acest sens și potrivit Pilonului european al drepturilor sociale (2018)¹¹⁰ copiii au dreptul la servicii educationale accesibile și de calitate, iar cei din medii defavorizate, la măsuri specifice pentru asigurarea egalității de șanse.

În cazul proiectului PNP001, pe perioada de pandemie, s-a regândit implementarea acestuia. În acest sens s-au avut în vedere: determinarea necesității actualizării conceptelor privind organizarea și desfășurarea activităților extracurriculare sportive, impactul social al pandemiei asupra microsistemului de Educație fizică și sport și relația dintre microsistem și paliere sale instituționale și personale (ale resursei umane implicate) și modalități de continuare a activității on line. Considerăm că serviciile educationale de calitate, aparatele, obiectele, dispozitivele necesare, comunicarea mai bună și continuă între toți cei implicați (copii, părinți, cadre didactice, consilieri, psihologi, alții) implementarea software-urilor necesare, pregătirea utilizatorilor și mediul colaborativ (inclusiv online și live) au un aport decisiv la îmbunătățirea rezultatelor învățării, dobândirea unor competențe de bază la nivel acceptabil pentru promovare, dezvoltarea celor sociale și formarea unei atitudini favorabile continuării participării la activități și și renunțarea la părăsirea timpurie a școlii.

Reiterând aici ideea că profesorul reprezintă unul dintre factorii importanți în obținerea succesului în educație, s-a avut în vedere, în prima etapă actualizarea și

---

¹⁰⁹ Grigore, V., Bota, A., Stănescu, M., Popescu, M., Mitache, G., 2007, Mediul virtual – factor al dezvoltării psihice, Educația 21, nr.1/2007, p.5

¹¹⁰ <https://ec.europa.eu/social-rights>

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

reconfigurarea tuturor materialelor elaborate în vederea organizării activităților prevăzute în proiect.

Strategia de față conține referiri clare cu privire la activitățile din proiectul PNP001, menite să conducă la atitudine pozitivă și angajament în contextul muncii (predare -învățare - evaluare) desfășurate chiar și în mediul virtual (on line, sincron și asincron), care în opinia experților educaționali constituie un factor important pentru succesul școlar al elevilor aflați în situație de risc de abandon școlar. Este de evidențiat: *energia, rezistența la factori perturbatori și stresori* (exemplu: dispozitive puține, conexiune cu probleme, altele), *perseverența, comunicarea* (prin orice mod: telefon, SMS, Whatsapp, e-mail), *inovarea pedagogică, empatia și atitudinea pozitivă* față de implicarea oricât de timidă și progresul oricât de mic al elevilor, *încurajarea* acestora din urmă, care pot constitui garanții de succes în îndeplinirea obiectivelor proiectului.

În procesul educațional on line, accentul cade pe elev și pe capacitatea acestuia de înțelegere a materialului electronic pus la dispoziție, nivelul disponibilității lui de exersare ca studiu individual, de autoconducere și autocontrol în întrecerea cu sine însuși.

Pentru activitățile extracurriculare sportive desfășurate on line s-au creat și pus la dispoziție *modele de exerciții specifice diferitelor sporturi*, recomandări de execuție corectă pentru dezvoltarea capacității de autoapreciere și asigurarea integrității fizice a elevilor, rolul social al exercițiilor respective pentru conștientizarea efectelor produse de ele asupra organismului, *planuri de intervenție, jocuri, clipuri metodice, competiții*. De mare importanță pentru menținerea elevilor conectați la proiect și interesați de activitățile și materialele puse la dispoziție pe site, Facebook și You Tube este seria de interviuri și de provocări. Au fost realizate și lansate pe site-ul proiectului și Facebook *interviuri cu personalități din sport, mari campioni și elevi sportivi care reprezintă modele de urmat*. Au fost lansate câteva *provocări legate de efectuarea unor exerciții simple*, cu care elevii să intre în competiție cu alții din școli din proiect, prin mediul virtual. Competiția are reguli care trebuie respectate și câștigătorii vor fi premiați.

Importante sunt și metodele de predare cu explicațiile și recomandările existente pentru toate tipurile de învățământ (clasic, hibrid, on line).

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Experiența obținută și succesul întâlnirilor on line din cadrul Activității 3.1. *Întâlniri inițiale cu experții pentru prezentarea metodologiilor*, adresate unei resurse umane care interacționează cu elevii aflați în situație de părăsire timpurie a școlii, interesul participanților ne îndreptățește să susținem că și activități destinate profesorilor și părinților/apartinătorilor legali se pot desfășura folosind noile tehnologii, produse informatice (platforme) și dispozitive pentru acces.

În finalul acestui capitol susținem că proiectul PNP001 poate fi implementat indiferent de contextul social și epidemiologic existent la un moment dat, iar *activitățile proiectate se pot organiza și desfășura*, fie printr-un proces *clasic* (față în față, cu participarea elevilor la activități în cadrul școlii și în afara acestuia), *hibrid* (o parte on line și o parte de exersare practică față în față, la școală) sau *on line asincron* (numai pe platformă).

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Capitolul 6

Monitorizarea și evaluarea strategiei privind prevenirea și reducerea excluziunii sociale și abandonului școlar

Pentru monitorizarea și evaluarea strategiei, în perioada de sustenabilitate propunem următoarele acțiuni:

- ✓ Vizite anuale ale experților incluziune educațională și ale managerilor de proiect în unitățile de învățământ care au făcut parte din proiect;
- ✓ Elaborarea unor Rapoarte Anuale de sustenabilitate. În cadrul acestor rapoarte se vor da informații despre numărul de elevi implicați în desfășurarea activităților, numărul de activități săptămânale la care participă elevii și se va aplica anual *Chestionarul de satisfacție beneficiari*.

În cele ce urmează prezentăm Chestionarul de satisfacție adresat beneficiarilor proiectului Integrare Sustenabilă Socială și Educațională prin Activități Sportive.

Chestionar satisfacție beneficiari *INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE*

1. Genul
 M   F
2. Vârsta.....
3. Unitatea de învățământ de la care proveniți.....
4. Mediul de rezidență
 Urban   Rural
5. Tipul de activități la care ați participat în cadrul proiectului PNP001
 Activități sportive săptămânale
 Activități în tabere
 Activități itinerante/Caravane
6. Pe baza preferințelor avute, indică gradul tău de interes pentru practicarea activităților sportive în diferite medii de învățare.

Mediu de învățare	Foarte scăzut	Scăzut	Mediu	Ridicat	Foarte ridicat
Clasic	o	o	o	o	o
Hibrid (clasic și online)	o	o	o	o	o
Virtual/online	o	o	o	o	o

7. Cât de important consideri că a fost să participi la activitățile sportive desfășurate în cadrul proiectului PNP001?
 Foarte important
 Important

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Moderat

Ușor important

Deloc important

8. Care a fost modalitatea prin care profesorii de educație fizică și sport ți-au transmis informațiile referitoare la activitățile sportive, în cadrul lecțiilor desfășurate online?

Pe platformele educaționale virtuale

Cu ajutorul telefonului mobil inteligent

Prin mesaje pe telefonul mobil cu taste

Prin fișe de lucru trimise prin poștă

9. Cât de des te-au ajutat sarcinile/indicațiile trasate de către profesor să evoluezi în activitățile sportive desfășurate?

Extrem de des

Foarte des

Des

Nu foarte des

Deloc

10. Cât de mult consideri că în cadrul activităților sportive desfășurate v-au fost transmise valorile sportive (fair-play, colabobare, cooperare reciprocă, respect, într-ajutorare, prietenie)?

Deloc

În mică măsură

Nici în mică măsură, nici în mare măsură (în oarecare măsură)

În mare măsură

În totalitate

11. Pe parcursul desfășurării activităților sportive ai simțit că faci parte dintr-un grup/echipă?

Da

Nu

12. Cât de des ai practicat disciplina sportivă favorită/preferată în timpul activităților sportive desfășurate în cadrul proiectului PNP001?

Extrem de des

Foarte des

Des

Nu foarte des

Deloc

13. Care a fost activitatea sportivă practică care ți-a plăcut cel mai mult?.....

14. Selectează activitatea preferată din cadrul taberei de vară de la munte:

Drumețiile montane

Orientare turistică

Jocuri de mișcare

Activitatea de înviorare

Activitățile de autogospodărire și administrative

Ecoeducația

Altele...

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

15. Selectează activitatea preferată din cadrul taberei de iarnă de la munte:
- Schiul
  - Activitatea de înviorare
  - Activitățile de autogospodărire și administrative
  - Activitățile recreative (jocuri, ștafete, divertisment)
  - Altele....
16. Selectează activitatea preferată din cadrul taberei de vară de la mare:
- Activitatea de înviorare
  - Înotul
  - Jocuri în apă
  - Jocuri sportive pe plajă
  - Plimbare
  - Activitățile de autogospodărire și administrative
  - Altele.....
17. Cât de semnificativă consideri că participarea la activitățile sportive desfășurate în cadrul proiectului PNP001 au condus către îmbunătățirea/creșterea nivelului tău de educație?
- Extrem de semnificativă
  - Foarte semnificativă
  - Semnificativă
  - Ușor ne semnificativă
  - Deloc semnificativă
18. Cât de semnificativ consideri că a fost rolul activităților sportive desfășurate în privința integrării tale sociale și educaționale?
- Extrem de semnificativ
  - Foarte semnificativ
  - Semnificativ
  - Ușor ne semnificativ
  - Deloc semnificativ
- a. Cum apreciezi întreaga ta participare din cadrul activităților sportive desfășurate în cadrul proiectului PNP001?
- Excelentă
  - Foarte bună
  - Bună
  - Satisfăcătoare
  - Nesatisfăcătoare

*Pasaje de text din prezenta strategie se pot regăsi pe site-ul integrareasustenabilaprin sport.ro și în cadrul unor materiale prezentate la manifestări științifice organizate sub egida proiectului.

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

Bibliografie

- Abelsen, K. & Leirhaug, P. E., 2023, Friluftsliv. I K. M. Moen & A. N. Jordet (Red.), Et anerkjennende kroppsvøingsfag (s. 146-164). Cappelen Damm Akademisk.
- Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, 2009, Dicționarul explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, București;
- Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010, Manual de drept European privind nediscriminarea. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_RO.pdf;
- Agencia pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene, Consiliul Europei, 2010, Manual de drept European privind nediscriminarea;
- Albu, A., Albu, C., 1999, Psihomotricitatea, Editura Spiru Haret, Iași;
- Apostu, O., Balica, M., Caragea, N., Florian, B., Istrate, B., Jigău, M., Voinea, L., 2012, Metodologia raportului național. În C. Fartușnic (Coord.). *Toți copiii la școală până în 2015: inițiativa globală privind copiii în afara sistemului de educație: studiu național* (pp. 14-18). Editura Alpha MDN, Buzău;
- Badea, D., Pelin, F., Ghițescu, I., Hidi, I.L., Ciolcă, C., Grigore, Gh., Mitache, G., 2016, *Program de evaluare pentru tinerii din categoriile vulnerabile la riscul de excluziune socială*. Editura Discobolul, București;
- Bălan, V., 2005, Jocuri dinamice în apă. Editura Cartea Universitară, București;
- Bălan, V., 2015, Teoria și practica în sporturi de apă – note de curs, Editura Discobolul, București;
- Bâc, O., Costea, A., Szabo, P., 2000, Beachvolleyball. Editura Universitatea din Oradea, Oradea;
- Beall, J., Piron, L. H., 2005, DFID Social Exclusion Review, <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/2301.pdf>;
- Bogatu, N., Bogatu, A., Țuțianu, M.D., Bostan, M., 2004, Ghidul animatorului de vacanță, Editura Agora, Călărași;
- Boncea, A.M., 2016, Strategii didactice moderne. Metode interactive de predare-învățare-evaluare http://www.utgjiu.ro/revista/dppd/pdf/201603/3_Amelia%20Georgiana%20Boncea.pdf
- Borcea, Ș., 2018, Abandonul școlar face ravagii în Vrancea. Câți elevi au renunțat să mai meargă la școală. *Adevărul*, 23 martie 2018, [adev.ro/pbhbvdv](http://adevar.ro/pbhbvdv);
- Bota, A., 2006, Exerciții fizice pentru viață activă – activități motrice de timp liber, ed. Cartea Universitară, București;
- Bota, C., 2000, Ergofiziologie, Editura Globus, București;
- Bourdon, J. P., Gozzoli, Ch., 2006, L'athlétisme éducatif, Savoir Gagner, Toulouse;
- Bradea, A., Cristea, D., Ilie, M.I., Marcu, V., Mărcuț, P., Petruș, A., Pop, A., Metea, O., 2012, Educația nonformală în tabere. Îndrumar de bune practici, Editura Universității din Oradea;
- Briceag, S., 2017, Psihologia vârstelor, curs universitar, http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3735/1/Briceag_psih_vir.pdf
- Briciu, C., 2005, Strategia de incluziune socială și măsurarea incluziunii sociale, Social Services Institution Building in Romania - An EU-funded project implemented by BBI – STAKES – ADECRI and PwC Romania, Volumul II;
- Bynner, J., 1999, Risques et résultats de l'exclusion sociale – Ce que montrent les données longitudinales. OCDE, Paris;
- Case, A., Deaton, A., 1998, School Quality and Educational Outcomes in South Africa. Princeton University, mimeographed;
- Case, A., Katz, L., 1990, The Company you keep: The Effects of Family and Neighbourhood on Disadvantaged Youth. NBER Working Paper;
- Căpraru, E., Căpraru, H., 1988, Mama și copilul mic, Editura Medicală, București;
- Cârstea, Gh., Tudor, V., Bota, A., Sasu, M., 1995, Metodica educației fizice. Îndrumar pentru lucrările practice. Editura ANEFS, București;
- Cerghit, I. (coord.), 1983. Perfectionarea lecției în școala modernă, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Cerghit, I., 2002, Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri stiluri și strategii, Editura Aramis, București;
- Chipea, F., 2012, Abandonul școlar - dimensiuni, surse, implicații. În A. Hatos, S. Ciolcă, S., 2015, *Fotbal.Fundamente teoretice și metodice*, U.N.E.F.S., București;
- Ciolcă, S.M., Ciolcă, E.C., 2008, *Fotbal.Ghid metodologic pentru educație fizică și inclusivă*, Editura Didactică și Pedagogică R.A., București;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Cojocar, V., 2001, Fotbal.Noțiuni generale, Editura Axis Mundi, București;
- Colibaba – Evuleț, D., Bota I., 1998, Jocuri sportive.Theorie și metodică, Editura Aldin, București;
- Comisia Europeană, POLITICI DE INCLUZIUNE SOCIALĂ PENTRU GRUPURILE VULNERABILE. Creșterea accesului pe piața muncii, programul în cadrul proiectului „Transnational European Labour Market Integration Through Information Technologies”– TELMI finanțat prin programul INTERREG III B CADSES RO, 2004/016-772.05.02.02.07
- Concluziile Consiliului privind rolul educației și formării în cadrul punerii în aplicare a Strategiei Europa 2020;
- Consiliul Uniunii Europene, 21 iunie 2018, 9724/18 + COR 1 + COR 2 Politici integrate privind dezvoltarea copiilor preșcolari ca instrument pentru reducerea sărăciei și promovarea incluziunii sociale - Concluziile Consiliului, Bruxelles
- Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. „Formele discriminării” <https://cncd.ro/formele-discriminarii>;
- Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării. „Formele discriminării” http://www.nediscriminare.ro/forme_discriminare_ro;
- Crăciun, M., 1984, Exercițiul fizic, izvor de sănătate, ed. Sport-Turism, București;
- Dex online, <https://dexonline.ro/definitie/tabara> ;
- Dezvoltare regională inovativă. Analiza Regiunii de Dezvoltare Vest si a Regiunii de Dezvoltare București-Ilfov https://www.academia.edu/5287666/Dezvoltare_regionala_inovativ%C4%83_Analiza_Regiunii_de_De_zvoltare_Vest_si_a_Regiunii_de_Dezvoltare_Bucure%C8%99ti-Ilfov;
- Directiva 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică (JO L 180, 19.7.2000, pp. 22-26);
- Directiva 2000/78/CE a Consiliului de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, 05Volumul 06 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:32000L0078>;
- Directiva 2004/113/CE a consiliului din 13 decembrie 2004 de aplicare a principiului egalității de tratament între femei și bărbați privind accesul la bunuri și servicii și furnizarea de bunuri și servicii. Jurnalul Oficial al Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2004/113/oj>;
- Dragnea, A. și colab., 2002, Teoria educației fizice și sportului, ed. FEST, București;
- Dragnea, A., 2002, Sociologia sportului, IEFS, București;
- Dragnea, A., Bota, A., 1999, Teoria activităților motrice, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Dragnea, A., Stănescu, M., Patriksson, G., 2002, Educația fizică și sportul factori de integrare socială, ANEFS, București;
- Drăgan, I. și colab., 2002, Medicină sportivă, Editura Medicală, București;
- Drăgan, I., coord., 1982, Medicania sportivă, Editura Sport-Turism, București;
- Duffy, K., 1995, Exclusion sociale et dignité de la personne en Europe. Conseil de l'Europe;
- Dumitru, C., Dumitru, C., 1980, Călirea organismului, Edditura Sport-Turism, București;
- Epuran, M., 1999, Dezvoltarea fizică. Aspecte ale dezvoltării psihice în ontogeneză, ANEFS, București;
- Epuran, M., Holdevici, I., 1990, Compendiu de psihologie pentru antrenori, Editura Sport-Turism, București;
- Epuran, V., 1973, Jocuri de mișcare. Editura IEFS, București;
- ESCWA, 2007, Literature review on social exclusion in ESCWA region, United Nations, New York;
- Estivill, J., 2003, Concepts and strategies for combating social exclusion: An overview, International Labour Organization, Geneva;
- EUR-lex, Glosarul sintezelor. Principiul nediscriminării. https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/nondiscrimination_principle.html?locale=ro;
- EUR-lex, Glosarul sintezelor. Principiul nediscriminării;
- Federația Canadiană de Gimnastică, 2007, Développement à long terme de l'athlète DLTA La gymnastique – L'expérience ultime du mouvement humain Gym Canada;
- Fleck, G., Rughiniș, C., (Coord.), 2008, Vino mai aproape, Incluziunea și excluziunea romilor în societatea românească de azi, Editura Human Dynamics, București;
- Forțu, A., Cârstocea V., Visulescu N., 1987, Curs de turism și orientare turistică, Editura ANEFS;
- Ghiță, C. M., 2019, Succesul și eșecul în învățare. Factori de influență. În G. Pânișoară (Coord.), Psihologia învățării. Cum învață copiii și adulții (pp. 253-264). Editura Polirom, Iași;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Ghiță, C., 2019, Succesul și eșecul în învățare. Factori de influență, Editura Polirom, Iași, p. 259;
- Ghițescu, G., Moanță, A., 2014, Fundamentele științifice ale jocului de baschet, Editura Bren, București;
- Ghițescu, I., Moanță A., Igorov M., Croitoru D., Ciolcă S., Hantău C., Dina G., Grigore, Gh., 2011, Didactica predării jocurilor sportive, Editura Discobolul, București;
- Grigore, V., Bota, A., Stănescu, M., Popescu, M., Mitache, G., 2007, Mediul virtual – factor al dezvoltării psihice, Educația 21, nr.1/2007;
- Grigore, V., Stanică, Gavrilescu, A., 2018, School Abandonment at Primary and Secondary Levels in the Rural Vrancea County. The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences <http://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2018.03.54>;
- Guțiu, E., Guțiu, D., Răileanu, M., 1985, Educația fizică în tabere la munte, Editura Sport-Turism, București;
- Gyönös, E., 2011, Abandonul școlar: cauze și efecte. Economie teoretică și aplicată, 11(564), 37-47;
- Haukeland, P. I., 2020, Friluftslivsveiledning og oppmerksomt naturnærvær som livsmestring hos barn og unge. I A. Myskja & c. Fikse (Red.), Perspektiver på livsmestring i skolen (s. 167-194). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- HG 417 / 2015, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România;
- HG 417 / 2015, Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România
- Hotărârea nr. 1.194 din 27 noiembrie 2001 (*actualizată*) privind organizarea și funcționarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării https://main.components.ro/uploads/1d3a0bf8b95391b825aa56853282d5da/2018/06/HG_1194_2001_actualizat.pdf;
- Igorov, M., Vărzaru, C., 2019, Metodica predării handbalului în școală, Editura. Discobolul, București;
- Igorov-Bosi, M., Hantău, C., Caracaș, V., 2014, Fundamente științifice ale jocurilor sportive – Handbal, Editura. Bren, București;
- Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2017-2018, Raport privind starea învățământului din Municipiul București;
- Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2018-2019, Raport privind starea învățământului din Municipiul București https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2019-10-22-23441101-0-raport-starea-invatamantului.pdf
- Inspectoratul Școlar al Municipiului București, 2018-2019, Raport privind starea învățământului din Municipiul București;
- Iucu, R., 2008, Instruirea școlară. Perspective teoretice și applicative, Editura Polirom, Iași;
- Ivan, C., 2009, Incluziunea în educația fizică - bazele teoretico-metodice - Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Jordet, A. N., 2020, Anerkjennelse i skolen: En forutsetning for læring. Cappelen Damm Akademisk.
- Klasen, S., 1999, L'exclusion sociale, les enfants et l'éducation: concepts et mesures, Département d'Economie Université de Munich, <https://www.oecd.org/fr/education/scolaire/1855909.pdf>;
- Kovaks, M., 2020, Educație incluzivă. Ghid pentru licee. București, Ministerul Educației. Unitatea de Management a Proiectelor cu Finanțare Externă. Proiectul privind Învățământul Secundar ROSE. <https://www.rose-edu.ro/3d-flip-book/ghid-educatie-incluziva-liceu/>;
- Legea 292/2011 a asistenței sociale, Articolul 6, alineatul cc, [http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-\(NTk3Mjk4\).htm](http://www.legestart.ro/Legea-292-2011-a-asistentei-sociale-(NTk3Mjk4).htm);
- Legea nr. 202 din 19 aprilie 2002 (*republicată*) privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați https://main.components.ro/uploads/1d3a0bf8b95391b825aa56853282d5da/2016/10/Legea_202.pdf;
- Less, T., 2007, Water fun, Editura Human Kinetics Publishers, Champaign, Illinois
- Luciak, M., 2004, Migrants, minorities and education. Luxembourg : European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia (EUMC);
- Luka I., 2014, Design thinking in Pedagogy, Journal of Education Culture and Society 2,
- Lungu, S., 2015, Regulamentul jocului de volei. https://www.frvolei.ro/pagini/5_oficiali/resurse_arbitri/2015/Regulamentul%20jocului%20de%20volei%202015.pdf;
- Mihai, C., Tache, S., 2004, Psihomotricitatea și actul grafic, Editura Risoprint, Cluj-Napoca;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Mincy, R., 1994, *The Underclass: Concept, Controversy and Evidence*. În: Danziger, S. et al., (eds.). *Confronting Poverty*. Cambridge: Harvard University Press;
- Ministerul Educației Naționale, 2017-2018, Raport privind starea învățământului preuniversitar din România
https://www.edu.ro/sites/default/files/Raport%20privind%20starea%20%C3%AEnv%C4%83%C8%9B%C4%83m%C3%A2ntului%20preuniversitar%20din%20Rom%C3%A2nia_2017-2018_0.pdf
- Ministerul Muncii Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, *Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei, 2015-2020, România*
- Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2009, *Proiectul Phare 2006 „Asistență tehnică pentru promovarea campaniei naționale de conștientizare în domeniul incluziunii sociale”;*
- Moanță, A. D., 2005, *Baschet. Metodică*, Editura Alpha, Buzău;
- Moanță, A. D., 2006, *Baschet – sport adaptat*, Editura Cartea Universitară, București;
- Moanță, A. D., Geambașu, A., Bălan, V., Bejan, R., Grigore, A., 2006, *Activități competiționale la copiii cu deficiențe mintale*, Editura Cartea Universitară, București;
- Moanță, A. D., Ghițescu, I. G., Ghițescu, M. A., 2006, *Baschetul în lecția de educație fizică – ciclul gimnazial*, Editura Cartea Universitară, București;
- Moanță, A., Igorov M., Ciolcă, S.M., 2010, *Metodologia utilizării jocurilor de mișcare*, Editura Discobolul, București;
- Mogoș, V.T., 1990, *Apa, agent terapeutic*. Editura Sport Turism, București;
- Moisă, F., 2012, *Incluziunea Socială în România. De la concept la implementarea politicilor publice de incluziune a populației de romi (rezumat teză de doctorat)*, Cluj Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai;
- Motroc, I., 1994, *Fotbal de la teorie la practică*, Editura Rodos, București;
- Mujea, A.M., Bălan, V., Gherghel, C., 2019, *Bocce – ghid practic*, Editura Discobolul, București;
- Mujicov, N., Branga, I., Mujicov, C., 1966, *Jocuri pentru copii*. Editura Uniunea de Cultură Fizică și Sport, București;
- OMS, 2011, *Rapport Mondial sur le Handicap. Organisation Mondiale pour la Santé et Banque Mondiale*;
- Ordonanța Nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, <http://www.mmuncii.ro/pub/imagemanager/images/file/Legislatie/ORDONANTE-DE-GUVERN/OG137-2000.pdf>
- Pactul Național pentru Educație, (2008).
https://www.amcham.ro/download?file=mediaPool/Pactul_National_pentru_Educatie_06200955.pdf
- Păunescu, M., Mihăilă, C. V., 2017, *Strategii de prevenire a abandonului școlar timpuriu în rândul studenților din U.N.E.F.S*, București, Editura Discobolul;
- Păunescu, M., Mihăilă, C. V., 2017, *Strategii de prevenire a abandonului școlar timpuriu în rândul studenților din U.N.E.F.S. În R. Predoiu (Coord.), Studenții sportivi se pregătesc pentru jobul potrivit (pp. 107-145)*. Editura Discobolul, București;
- Pelin F., Stroe S., Vasilescu D., 2007, *Turism montan*, Editura Printech, București;
- Pelin, F. (coordonator), Mitrache, G., Ciolcă, C., Grigore, G., Ghițescu, G., Hidi, I.L., Badea, D., 2016, *Strategii de integrare socială prin sport*, Editura. Discobolul, București;
- Pelin, F., Ciolcă, C., Badea, D., Ghitescu, I., Mitrache, G., Grigore, G., Hidi, I.L., 2016, *Planul de acțiuni pentru implementarea strategiilor create în cadrul proiectului strategii pentru viitor, strategii pentru tineri*. București: Editura Discobolul;
- Pelin, F., Stroe, S., Vasilescu, D., 2010, *Excursii și drumeții*, Editura Discobolul, București;
- Peticilă, M., 2020, *Abandonul școlar pe regiuni: în Transilvania e cel mai mare, în Muntenia, cel mai mic. Abandonul școlar generează șomaj, excluziune socială, sărăcie și probleme de sănătate*;
- Plas, F., Hagron, E., 2001, *Kinetoterapie activă*, Editura Polirom, Iași;
- Popescu, G., 2007, *Gimnastica acrobatică în școală*, Editura Elisaveros București;
- Popescu, G., 2017, *Metodica predării gimnasticii în școală*, Editura Discobolul;
- Popescu, G., Ciolcă C., 2013, *Managementul Lecției de educație fizică*, Editura Discobolul București;
- Portal legislativ, (2002). <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/38318>
- Potolea, D. Manolescu, M., 1996, *Teoria și metodologia curriculumului*. MEdC. București: PIR
- Potolea, D., 1998, *Dezvoltarea educației permanente în România (coordonator și autor)*, Ed. Alternative București;
- Programul Operațional Ajutorarea Persoanelor Defavorizate, (2017).
https://www.fonduriue.ro/images/files/programe/ALTE/Programme_2014RO05FMOP001_3_1_ro.pdf;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

- Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studiianalize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf;
- Raport privind Prioritățile de Dezvoltare ale României https://www.fonduri-ue.ro/images/files/studii-analize/48099/RAPORT_PRIORITATI_RO_final.pdf
- Rebeyrol, A., 2010, Discriminations à l'École. Rapport relatif aux auditions sur les discriminations en milieu scolaire. Paris : Ministère de l'Éducation nationale;
- Regiunea de Dezvoltare București Ilfov http://www.mie.ro/_documente/regiuni/8.BI_ro.pdf
- Rieser, R., 2012, Implementing Inclusive Education: A Commonwealth Guide to Implementing Article 24 of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (Second Edition). Commonwealth Secretariat, London;
- Roma Education Fund, 2007, Evoluția Educației Romilor în România https://www.romaeducationfund.org/wp-content/uploads/2019/05/web_romania_report_romanian.pdf
- Salama, P., 2010, Migrants et lutte contre les discriminations en Europe. Strasbourg : Conseil de l'Europe;
- Schubert, F., 1991, Învățarea tehnicii în sporturile de situație, Scuola dello Sport, În: Sportul de Performanță, nr. 312, Editura CCPS, București;
- Shao, M., 2013, Volei – curs de bază. Editura Universitaria, Craiova;
- Singh, M. P., 2006, Quote Unquote (A Handbook of Quotations), Lotus Press, New Delhi;
- Stanciu, M., 2003, Didactica postmodernă, Suceava: Ed. Universității Suceava;
- Stănescu, M., 2002, Didactica educației fizice, ed. Universitară, București;
- Stănescu, M., Ciolcă, C., Urzeală, C., 2004, Jocul e mișcare – metodă și mijloc de instruire în Educație fizică și sport, Ed. Cartea Universitară, București;
- Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România, <https://www.edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Invatamant-Preuniversitar/2015/Strategie-PTS/Strategia-PTS-2015.pdf>;
- Strategic framework - Education and training 2020. (2017). http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_en
- Strategii de prevenire și diminuare a abandonului școlar în județul Iași - An școlar 2017-2018, <https://is.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/49/2018/03/CP-ISJ-martie-2018.pdf>;
- Sutherland, P., 1992, Cognitive Development Today: Piaget and His Critics, Paul Chapman Publishing, London;
- Șchiopu, U., Verza, E., 1997, Psihologia vârștelor. Ciclurile vieții, Editura Didactică și Pedagogică, București;
- Șerbănoiu, S., Tudor, V., 2007, Teoria și metodică educației fizice și sportului, ANEFS, București;
- Taffy, M., 2018, "L'athlétisme à travers les frontières", *Traduire* [En ligne], 234 | 2016, URL: <http://journals.openedition.org/traduire/797>, DOI: <https://doi.org/10.4000/traduire.797>;
- Tatu, Al., 1978, Educația fizică în tabere la mare. Editura Sport-Turism, București;
- Tudor, V., 1999, Capacitățile condiționale, coordinative și intermediare – componente ale capacității motrice, ed. Rai-Coresi, București;
- UNICEF, 1989, Convention on the Rights of the Child. For every child, every right.
- Uscatu, T., 2004, Organizarea și conducerea activităților de turism, Editura Printech, București;
- Vîrlan, M., Dița M., 2018, Reduction of school dropout through psycho-socio-educational activities, Journal of Psychology. Special Pedagogy. Social Work (PSPSW), e-ISSN: 1857-4432, p-ISSN: 1857-0224, Volume 50, Issue 1, 2018, p.44;
- Vlădescu, M., 2018, Abandonul școlar, o realitate tristă și în Vrancea. Ziarul de Vrancea <https://www.ziaruldevrancea.ro/special/educatie/abandonul-scolar-o-realitate-trista>;
- Vreșiș, M., Toartă, V., Rojco, A., Cheianu-Andrei, D., 2018, Abordări ale excluziunii sociale în Republica Moldova. Aspecte metodologice și analitice, Editura Nova Imprim, Chișinău;
- Weineck, J., 1992, Biologie du sport, ed. Vignot, Paris;
- Weineck, J., 1994, Fundamentele generale ale biologiei aplicate sportului la copii și adolescenți, Editura CCPS, București;
- Wilson, W., 1987, The Truly Disadvantaged. Chicago: University of Chicago Press;
- World Health Organization (2014). What are simple action steps for sun protection?, December, <https://www.who.int/features/qa/40/en/>
- <http://documents.worldbank.org/curated/en/237481467118655863/pdf/106653-ROMANIAN-PUBLIC-PI-6-Atlas-Iunie2016.pdf>;
- http://dSPACE.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3735/1/Briceag_psih_vir.pdf;
- <http://infraed.ro/wp-content/uploads/2018/10/PRAI-SUD-VEST-OLTENIA-2016-2025.pdf>;

INTEGRARE SUSTENABILĂ SOCIALĂ ȘI EDUCAȚIONALĂ PRIN ACTIVITĂȚI SPORTIVE - PNP001

http://ismb.edu.ro/documente/diverse/2018/Stare_Inv/Starea_invatamantului_2017_2018.pdf;
<http://statistici.insse.ro/shop/index.jsp?page=tempo3&lang=ro&ind=SCL113A>;
http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2017/anexa_hot067_2017.pdf;
<http://www.ecoazimut.ro/index.php/despre-noi/2/2-pentru-ae-azimut/3-resurse/turism-sportiv/5-orientarea-cu-ajutorul-busolei> ;
http://www.insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/ins_masa_rotunda_21_iunie_2016.pdf;
http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Minister/F6_Atlas_Rural_RO_23Mar2016.pdf;
<https://bioclinica.ro/pentru-pacienti/coronavirus-covid-19/opandemie-fara-precedent-in-timpurile-moderne>;
https://commission.europa.eu/index_ro;
https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_ro;
<https://ec.europa.eu/social-rights>;
<https://edict.ro/jocurile-de-miscare-numitor-comun-al-educatiei-fizice-de-ieri-si-de-azi/> ;
https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/1510FRA_CASE_LAW_HANDBOOK_RO.pdf;
f;
https://insse.ro/cms/sites/default/files/field/publicatii/proiectarea_populatiei_scolare_din_romania_la_orizontul_anului_2060_0.pdf;
<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2019/03/13/digital-europe-programme-coreper-confirms-common-understanding-reached-with-parliament/>;
<https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2019/03/13/digital-europe-programme-coreper-confirms-common-understanding-reached-with-parliament/>;
<https://www.consilium.europa.eu/ro/topics/education-training/>;
<https://www.edu.ro/sites/default/files/Raport%20Stare%20invatamant%20preuniversitar%202015.pdf> ;
<https://www.edupedu.ro/grafic-abandonul-scolar-pe-regiuni-in-transilvania-e-cel-mai-mare-in-muntenia-cel-mai-mic-abandonul-scolar-genereaza-somaj-excluziune-sociala-saracie-si-probleme-de-sanatate/>;
<https://www.euractiv.ro/video/interviu-victor-negrescu-romania-o-tara-a-extremelor-din-punct-de-vedere-al-dezvoltarii-digitale-452>;
<https://www.romania-insider.com/ro-education-funds-school-dropout-aug-2022>;
<https://www.unicef.org/child-rights-convention> ;
https://www.unicef.org/romania/studiu_cohorte_EN_22_nov_2012_pt_web.pdf;
<https://pedagogie101.wordpress.com/2012/12/10/definirea-curriculumului/>;
<http://pshihopedagogie.blogspot.com/p/bibliografie.html>
<http://tribunainvatamantului.ro/centrarea-invatarii-pe-elev-de-la-teoria-psihiologica-la-realitatea-scolii/>
<https://ro.scribd.com/doc/47721373/aria-curriculara-glosar>
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32018H0607%2801%29>